

**100 de ani de la construcția și
sfințirea Bisericii de piatră din
„Cetea - Bihor - un sat pentru
credință și legea străbună”**

Ediția a III-a
revizuită și adăugită

Sub redacția
Prof. univ. emerit dr. Mihancea Petru

Prof. univ. dr. Borcea Liviu

Oradea – 2023

Carte apărută în ediția autorilor

ISBN 978-973-0-39047-6
Tipărită în ediția autorilor

PREFAȚĂ

În 1978, stând de vorbă și înregistrându-i pe cei 9 frați ai bunicii mele (5 bărbați și 4 femei), aflu că biserica de lemn din Cetea, construită din banii mitrăneștilor la 1713, este biserica construită prima din Cetea.

Cred că au mai fost biserici în Cetea, dar nu am găsit nicăieri ceva scris despre altele, construite înainte. După 1989, fiind la Cetea cu băiatul meu Petrișor-Florin, care avea în jur de 10 ani, îi propun să ne urcăm în turnul bisericii actuale, să prindem bufnițele care cântau noaptea. Ne urcăm până la clopote. Eu nu am reușit, dar băiatul a reușit să urce pe schelele de sub clopote, unde, spune el că a fotografiat pe clopotul mic înscrisul 1713 – clopotul de la biserica de lemn. Coborând, am observat un maldăr de hârtii la primul etaj al turnului. Ne dăm seama că trebuie să fie niște acte ale bisericii.

Săptămâna următoare îl invit la Cetea pe prietenul meu, prieten încă de când am lucrat amândoi în Aleșd, eu medic de circumscripție, iar dânsul, profesor de istorie. Îi povestim și arătăm ce am văzut în turnul bisericii. Entuziasmat de cele auzite, îmi zice să iau caietele și registrele, să le duc la el la Biblioteca Județeană "Gheorghe Șincai", unde era director. Umplu doi saci cu hârtiile, din maldărul de hârtii. Erau și niște bonuri scrise de mână, pe care nu le-am luat, vom vedea mai târziu că erau niște bonuri, date de cetățeni din Cetea, care au mers pe litoralul Mării Negre, unde au făcut strângere de bani pentru proiectul lor de a construi o biserică nouă din piatră.

Timp de doi ani a lucrat prietenul meu Liviu Borcea pe aceste hârtii. Le-a desprăfuit cu o pană de găscă, riscând să facă așm pulmonar. Când a fost gata, dânsul, care era și prodecan la Facultatea de Teologie Ortodoxă din Oradea, i-a povestit totul P.S.S. Ioan Mihălțan, episcopul Oradiei, care îl sfătuiește să scrie despre Cetea – Bihor o carte. Dar de unde bani? În Cetea avem un campion mondial la lupte libere, Petru Venter, care locuia la Sibiu. Domnia Sa avea bani din premiul mondial și cunoștințe la Mitropolia din Sibiu, care acceptă să tipărească o monografie a satului Cetea – Bihor. Găsim în Cetea și doi copii care s-au ocupat de fotografii, Octavian Boca și Petrișor Mihancea, azi amândoi informaticieni. Cartea a fost plătită de Episcopia Ortodoxă Oradea, Universitatea din Sibiu, Petru Venter – campion mondial și câțiva cetățeni din Cetea.

În perioada 1975-1977 eram în Cluj-Napoca la Clinica de Neurologie, unde făceam specializarea în neurologie. Tot în Cluj-Napoca lucra prof. univ. dr. Crăciun Iancu (să-i fie țărâna ușoară), căsătorit cu Mărioara Mihancea, profesoară de matematică în Cluj-Napoca, o eminentă matematiciană, care ca și elevă, a luat locul unu la olimpiada județeană de matematică. Prof. dr. Iancu Crăciun lucra la

Foto copertă: Octavian Boca
Pr. Alexandru Vereș
Colaborator: Dan Lucian Mihancea

Universitatea din Cluj-Napoca. Ne întâlnim aproape zilnic. Odată, aduce o carte cu datele atestărilor documentare ale localităților din România și aflăm că Cetea – Bihor a fost atestată în 1392. Încă din 1975-77 ne propuneam ca în anul 1992 să sărbătorim acest eveniment, 600 de ani de la atestarea documentară a satului Cetea – Bihor, am zis noi. Așa că Dumnezeu a fost cu noi și a hotărât ca în 1992 să organizăm întâlnirea cu fiii satului (prima de pe Valea Crișului Repede). Împreună cu învățătorii satului – fam. Ungur, scriitoarea Doina Cetea, colonelul Bochiș Nicolae și alții hotărâm ca întâlnirea să aibă loc la 19-20 sept. 1992.

Învățătoarea Ileana Ungur pregătește și un program artistic dat după festivitatea sărbătorii, iar preotul Gârz Nicolae mobilizează populația satului să vină la întâlnire. Am avut invitați de seamă: senatorul Faur, poeta Doina Cetea Bendorfeanu, poetul Viorel Horj, inspector șef al Comitetului pentru cultură al județului Bihor, care ne-a dat și o diplomă pentru organizarea aniversării; poetul Ioan Tepelea și învățătoarea Cristina Topai. S-a dat și o masă la Căminul Cultural. Totul există filmat și fotografiat.

În 1994 apare cartea care s-a dat în biserică contra a 5 lei pentru beneficiul ei. În 2015 apare în Editura Universității din Oradea ediția a II-a cărții, revizuită și adăugită. Cartea de față se vrea a fi a treia ediție revizuită și adăugită, dedicată sărbătoririi Bisericii de piatră din Cetea – Bihor la 100 de ani.

Ediția a II-a a cărții este donația Bibliotecii Universității "Lucian Blaga" din Cluj-Napoca, care a și pus-o pe internet și se poate accesa la adresa:

<http://dspace.bcucuj.ro/handle/123456789/68234>, iar pe

<http://dspace.bcucuj.ro/handle/123456789/90310> se poate accesa "Oameni și obiceiuri din satele comunei Borod, județul Bihor".

*Prof. univ. emerit
Dr. Mihancea Petru
medic primar neurolog*

CAPITOLUL I

Istoric

Sursele documentare despre istoria străbunilor noștri - geto-dacii - sunt raportate la istoria spațiului carpato-danubiano-pontic al lumii greco-romane din secolele VI î.Hr.- II d.Hr. Există încă foarte multe documente necercetate în depozitele bibliotecilor din Vatican și a altor biblioteci vechi aparținând muzeelor și mănăstirilor care ne așteaptă! De asemenea, foarte multe cercetări ale istoricilor noștri, făcute în ultimii 50 de ani care stau nevalorificate din cauza stăvilii puse de istoricii noștri mai vechi cu așa-zisa teorie a „romanizării”, la care, dacă s-ar renunța, toate ar putea fi puse pe făgașul normal al originii și continuității noastre direct din geto-dacii-tracii pelasgi care au locuit dintotdeauna pământurile noastre strămoșești și și-au creat limba proprie de extracție latină populară, care s-a vorbit din timpuri străvechi în tot spațiul carpato-danubiano-pontic.

Este mesajul acestei cărți către istoricii noștri tineri, de a se consacra profesiei pe care au ales-o, dar și intereselor majore ale poporului din care s-au născut, pentru a da la o parte „vălul” de neadevăruri care s-a așezat de peste 150 de ani peste gloria unui neam străbun care merită cu toată prisosința să fie dezvăluită în toată măreția ei. Pentru că de neadevăruri, omisiuni voite și senzațional păgubos sau caraghios, cu care suntem serviți până la refuz, am ajuns să fim atât de sătui, încât avem dreptul să sperăm că a sosit timpul să aflăm și ce este real, adevărat, constructiv, glorios, care să ne facă să ne simțim mândri de trecutul și străbunii noștri și, implicit, și de noi. Fiecare, după vocație sau posibilitățile emotive...

Cercetările făcute mai amănunțit la nivel internațional începând cu a doua jumătate a secolului XX, prin coroborări istorice și arheologice, precum și prin cercetări multidisciplinare, au scos tot mai clar și mai categoric în evidență faptul că leagănul proto-indo-europenismului se află pe teritoriul cuprins între Carpații Păduroși și Balcani, Câmpia Panoniei și Marea Neagră... Un teritoriu în care au locuit, au evoluat și au creat valori materiale și spiritual-culturale, populații autohtone neolitice și post neolitice foarte unitare din punct de vedere etnic și cultural; care s-au definit în neoliticul mileniilor X-VI î.Hr., când condițiile de viață din centrul și sudul continentului european au permis existența și evoluția speciei umane. Nucleul acestor grupări etnice s-a conturat pe cursul mijlociu-inferior al Dunării, evoluând rapid spre est și nord, cuprinzând și întregul arc carpatin, din Munții Taretri până în Balcani; zone ideale pentru dezvoltarea vieții umane și sedentarizarea populațiilor respective și practicarea agriculturii, favorizată de condiții mai bune de ordin pedologic, oferite de revărsările de primăvară ale apelor dunărene și a afluenților ei principali - Morava, Tisa, Mureș, Drava, Sava, Jiu, Olt, Argeș, Dâmbovița, Ialomița, Șiret, Prut, Nistru; condiții care au fost specifice și altor civilizații străvechi din diverse zone ale lumii noastre. În paralel, arcul carpatin s-a constituit într-un scut natural redutabil al citadelei montane a geto-dacilor tracici, care a ajutat la sedentarizarea lor, asigurând locuri comune de așezare, dezvoltând noțiuni noi precum locuința proprie și comunitatea de interese a celor care începeau să practice împreună îndeletniciri legate de producerea uneltelor de muncă și a armelor necesare apărării și desfășurării activităților economice destinate existenței, socializării

și practicării ritualurilor religioase. Pentru aceste populații, prioritară a devenit extragerea din munți a minereurilor metalifere și prelucrarea metalelor topite, de la aramă, cositor, aur, argint la bronz și apoi fier. Fierul, a cărui duritate a reprezentat un salt important în creșterea eficienței și duratei de folosire a uneltelor și a armelor în luptă, tehnicile metalurgice practicate de dacii din Munții Orăștiei fiind considerate printre cele mai avansate din epoca Latene. (1)

Din păcate, tot ce am afirmat se încearcă să fie minimalizat, considerându-se că sunt de domeniul misterelor, miturilor sau miracolelor de supraviețuire. Cei care sunt mai puțin radicali declară cu bunăvoință că istoria noastră veche este bazată pe surse și elemente venind din istoriile grecești, celtice, latine, pontice, sumero-babiloniene, interpretându-le în alte sensuri decât cele reale, punând astfel la îndoială sau negând chiar istoria scrisă a acelor popoare vechi. Și pentru că reacțiile noastre la toate aceste îndoieli și dubii nu au fost pe măsură la momentele potrivite, a fost posibilă introducerea unor dubii ucigătoare, care persistă ca un vâl înnegurat, probabil acceptat și de istoricii noștri, de vreme ce nimeni nu mai ia vreo poziție. Iar când cineva o ia, este privit cu multă suspiciune, îndoială și dubii sau etichetări de naționalism, de parcă naționalismul este ceva urât mirositor sau demn de a fi condamnat, indiferent ce afirmi. Apoi, nici în materie de dovezi arheologice adunate de pe teritoriile noastre, nu ne-am dovedit vehemența necesară și nici dorința de a afirma - învățând de la alții că și prin a afirma poți face istorie - necesitatea recunoașterii acelor argumente logice și indubitabile care să facă istoria noastră valabilă și credibilă. (1)

Ar trebui să existe totuși un motiv pentru o asemenea atitudine adoptată de istoricii noștri. Teoria „romanității” a fost îmbrățișată din motive ușor de înțeles în perioada revoluționară din jurul anilor 1848, când românii, dar mai ales românii transilvăneni au văzut în ideea de „romanitate” un mod demn de a se legitima, fără să sesizeze însă încuietoria teoriei: aceea de a-i îngropa pe geto-daci, de a ne romaniza din „coloniștii” romani, care nu erau nici pe departe romani, de la care, vorba vine, am învățat să vorbim ca niște copii, limba acestora. Și care, la retragerea romană din Dacia Traiană, ca „romani”, să urmăim cu mic, cu mare, trupele romane în anul 271, când au părăsit teritoriul provinciei Dacia (care ocupa, să nu uităm, doar 14% din teritoriul daco-geților), plecând și noi în sudul Dunării; unde am păstorit ca nomazii, revenind în nordul Dunării doar prin anii 1100; motiv pentru care ungurii, când au năvălit pe pământurile noastre din Transilvania și Banat, după anii 900, sa aibă motiv să spună că au găsit pământurile libere și că le aparțin de drept. Deși „Cronica hungarilor” a notarului anonim a regelui Bela al II-lea recunoștea negru pe alb că la sosirea în Câmpia Panonică triburile ungare au găsit formațiuni statale vechi, structurate în organizări bine încheiate, pe care le-au cucerit greu, vărsându-și sângele în luptele cu blohii, ce locuiau din vechime acele pământuri. (1)

Numai așa se poate înțelege lipsa de interes a acelor care, deși au datorat profesiei alege ca s-o facă, nu se luptă pentru a fi recunoscute pe plan internațional și clasificate ca atare, reprezentările noastre rupestre și începuturile de scriere aparținând culturilor paleolitice, descoperite la Cuciulat, Pescari, Schela Cladovei, în timp ce reprezentările rupestre din Franța (Lescaut) și Spania (Altamira) sunt mai recente cu 1500 de ani!!! Și exact același lucru s-a întâmplat și cu tăblițele de lut de la Tărtăria, recunoscute în întreaga lume ca fiind mai vechi cu 1500-2000 de ani

decât scrierea sumeriană!!! Și în timp ce la noi plăcuțele de la Tărtăria sunt considerate imitații de scris sumerian, copiile lor de la Muzeul din Graz-Austria sunt expuse la loc de cinste, indicând faptul că aparțin celui mai vechi scris descoperit până în prezent pe Pământ!

Cum altfel, decât lipsă de preocupare sau lipsă de interes național, se poate explica faptul că lingviștii și istoricii noștri au scris tomuri de lucrări care demonstrează proveniența limbii noastre din limba latină, afirmând că două treimi din fondul nostru de cuvinte este latin, deși pe planul dovezilor materiale nu avem absolut nimic cu care să demonstrăm proveniența noastră romană. Iar cel mai grav am dat-o în bară cu limba, forțând-o să ne fie romană, neputând fi urmașii Romei dacă nu le vorbeam și limba. Când de fapt romanii au luat acea limbă de la noi, când s-a produs mișcarea străveche din vatra originară carpato-danubiano-pontică, limbă pe care au vorbit-o precum restul populațiilor continentului și pe care, la începutul secolului creștin, romanii de litere au stilizat-o, i-au făcut gramatică și au zis că este latina romană clasică, obligându-i pe romani s-o vorbească! Dacă citeau numai ce a scris Ovidiu despre asemănarea izbitoră dintre limba sa proprie și limba geților locali, în primii ani ai erei creștine, era suficient pentru ca să se rușineze de cât de neadevărată este teoria romanității noastre! Dacă adepții „romanității” își plecau urechea la cum sunau, în limbă noastră veche, miturile, legendele, datinile și colindele noastre sau urmăreau expresia mișcării din horele noastre și le comparau cu elementele similare din latinitatea italiană, se lămurau, probabil definitiv. Deci, argumentul cel mai clar și cel mai logic este bagajul nostru extrem de bogat și nealterat de milenii de existență pe aceste locuri, cu aceeași limbă, tradiții, obiceiuri, datini și legende din timpurile străbune, care nu s-au putut transmite și păstra nealterate decât prin viu grai, pentru care era necesar un suport verbal venind din aceleași vremuri străvechi, nealterat de nimeni și de niciun fel de influențe străine! Ce poate fi mai logic decât acest lucru? Evident că absolut nimic! Cel mai grav aspect însă este faptul că și în fața unor studii aprofundate de genetică, făcute atât de cercetători români, dar și de cercetători americani, folosind markeri genetici și metoda cea mai avansată de identificare a zestrei genetice prin analize comparative ale ADN-ului, istoricii noștri se încăpățânează și în prezent să susțină „romanitatea”...

Și cum limba vechilor geți nu a dispărut până în zilele noastre; tot așa nu au dispărut nici geții, numiți astfel de greci, de la rădăcina ge, însemnând pământ, geții fiind oamenii pământului, adică țărani. Și atunci când spunem despre cineva sau despre ceva că este get-beget înseamnă că dorim să întărim faptul că acei cineva sau ceva este purul adevăr! (1)

Și geto-dacii nu au dispărut nici în cei 150 de ani de administrare romană în provincia Dacia și nici în cei 1000 de ani de prigoană migrator-barbară și nici în cei 800 de ani de prigoană ungurească și habsburgică în Transilvania și nici în 500 de ani de vasalitate turcească. Pentru că geții, dacii, valahii, moldovenii, oltenii, dobrogenii, aromânii de la sud de Dunăre sau de peste Prut și Nistru sau de oriunde în lume s-au considerat de milenii de același neam, de aceeași mamă și limbă, cu aceleași datini, tradiții, obiceiuri și religie, indiferent cum i-au numit alții sau în ce parte a țării au locuit! Sau ce și-au dorit istoricii noștri sau de aiurea să scrie în lehamite despre ei! (1)

În prezent devine tot mai evident că orice încercare de a ne transforma în romani sau vorbitori de latină ciasică a avut scopul de a ne anula și a ne nega trecutul

milener, de a ne face dispăruți în peisaj, atât cât ar fi convenit unora sau altora. Așa cum ni se cere și acum: să ne rupem de trecut, să dăm la o parte datinile și tradițiile, considerate neevoluate, folosind ca argument trecutul comunist! Și acestora trebuie să li se spună pe față, că așa cum am trecut și am scăpat de comunism, tot așa vom trece și vom scăpa și de orice altă formă de aservire, de orice natură și nu ne vom rupe niciodată de datinile și tradițiile noastre, pentru că deocamdată, atâta ne-a rămas nepictat cu neadevăruri, cel puțin la acest capitol poporul dovedind că știe să facă zid de apărare a ultimelor sale intimități străbune! Pentru că, indiferent ce scrie în istoriile noastre pervertite, poporul nostru știe din moși-strămoși, cu acel simț primar inconfundabil, că suntem urmașii geto-dacilor, ai lui Burebista și ai lui Decebal. Păcat de copiii noștri, care vor ajunge să creadă că aparțin doar părinților și calculatorului.

Deși românii au jefuit sistematic minele de aur din Apuseni, plecând atunci când nu mai aveau ce să mai exploateze, țara continuă să dispună de cantități uriașe de aur, plasându-ne pe locul V în lume ca rezerve evaluate. În ciuda acestei realități, minele noastre de aur au fost închise de aproape 15 de ani, declarându-le ineficiente, așa cum întregul nostru minerit a fost declarat ineficient, ceea ce nu este deloc adevărat. Și dacă întrebați de ce, am certitudinea că puteți singuri să vă răspundeți! De aceea poporul trebuie să-și revină la normalitate și să nu mai permită înstrăinarea subsolului, chiar dacă am primi toți euroii tipăriți până acum: niște hârtii, pe când acolo, în munții noștri, zace sfințenia noastră exprimată și prin aur- acel metal nobil care dă o altă valoare lucrurilor, singurul produs al cărui preț va crește întotdeauna și care va exprima valoarea reală a lucrurilor materiale. Un metal care se pare că a creat și crează constant vibrații superioare și energii subtile, de natură spirituală, care explică și motivele pentru care existăm de atâtea milenii și vom mai exista; pe când alții sau imperii și organizații transteritoriale au existat și apoi au dispărut. (1)

Din aceste motive avem oameni în acele zone care au avut o conștiință elevată, care s-a manifestat benefic și în trăsăturile fundamentale ale poporului și ale spiritualității sale, exprimată într-o limbă unitară. Și, tot aici am avut și avem, centrul spiritual al lumii, actualmente intrat în potențialitate, dar foarte aproape de schimbări spirituale profunde! Temporal, această aglomerare de aur în subsol s-a produs imediat după potop, deci cu vreo 10.000 de ani în urmă; iar oamenii locurilor sunt dintre aceia care au rămas pe crestele înalte ale munților, beneficiind de condiții speciale de viață și de sare -esențială vieții bazate pe sânge hemoglobinal, continuând tradițiile spirituale, marcați de misticism și ocultism.

Și se mai pune întrebarea: cum a fost posibil ca toate acestea să se fi produs și păstrat numai aici, la noi? Și răspunsul este că mai la nord nu era viață umană, fiind prea frig! Probabil că au existat și în alte părți din Europa grupuri mici de oameni, dar prea mici și nomade, care au dispărut probabil în lupta cu vitregiile naturii. Lacul Sarmatic, din care a rămas azi numai Balatonul (arhaicul Bălătau) a început să se retragă cu vreo 8300 de ani în urmă, iar Dunărea a rupt bariera de piatră de la Porțile de Fier, drenând marele lac panonic-getic care, pe măsura uscării, a început să prezinte cele mai favorabile condiții de viață, cu vreo opt mii de ani în urmă. Trăsătura principală care a permis viața umană primordială o reprezintă munții,

care au asigurat o spiritualitate profundă și durabilă ce a conferit omului un profil fizic și psihic corespunzător. (1)

Deși ținuturile noastre au fost numite Țara Neagră, în concordanță cu simbolismul Timpului pe care îl adorau, oamenii noștri străvechi erau blonzi, cu ochi albaștri și cu pielea albă, specifică spațiului carpatin. Ce știm cert este că ținuturile noastre au o vechime de vreo 12000-13000 de ani, adică durata unui ciclu glaciatic complet, ce s-a întâmplat înainte necunoscându-se cu certitudine, pământul fiind acoperit cu gheață. Mai știm cu certitudine că, de pe teritoriile noastre a început migrația de populații în toate direcțiile, în jur de 5500-6000 î.Hr. și că mulți oameni au rămas totuși pe loc, datorită condițiilor excelente de viață și prezenței sării -esențială în procesul reproducerii, motiv pentru care, pe vremea romanilor, plățile se făceau fie cu bani, fie cu sare, de unde și proveniența cuvântului salariu. (1)

O primă contribuție la teoria migrației populației indo-europene spre est s-a produs în anul 1922, când cercetătorii britanici de la Universitatea Cambridge, scriind despre istoria Indiei, au constatat că Vedele menționau ca loc al vetrei arienilor indieni, nu acolo unde existau tigri, elefanți, cămile, ci rațe, oi, lupi, urși și brazi ori aluni, respectiv o floră și o faună specifice mediului natural temperat cuprins între Carpații noștri și Boemia, propice pentru agricultură, creșterea vitelor și dezvoltarea urșilor și a brazilor. Și au confirmat că prima migrație cunoscută s-a făcut din spațiul danubiano-carpatin, din Transilvania spre est, cu vreo 5500 de ani în urmă. Și unii lingviști au constatat că acest cuvânt, Ardeal, ar putea proveni de la Dealul Arilor, zona de unde veneau arii sau arienii. Iar unele cercetări vorbesc despre faptul că în Vede se vorbește despre o populație numită raman(ă), în care particula ra înseamnă lumină, iar particula mari înseamnă om, Mănu însemnând la hinduși Omul Primordial. Deci cuvântul roman înseamnă omul luminat, ceea ce definește spiritualitatea noastră încă de pe atunci; cu alte cuvinte, ne numeam ramani încă din timpuri foarte vechi! (1)

O altă contribuție pe tema primordialității spațiului danubiano-carpatin ca matcă a vechii Europe a reprezentat-o comunicarea, făcută în anul 1970 la un congres de la Belgrad de istorie veche, de către cercetătoarea și lingvista americană de la Universitatea Los Angeles, California - Marija Gimbutas, ca urmare a definitivării unei teme majore de cercetare istorică în Europa. Ea a cerut tuturor instituțiilor mari de arheologie din Europa să confirme existența unei civilizații umane pe teritoriul lor, în jur de 3000 î.Hr. și a făcut în paralel o cercetare la marile muzee europene pe aceeași temă. Pe baza informațiilor obținute a întocmit o hartă cu respondenții pozitivi, stabilind conturul vechii Europe, care a cuprins spațiul danubiano-carpatin, o parte din Sarmația (în Polonia) și munții din sudul Panoniei și Iliria. Nimic în Europa Vestică, nimic în Peninsula Balcanică și Peninsula Greacă și a concluzionat că zona țării noastre este tărâmul originar-vatra indo-europeană, prezentând și dovezile arheologice și lingvistice, culturale, spirituale. Ceea ce a fost confirmat ulterior și de către istoricii americani Leon E. Stower și Bruce Kraig în lucrarea The Indo-European Heritage (Moștenirea indo-europeană) și anume că Europa antică a mileniului V î.Hr. era în centrul României de astăzi! (1)

În ciuda faptului că cercetătorii britanici de la Universitatea Cambridge au confirmat că agricultura a apărut încă din perioada anilor 3500 î.Hr. pe teritoriile noastre, iar Enciclopedia Britanică descrie Carpații ca un lanț muntos din centrul Europei, aceeași prestigioasă lucrare descrie țara noastră ca aflându-se în sud-estul

Europei, și nu în centrul ei, deși ne aflăm la o distanță de 2900 kilometri atât față de Urali, cât și față de Spania. Altă explicație decât cea de aritmetică profană nu am găsit și am preferat să abandonăm subiectul, pentru a nu amesteca istoria cu dubla măsură a democrației și a politicii contemporane!

Ceea ce este foarte evident este faptul că mișcările de populație în toate direcțiile au avut la bază creșterea demografică și necesitatea de a căuta alte spații de locuit și hrană suficientă, existând încă de pe atunci obiceiul tragerii la sorți pentru a decide cine pleca și cine rămânea. Evident este și că cei care au plecat au făcut-o în valuri, la perioade diferite, cei plecați pierzându-și unitatea de limbă, obiceiurile și tradițiile atunci când s-au sedentarizat pe noile locuri ocupate. (1)

Primele mențiuni despre geți au fost făcute de Eschil, Helanicos, Pindar, Tucidide, Homer și Herodot și privesc în general faptele istorice începând cu secolul VI î.Hr. S-a vorbit despre mesageții care, pornind din spațiul danubian, s-au așezat în podișul iranian, în zona Mării Caspice și despre geți, singurii care s-au opus, în anul 521 î.Hr., uriașei armate a lui Darius pornită în campanie contra sciților, fiind învinși, deși, „dintre toți, tracia erau cei mai drepti și mai viteji”; care spuneau despre ei că „sunt fără de moarte, mergând la Zalmoxis, marele lor preot, de aceeași etnie cu ei, pe care poporul l-a ridicat la rang de zeitate”. Despre locul unde se practica cultul lui Zalmoxis a relatat printre primii Hecateu, pe vremea lui Alexandru Macedon. Hecateu pomenea despre un templu rotund închinat lui Apollo, aflat în Țara Hiperboreilor, pe o insulă foarte roditoare din Okeanos (Istru). Descrierea sugerează insula Leto, unde s-a născut Letona, mama lui Apollo. Locul era populat cu preoți de-ai cultului lui Apollo, zeu care venea acolo la fiecare 19 ani; toată noaptea, Apollo cânta din ceteră și dansa; și în timp ce preoții se rugau, în curtea templului poposeau stoluri de lebede venite de peste munții râpoși, care își exprimau bucuria gâgâind în sunetele ceterii lui Apollo și a cobzelor preoților. Ce este cert este faptul că acel templu a existat, devenind ulterior un centru cultural, religios și științific unde preoții bătrâni îi inițiau pe novici în tainele astronomiei, filozofiei, logicii, eticii și medianei, lată ce menționa istoricul Jordanes în legătură cu activitatea preoților și a Marelui Preot Deceneu, un mare inițiat în cultul lui Zalmoxis: „Pe vremea conducătorului roman Gaius Tibeius, geții trăiau confortabil pentru că Diceneus le pretindea ascultare când vorbea despre decizii importante, pentru că îi învăța pe bărbați filozofia și etica, pentru a-i înfrâna de la tradițiile barbare; dar și științele naturii, conform învățăturilor și legilor belagine; și logica, pentru a se situa deasupra altor neamuri; sau practica, cerându-le să-și trăiască viața cumpătat și în fapte bune; de asemenea, le dădea noțiuni de astronomie, arătându-le mișcarea celor 346 de stele, fazele Lunii și semnele zodiacale. Geții erau ageri la minte și hotărâți, de vreme ce, după patru zile de instruire și serviciu militar fără întrerupere, găseau timp și pentru instruire filozofică. Și astfel, Diceneus s-a înstăpânit nu numai asupra celor de rând, dar și asupra regilor. Ca în-țelepciune, geții s-au ridicat deasupra tuturor, aproape asemănându-se cu grecii”. (1)

Trei secole după Herodot, Strabon, în Geografia, relatează și el despre Zalmoxis, cel care s-a instruit în Egipt și Asia Mică, pe unde a călătorit; întors în propria țară, a fost ridicat la înaltă cinste de către popor și de către conducători, datorită științei sale de a prezice unele fenomene astronomice, devenind la rândul său rege și mare Preot al Divinității și apoi Zeu și Sfânt. Când a venit printre ai săi, s-a retras într-un ținut inaccesibil, a trăit frugal, a comunicat doar cu regele și cu oamenii acestuia,

a făcut legi și reguli pentru geți, care i-au păstrat amintirea, practicându-i cultul religios; iar muntele de unde a fost propovăduit cultul și de unde a împărțit ordinele a fost slăvit și declarat sfânt, căpătând denumirea de Kogayon. Pe vremea lui Burebista, șeful Kogayonului a fost Deceneu, iar pe vremea lui Decebal - Vezina; printre alți preoți de renume au fost și Zeuta, Abaris și Cosmicus. Conform relatărilor lui Herodot, Helanicos, Fiavius și Strabon, sacerdoții Kogayonului aveau ca ocupații, în afara sfătuirii conducătorilor, prezicerea fenomenelor astronomice și instruirea novicilor în învățăturile cultului, o serie de activități științifice de cercetare în domeniul metalurgiei, construcțiilor, medicinei, astronomiei și calculelor matematice, elaborând un calendar antic exact. (1)

Revenind în actualitate, în anii 2004-2006, Georgeta Cardoso, o cercetătoare română de la Universitatea clujeană Babeș-Bolyai, a efectuat la Institutul de Biologie Umană din cadrul Universității Hamburg un studiu paleontologic complex, sub îndrumarea directorului institutului, profesorul doctor Alexander Rhodewald. Au fost utilizați markeri de ADN și secvențe de cromozomi umani prelevați din materiale umane fosile ale geților și populațiilor vechi din Peninsula Italică și bazinul balcanic, precum și de la persoane din zilele noastre. Prin comparații ale rezultatelor obținute, referitoare la populațiile noastre vechi și mai recente, cu date similare culese de la populații înrudite din zonă, inclusiv Italia, a rezultat fără vreun dubiu că populațiile din sudul și sud-estul european se înrudesc cu grecii și bulgarii și foarte puțin cu italienii din nordul peninsulei. Comparând ADN-ul prelevat din schelete aparținând epocii bronzului și a fierului, a fost stabilit științific că, în proporție de 75%, populațiile care au trăit în teritoriile noastre aparțin grupei I1B, specifică Europei Centrale, în timp ce populațiile Peninsulei Italice aparțin, în proporție de 75%, grupei R1B; în plus față de cei 75% deja menționați, alți 12% aparțineau mesageților și numai 4% grupului de locuitori din Italia de nord. La rândul său, profesorul Alexander Rhodewald a exprimat părerea că populația geto-dacă are unele asemănări cu populațiile din nordul Peninsulei Italice, pe filiera tracilor care au migrat în peninsula cu 3000-5000 de ani în urmă. Concluzii care au fost confirmate în aceeași perioadă și de o echipă de oameni de știință de la o serie de universități americane care au folosit aceeași metodă. De altfel, italienii nu neagă faptul că troienii lui Eneas, o populație pelasgo-tracă, au contribuit la formarea națiunii romane. Și nu este de mirare că Dio Cassius a făcut următoarea afirmație despre Traian: „Și mă uit că Traian, trac veritabil, a fost un inamic al geto-dacilor și constat că lupta a fost un război fratricid, pentru că și aceștia erau traci”. Sau că Traian declara, conform medicului său Cristodomus, atunci când se referea la Dacia: „Mă întorc în țara străbunilor mei”. (1)

CAPITOLUL II

Schisma religioasă din Transilvania

În volumul anterior al prezentului ciclu de fapte din istoria poporului român am explicat în detaliu că populațiile geto-daco-valahe care au locuit pe teritoriile noastre au primit credința creștină de esență apostolică încă din secolul I, când primii propovăduitori ai credinței din rândul ucenicilor lui Iisus au călătorit în Europa estică și sud-estică, credința ce s-a generalizat în țările române în cursul secolului IV, clerul nostru jucând un rol important în argumentarea și fundamentarea bazei creștinătății și scrierii Noului Testament. (2)

Istoriografia română nu a tratat sub niciun aspect marea schismă religioasă din anul 1054 și rezultatele ei dezastruoase pentru credința creștină. Unele aspecte legate de biserica creștină răsăriteană-ortodoxă și cea apuseană-catolică le putem afla de la prea sfințitul Nicodim, care afirma că papalitatea a văzut „în creștinism nu ideea măreață de Dumnezeu-Omul, ci un motiv de a tinde spre despotismul universal. Acest mod al lumii romane de a percepe ideea creștină a dat naștere papismului care, după natura sa, este o continuare a sistemului Romei Antice de cucerire în formă creștină” (Ortodoxismul și creștinismul apusean, 1928). Conform lui Nicolae Golubokodovsky, „schisma bisericească s-a produs din neînțelegeri omenești și din încăpățănare omenească, alimentată cu suspiciuni și neîncredere”, iar conform părintelui Teodor Băiășel, idee exprimată de acesta în Polemici și critici în anul 1912, schisma s-a datorat papilor de la Roma, interesați numai să-și „multiplice influența și averea, ca să poată pune mâna pe puterea lumii”. Ceea ce este cert este faptul și bogăția bisericii papilor, pretenția de a fi reprezentanții lui Dumnezeu pe pământ și obligarea credincioșilor la supunere oarbă față de o dogmă arbitrară, propovăduită într-o singură limbă - latina; susținătoare a unor ordine călugărești cu structuri militare propovăduind catolicizarea forțată a unor popoare, recurgând chiar la brutalitățile îngrozitoare ale Inchiziției; la care a renunțat numai în ultimele secole, permițând practicarea cultului și în limbile naționale, realizând o apropiere minimală față de biserica ortodoxă răsăriteană. (2)

Pentru poporul român, biserica ortodoxă a avut un rol istoric foarte important atât în dezvoltarea culturală, cât și pentru păstrarea etnicității, fiind un sprijin de credință pentru domnii Moldovei și ai Țării Românești; o apărătoare constantă a unității poporului în fața politicilor de cucerire și de dictat din partea marilor imperii, introducerea limbii slavone în viața religioasă și laică a avut o influență negativă, periclitând caracterul străvechi latin al limbii noastre. Astfel a fost permisă apariția unor cuvinte slave, care s-a produs în primul rând prin fonetizarea slavonă a unor cuvinte românești, principalii adepți ai slavismului fiind întâi grecii și apoi biserica rusă și Imperiul Țarist. Biserica ortodoxă română a avut meritul de a se opune permanent acestor tendințe, restrângând slavonismul cu ajutorul unor domnitori luminați care au încurajat tipărirea unor cărți în latină și apoi în românește cu alfabet slavon și treptat în românește cu alfabet latin. Una din căile prin care biserica ortodoxă din Transilvania a încercat îndepărtarea de slavonism a fost și apropierea de biserica greco-catolică și preocuparea de a reuni cele două biserici.

O încercare foarte importantă s-a produs în 1438-1439, când Consiliul Ecu-menic de la Florența, la care au participat atât împăratul bizantin Ioan al VIII-lea Paleologul, cât și patriarhul Constantinopolului, pe vremea papei Eugen al IV-lea, a hotărât unificarea, printr-un document semnat și de mitropolitul Damian ai Moldovei, prin care Papa era recunoscut ca șef al bisericii ortodoxe; de asemenea, se recunoșteau trei dogme romano-catolice legate de purcederea Duhului Sfânt și de la fiul Iisus Hristos, de recunoaștere a Purgatoriului și de folosire a azimei pentru cuminicătură; în rest, se păstrau pentru ortodocși întregul lor calendar al sărbătorilor, obiceiurile, riturile și dreptul popilor de a se căsători. În justificarea reunirii celor două biserici a stat argumentul necesității unirii tuturor creștinilor în fața pericolului musulman. Numai că la întoarcerea acasă, mitropolitul Damian a fost înlăturat din scaunul mitropolitan, episcopul ortodox Marcu Eugenie din Efes refuzând acceptarea înțelegerii de la Florența. În 1453, pe când Constantinopolul era asediat de trupele otomane, s-a încercat impunerea acceptării unirii celor două biserici sub presiunea armelor păgâne. Trimisul Papei, cardinalul Isidor, a propus Patriarhiei Constantinopolului sprijin contra turcilor, condiționat de unirea sub conducerea papalității. Ca urmare a refuzului categoric al Patriarhiei, Imperiul Bizantin a rămas singur în fața asediului otoman, producându-se ocuparea cetății Constantinopolului, lichidarea imperiului Bizantin și exodul în masă al oamenilor de cultură, știință și artă din fața prigoanei turcești, de ordinul a 35-40.000, care au invadat Italia, aducând cu ei ceea ce s-a numit cu uimire și magie - Renașterea italiană, cei care legau acest fenomen de influxul de cultură, artă și știință venit din fostul imperiu de răsărit fiind considerați eretici și prigoniti... (2)

Chiar și în condițiile în care clerul din cele două țări române era dominat de fețe bisericești slave-sârbe, grecești, bulgare, impuse de la Constantinopol, românii au refuzat să învețe slavona, astfel încât ritualurile bisericești erau îndeplinite și în limba română, existând o luptă hotărâtoare pentru păstrarea credinței strămoșești. Lucrările și cronicile istorice, precum și textele religioase au început să fie scrise în limba română și acest lucru a avut un rol esențial în cultivarea ideii de națiune unitară, cu limba și cultura unitare, în toate formele ei de expresie. În 1848 a apărut la Alba Iulia, tradus în românește, Noul Testament, plus alte cărți bisericești sub îngrijirea mitropolitului de Transilvania - Simion Ștefan, contemporan cu mitropolitul Varlaam în Moldova și cu învățatul muntean Udriște Năsturel. Sub îngrijirea mitropolitului Simion Ștefan au lucrat preoți din toate cele trei țări române, realizând o lucrare în 27 de volume conținând: 4 volume - Evangheliile lui Matei, Marcu, Luca și Ioan; alte 14 - epistole ale Sf. Apostol Pavel, în care era descrisă perioada scursă de la înălțarea lui Iisus Hristos la întemeierea bisericii creștine, răspândirea și consolidarea creștinismului și activitatea Sf. Apostol Pavel; 7 volume cu epistole ale Sfinților Apostoli Iacob, Petru, Ioan, Iuda cu îndrumări privind credința și viața creștină și Apocalipsa Apostolului Ioan. Textul Noului Testament, în 672 de pagini în limba română, a fost o premieră chiar și pentru alte popoare din sud-estul Europei. Acest Nou Testament, numit de la Bălgrad sau Biblioteca de la 1648, a contribuit la afirmarea conștiinței naționale a tuturor românilor și a însuflețit și a ținut trează ideea reunirii într-un stat unitar. (2)

În ciuda acestor fapte deosebit de pozitive, situația românilor din Transilvania nu a suferit îmbunătățiri de natură economică sau socială, schimbarea regimului de la voievodat suzeran regatului ungar la principat suzeran Porții Otomane începând

cu 1526, neschimbând starea românilor de tolerați ai nobilimii conservatoare ungurești și săsești. După anul 1700, când principatul Transilvaniei a intrat în componența Imperiului Habsburgic, situația a suferit o nouă înrăutățire, în 1711 apărând Sa Turda prima decizie de alungare a românilor din oraș, regăsită în 1713 la Bistrița, în 1759 la Târgu Mureș și în 1795 la Cluj, unde se interzicea zidirea unei biserici creștine ortodoxe în incinta orașului. Citind în prezent aceste monstruoziități care s-au petrecut în acele vremuri, aproape că nu-ți vine să crezi că o populație categoric majoritară, prezentă pe pământurile Transilvaniei din vremuri imemorabile, ajunsese să fie tratată atât de inuman de către o minoritate la care se ralia un imperiu întreg; tratament care, în loc să se îmbunătățească cât de cât, se tot înrăutățea. Intoleranța nobilimii retrograde ungurești față de tot ce era românesc nu-i privea doar pe țărani români, exemplul domnului moldovean Gheorghe Ștefan, refugiat de turci în Transilvania, ajuns la Baia Mare pe vremea principelui Gheorghe Rakoczi II, alături de care luptase contra turcilor, fiind deosebit de concludent, domnului moldovean refuzându-i-se închirierea unei case! (2)

Situația foarte grea a țărănimii române, care reprezenta peste 80% din întreaga populație a Transilvaniei, a devenit de nesuportat când nobilimea ungară a introdus prestarea obligațiilor la întreaga familie a țăranilor iobagi, în număr de 244 de zile lucrătoare pe an, ceea ce însemna că țăranii nu mai aveau cum să mai trăiască din munca lor, pe loturile de pământ din care își scoteau pâinea de toate zilele; în plus, religia ortodoxă era ca și interzisă, preoții ortodocși fiind amenințați și alungați din bisericile și casele lor, care erau confiscate, în paralel, era dusă o politică crâncenă de intimidare și de forțare la maghiarizare.

Acestea erau circumstanțele în care Imperiul Habsburgic s-a instalat în Transilvania și zonele alăturate. Una din căile prin care s-a căutat spargerea unității românilor transilvăneni a fost intensificarea prozelitismului catolic și atragerea cu promisiuni mari a bisericii române ortodoxe pentru o unire cu biserica catolică a Romei, exact în aceleași condiții în care s-a mai încercat unirea la Veneția în 1433-1438 și apoi la Constantinopol în 1453. Marea promisiune era aceea că cei care treceau la noua biserică, numită unitariană și mai târziu greco-catolică, pentru a o diferenția de cea romano-catolică, era acordarea tuturor drepturilor civile de care beneficiau cele trei națiuni privilegiate; ceea ce în fapt nu era nimic nou, pentru că și regalitatea ungară promitea același lucru celor care treceau la catolicism. Și exact cum s-a întâmplat și înainte, ca de trecerea la catolicism să beneficieze doar cei bogați, tot așa s-a întâmplat și pe vremea austriecilor, care au acordat drepturi și privilegii preoțimii unitariene, cei săraci rămânând mai departe săraci și fără posibilități de a avansa în societatea în care erau priviți în continuare ca niște tolerați. Ar fi incorect să nu se recunoască faptul că românii trecuți la unitarism nu au beneficiat de acest lucru care, deși era recunoscut în diplomele leopoldine, nu a fost luat în considerare de autoritățile locale; și că au fost totuși și beneficiari din rândul copiilor unitariștilor, care au fost admiși la școli deschise de unitariști, unde au învățat, s-au luminat și au organizat o școlarizare a intelectualilor proprii, care s-au situat în fruntea campaniei de smulgere a tot ce era posibil, cu mijloacele care erau la dispoziție, în folosul întregii națiuni române din Transilvania. În plus, această intelectualitate a adus ideea unității poporului român și mândria de a avea strămoși demni de toată cinstea și lauda și de a fi stăpâni? de drept ai Daciei, trezind astfel conștiința națională a tuturor românilor și necesitatea de a lupta pe toate căile

pentru obținerea libertății și a drepturilor civile ce se cuveneau atât transilvănenilor, dar și moldovenilor și muntenilor și afirmarea ideii că unirea nu trebuia să fie doar de conștiință culturală, sub aceleași idealuri, dar și sub aceeași conducere politică.

Revenind la evenimentele care au condus la înființarea bisericii unitariste din Transilvania, trebuie precizat că o serie de lucrări de istorie au consemnat data de 27 martie 1697 ca moment în care Sinodul ortodox din Alba Iulia, condus de mitropolitul Teofil, a acceptat unirea cu Roma în baza celor patru puncte de natură dogmatică, a căror acceptare conducea la primirea preoțimii și a populației române ce trecea la noua religie unitariană în rând cu ceilalți, cu care deveneau egali, având acces la drepturile cetățenești de care erau lipsiți în virtutea faptului că se nășteau români. Studiile făcute de istoricul N. Densușianu, Ioan Lupaș și Silviu Dragomir au evidențiat faptul că „începuturile unirii” se cunosc doar din documentele păstrate de iezuiții din Transilvania și că așa-zisele documente ale Sinodului, atât cele din 1697, cât și cele din 1638 și 1700 au fost falsificate de preoții catolici. În susținerea acestor argumente au fost aduse următoarele:

- faptul că mitropolitul Teofil, în testamentul său din iulie 1697 nu pomenea nimic de o așa-zisă hotărâre luată de el;
- faptul că noul mitropolit numit după moartea sa, Anghel Popa-Atanasie, hirotonisit la București în 1698, căruia domnitorul Constantin Brâncoveanu i-a reconfirmat dania de 6000 de aspri din partea Curții Domnești a Țării Române, nu a menționat în nicio discuție legată de hirotonisire vreă hotărâre de unire cu Roma;
- faptul că nici diplomele leopoldine din 1699 și 1701 nu făceau vreă mențiune sau referire la înfăptuirea unirii, ci doar privilegiile de care urmau să se bucure românii din Transilvania, grecii și rutenii, dacă se uneau cu biserica romano-catolică.

În fapt, diploma leopoldină din 1701, care extindea privilegiile cetățenilor tuturor credințelor care deveneau unitariene nu s-a aplicat niciodată, în sensul că de acele privilegii au beneficiat doar aceia stabiliți de către autorități. În arhiva bisericii catolice din Alba Iulia se află copii ale unor documente redactate în limba latină, în care se menționează ținerea unui sinod ortodox în zilele de 4-5 septembrie 1700, care a emis o Declarație prin care reprezentanții clerului și popilor primeau în numele bisericii și națiunii române unirea cu biserica Romei și a celor patru puncte ce condiționa unirea. Specialiștii consideră că acest document este un fals, făcând pentru a forța înfăptuirea aderării la biserica romano-catolică, Ca și că falsul este evidențiat prin faptul că pe document apare semnătura mitropolitului Atanasie, un lucru neobișnuit pentru documentele bisericesti. În plus, lista protopopilor care au semnat a fost luată dintr-un protocol mai vechi, au afirmat Gheorghe Șincai și apoi și Silviu Dragomir; ei justifică afirmația cu faptul că protopopul Vasile de Brașov are semnătura pe documentul în cauză, deși acesta a declarat cu martori și nu o singură dată că nu ar accepta unirea sub orice formă ar fi fost ea. Un alt fapt cert este și acela conform căruia guvernul principatului transilvan, care conține protestanți, nu a fost de acord cu biserica unitariană pentru faptul că unirea periclita privilegiile exclusiviste ale ungarilor, sașilor secuilor, motiv pentru care s-au opus ideii de atragere a românilor către catolicism. Din cauza impasului în care s-a ajuns, mitropolitul Atanasie a fost chemat la Viena să confirme personal și solemn aderarea la biserica Romei. În fața acestei situații, el a convocat în ianuarie 1701, Marele Sobor al bisericii ortodoxe din Transilvania cerând celor 30 de protopopi și participanți să se solidarizeze cu cei care au jurat în favoarea mitropolitului au făcut-o și sub

semnătură, făcând gestul de a întări autoritatea mitropolitul „pentru a ține credința cea veche (ortodoxă) pe veci”. În ciuda acestor evenimente, mitropolitul Atanasie a fost ținut permanent sub amenințări, dus forțat la Viena, unde a semnat la 20 martie jurământul de acceptare, la care au aderat și unii protopopi și laici, punând astfel bazele noii biserici catolice romane de rit răsăritean, terminologie folosită în documentul de acceptare. În mod practic, modul cum s-a procedat a demonstrat că nu era vorba de acceptarea sau neacceptarea unor dogme, ci de încercarea ruperii legăturilor dintre românii transilvăni și românii de peste Carpați, prin dezbinare religioasă. În scrierile sale istorice, romanistul Nicolae Iorga menționa cu satisfacție unirea bisericii ortodoxe transilvane cu Roma, subliniind: „Am rămas români pentru că nu ne putem despărți de amintirea Romei. Și renunțarea la principii a fost benefică unei minorități care se constituia în elita politică și intelectuală a românilor transilvăneni”. Această „unire” cu Roma a însemnat o dezbinare profundă atât a românilor din Transilvania, cât și a românilor ortodocși de pe ambii versanți ai Carpaților, și acest lucru s-a dorit de cei care au inițiat acțiunea. Hotărârea mitropolitului Anghel, luată chiar în condiții de abuz și amenințări a fost considerată de ortodocșii români din toate cele trei țări o trădare a vechii credințe ortodoxe, motiv pentru care mitropolitul a fost anatemitizat de către noul episcop ales, Ioan Țârca, de mitropolia română și de către Patriarhia Ierusalimului. Această hotărâre luată de o minoritate a făcut și mai anevoioase legăturile dintre românii din cele trei țări, românii transilvăneni fiind în continuare privați, în marea lor majoritate, de drepturi civile. În plus, această mișcare strategică a austrieților a demonstrat Moldovei și Țării Românești că nu se poate pune vreo speranță de libertate sau sprijin de la Imperiul Habsburgic, același lucru urmând să-l afle la distanță de un secol și din partea Moscovei și a Imperiului Țarist, așa-numita a treia Romă, ambele imperii ciuntind fără remușcări părți importante din pământul strămoșesc. Unificarea religioasă cu Roma nu a fost niciodată realizată așa cum s-a dorit de către catolici, foarte mulți preoți și credincioși rămânând mai departe ortodocși, suportând cu mult stoicism intimidările și teroarea. (2)

Rezistența la unirea cu Roma a fost însuflețită de apariția, în anul 1744, a călugărului sârb Visarion Sarai, care a călătorit prin Banat, Hunedoara, Deva, Săliște (Sibiu), vorbind oamenilor despre vechea credință ortodoxă și despre necesitatea păstrării și apărării ei; motiv pentru care a fost arestat și nu s-a mai auzit despre el. Însă influența pe care a produs-o a creat multă neliniște și nemulțumiri, ceea ce a făcut ca în 1746 austrieții să treacă la prigonirea ortodocșilor prin Intermediu! armatei conduse de generalul austriac Bukow, care a distrus sute de biserici, mănăstiri și sihăstria ortodoxe. Protestele permanente au culminat în final cu răscoala lui Sofronie din satul Cioara (Alba), care a durat vreo 15 ani la rând. Sofronie era călugăr, făcându-și în pădure un schit, unde îi învăța carte pe copiii sătenilor săraci. În 1756, autoritățile din Vinț i-au distrus schitul și școala și l-au pus pe fugă. A ajuns în Hunedoara, unde a fost prins în satul Bobâlna și închis. În anul 1760, când a fost din nou închis, a fost eliberat de o ceată de vreo 600 de țărani ortodocși conduși de protopopul Ioan din Siliște, care l-au dus până în Zarand și l-au predat altui grup de țărani care au promis să-l protejeze de autorități. Revoltele ortodocșilor contra uniților s-au extins, ortodocșii ocupând bisericile unitarilor, ce! mai afectat fiind sudul Transilvaniei, unde țărani acționau sub conducerea protopopului Ion din Sadu, numit și Popa Tunsu. O altă acțiune mare s-a produs la Blaj, când

cete numeroase de ortodocși, conduși de călugărul Sofronie, eliberat din nou din închisoare, au pătruns în forță în Blaj, au încercuit biserica episcopală și au cerut episcopului unitarian Petru Pavel Aron să revină la ortodoxism. Acesta a reușit să scape și a fugit la Sibiu, provocând convocarea Sinodului unitarilor în 1761 la Alba Iulia. Cu acea ocazie au fost consemnate într-un document, 19 puncte, în care au fost cuprinse principalele doleanțe, atât ale ortodocșilor, cât și ale unitarilor, cerându-se oprirea prigoanei și eliberarea celor închiși pe considerente religioase. Documentul a fost trimis la curtea imperială din Viena; aceasta a decis ca generalul Bucow să înființeze o comisie de cercetare a situației și să înlăture certurile religioase. Comisia a făcut un recensământ al credincioșilor pe apartenențe de cult numit „dismembrația legii” și a concluzionat că la nivelul anilor 1761-1762, din 152.886 de familii românești recensate, 127.712 erau de ortodocși și numai 25.174 uniți; au existat proteste privind forțarea unor familii să se declare unite și la următorul recensământ a reieșit că numai 11.907 familii erau unite, adică numai 7,7% din populație. După care, la Viena s-a vorbit deschis despre eșuarea catastrofală a unirii cu Roma. Cu toate acestea, Sofronie a fost judecat, condamnat la 5 ani închisoare pentru tulburarea repetată a ordinii publice; a fugit din închisoare, refugiindu-se în Țara Românească, unde a fost încadrat ca egumen la mănăstirea Curtea de Argeș. Prigoana ortodocșilor și refuzul neresunoașterii drepturilor civile pentru unitaritariștii a continuat și a condus la crearea unui curent negativ de opinie la adresa catolicismului, obligându-l pe împăratul Joseph al II-lea să dea, în anul 1781, un edict de toleranță religioasă care interzicea orice prigoană pe motive religioase. Tot mai dezamăgiți, unitarierii au început să treacă în masă la ortodoxism, motiv pentru care, în 1782, edictul împăratului a fost completat cu mențiunea că se interzicea revenirea în masă de la o religie la alta. (2)

În total, mișcarea contra unirii cu Roma a durat în Transilvania peste 60 de ani, transformându-i pe mulți români ortodocși în matiri ai acestei lupte, unul dintre aceștia fiind țărănul Nicolae Oprea din Săliște care, după zeci de ani de stat în închisoare, a murit în temniță. Apoi, românii transilvăni s-au convins definitiv ce a însemnat dreptatea catolicilor, când au prezentat Curții imperiale din Viena un document cu cererile lor pentru egalitate în drepturi cu restul populației minoritare din Transilvania. Documentul, intitulat *Supplex Libellus Valachorum*, a fost trimis la Viena printr-o delegație căreia i s-a refuzat audiența la împărat, acesta trimițând documentul pentru soluționare Dietei Transilvaniei de la Cluj. Aceasta a respins solicitarea de a examina cererea românilor pentru drepturi politice, răspunzând delegaților în cuvinte foarte jignitoare, printre care și acelea că dacă ar fi cazul să discute acordarea de drepturi, s-ar gândi mai întâi la țigani și după aceea la români! Exasperat de modul cum sunt tratați românii care au trecut la unitarianism, episcopul acestora, inochentiu Micu-Klein s-a adresat împărătesei Maria Theresa cerând ca măcar fiii preoților să nu fie aduși în starea de iobăgie; de asemenea, a cerut ca și românii capabili să primească posturi în administrație, iar în dieta Transilvaniei să fie admiși și episcopii ortodocși români. Împărăteasa l-a tratat cu bunăvoință și a promis rezolvarea, trimițând cererea la Dieta transilvăneană cu rugămintea de a analiza și a rezolva favorabil. Când prelatul s-a prezentat în dietă pentru a susține cele discutate cu împărăteasa, a fost izgonit din sală. Imediat după aceea a renunțat la haina episcopală, fiindu-i refuzat postul promis, acela de mitropolit. A existat însă și un rezultat al intervenției lui Inochentiu Micu-Klein, care s-a retras la Roma,

intrând în serviciu! papal: la insistențele repetate ale împărătesei Măria Theresa au fost înființate regimentele de grăniceri români, cei încorporați, după satisfacerea stagiului militar, fiind împrumutați cu pământ în satele de unde au plecat. Eforturile episcopului au fost continuate și de către nepotul acestuia, Ioan Micu, episcop unit între 1730-1751 care în cadrul Sinodului convocat la Blaj în 1744 a pus problema dacă nu cumva era cazul să desfacă unirea cu Roma, de vreme ce promisiunile nu au fost respectate și nu exista nicio dorință ca nu doar promisiunile, ci chiar legea din diploma leopoldină să nu fie respectate. La puțin timp după aceea a fost chemat la Viena, dar a preferat să meargă direct la Roma și după audiența cu Papa s-a convins că nici măcar acesta nu putea rezolva ceva ce ultraconservatorismul local nu permitea să fie urnit din loc; nemulțumit că n-a putut face nimic pentru poporul său, a rămas la Roma, murind departe de țară. Românii au avut parte de un episcop ortodox sârb în 1761 și de unul român de abia în anul 1809, în persoana lui Vasile Moga. (2)

Dacă se pun în balanță aspectele negative și pozitive pe care au încercat să le sublinieze unii apărători ai unirii cu Roma, se poate spune că efectul adevărat al unirii a fost negativ. Deși spiritul unirii cu Roma a contribuit la dezvoltarea conștiinței naționale și a culturii, el nu a fost hotărâtor, trezirea conștiinței naționale și a culturii fiind rezultatele imenselor suferințe pe care această unire a adus-o românilor, mințiți că își vor putea recăpăta drepturile istorice, naționale și religioase. Ca atare, în primul rând trebuie ținut cont de faptul că spiritul unirii nu a fost creat pentru dezvoltarea conștiinței și a culturii naționale, ci dimpotrivă, de a submina acea conștiință și cultură națională care exista deja, dinainte de 1701. Totodată, se poate spune și faptul că Școala Ardeleană, privită ca un curent înnoitor, nu a susținut spiritul uniat, ea născându-se ca o reacție împotriva acestui spirit și a deznaționalizării care s-a încercat atât față de valorile transilvane, cât și față de valorile românești în general, ceea ce, în perspectivă istorică, este un fapt deosebit de grav. Ceea ce trebuie de asemenea subliniat este faptul că principalii reprezentanți ai Școlii Ardelene: Samuel Micu, Gheorghe Șincai, Petru Maior au avut posibilitatea să studieze la colegiul romano-catolic Santa Barbara din Viena, la Colegiul Papal din Roma „De Propaganda Fide”, fiind atrași în special de filozofia iluminată umanistă a vremurilor, ceea ce le-a dat ferma convingere că o asemenea unire, având un caracter creștin, ar fi trebuit să reprezinte o mână întinsă peste ambiții și impulsuri de mărire a puterii și către o unire cu ortodoxismul sau cel puțin o apropiere în spiritul sancționării și religiozității insuflată de religia creștină. În lucrarea Procanon din 1789, publicată numai în 1894, Petru Maior a criticat dogma infailibilității papale, iar în 1813 a publicat Istoria Bisericii românești, de dincoace și de dincolo de Dunăre, în care a subliniat unitatea ortodoxiei ca dogmă, canoane și cult, Gheorghe Șincai a fost considerat „un răzvrătit religios”, neavând încredere în preoțimea catolică, pe care a acuzat-o de fals în actele unirii. Pentru atitudinea sa a suferit consecințe care s-au soldat cu arestarea și apoi cu demiterea din funcția de director al învățământului primar uniat din Transilvania. Pentru a putea scrie în liniște, s-a retras timp de șase ani la un magnat ungar de origine română, Vass, unde a redactat o mare parte a lucrării sale, Hronica românilor și a mai multe neamuri, care prezintă evenimentele dintre anii 86 și 1739, cu accent pe continuitatea românilor în bazinul Dunării (2).

CAPITOLUL III

Cetea - file de istorie (L. Borcea)

Așezarea geografică a satului Cetea, chiar dacă vatra sa a cunoscut unele neînsemnate deplasări, indică constituirea într-o perioadă de neliniște, determinată probabil de pericolele unor mișcări de populații migratoare. Satul se află destul de bine ascuns de drumul mare, care lega, prin trecătoarea de la Piatra Craiului, Transilvania intracarpatică de câmpia Tisei. Că era, totuși, legată de această trecătoare, este dovedit de faptul că primele sale menționări documentare sunt împreună cu celelalte așezări de sub Piatra Craiului - Borod, Borozel, Corniței, Valea Mare și Beznea.

Dintre toate, însă, Cetea are o poziție mai retrasă, pe malurile râului Chichișoara sau Valea Nemiș, acest din urmă toponim având semnificații asupra cărora vom reveni.

Ascunsă între dealuri, în mijlocul unor păduri seculare, așezarea nu a putut să se extindă prea mult, în ciuda defrișărilor permanente.

Agricultura a fost aici, în general, practică pe suprafețe mici, în jurul caselor. A predominat creșterea vitelor și numai în veacul al XVIII-lea suprafețele cultivate încep să se extindă. Cetea a rămas de-a lungul întregii sale existențe, cea mai mică dintre așezările ce au compus comunitatea satelor de sub Piatra Craiului, mai mică decât ea fiind doar Cornițelul. Ca în cazul majorității satelor românești, începuturile sale se pierd în negura istoriei.

Când aminteam mai sus că așezarea sa denotă constituirea într-o perioadă tulbură determinată de intensele mișcări de populație pe Valea Crișului Repede și pe trecătoarea de la Piatra Craiului, ne-am referit la un interval foarte vast de timp, egal, practic, cu întregul „mileniu întunecat” și, mai ales cu cea de a doua jumătate a sa (secolele V - X) când, precum se știe, întreaga zonă de sub Munții Pădurea Craiului și până jos, în câmpia Tisei, au fost bulversate de neamurile barbare.”

Primii locuitori ai satului Cetea se vor fi retras aici în această perioadă, care a ținut până la mijlocul secolului al XIII-lea când ultimul neam migrator - tătaromongolii - au trecut și pe aici. (1241).

Cetea nu este menționată la 1291 -1294 în registrul de dijmă al Episcopiei catolice orădene atunci când este pomenit Borodul. Nu sunt menționate nici celelalte sate. Aceasta, poate, pentru că, neavând locuitori catolici nu avea obligații față de această episcopie. Știm însă că întregul teritoriu al așezărilor de sub Piatra Craiului a făcut parte dintr-un voievodat românesc. În 1392, cu ocazia stingerii din viață a voievodului Petru, fiul lui Comorzowan, aflăm și numele satelor componente ale acestui voievodat: Borod, Borozel, Cetea, Corniței, Valea Mare și o așezare ulterior dispărută: Chanad. În acest an voievodatul trece în stăpânirea lui Iancu Kapolya, jude regal, stăpânul domeniului cetății Sinteu. Voievodatul Borodului, cuprinzând satele menționate, este refăcut însă în timpul lui Iancu de Hunedoara, la mijlocul veacului al XV-lea, în fruntea sa ajungând voievozi din familia nobililor români din Vintere, numiți apoi Vinterești sau Venterești (Venter).

Scopul principal al voievodatului era de a păzi trecătoarea de la Piatra Craiului, precum și de a da însoțitori celor ce mergeau sau veneau de dincolo de munți.

Trecerea în Transilvania propriu-zisă se făcea pe două căi: pe uscat și pe apă. De aceste trecători se leagă și numele a două așezări, cele mai mari ale zonei, Borod (de la vechiul slavon brod care înseamnă trecătoare, pas) și Vad, pe ungurește Rev care înseamnă același lucru, dar cu sensul de trecătoare peste apă.

Rolul esențial al voievodatului era cel de apărare. Voievodatul se va fi constituit atunci când regatul feudal ungar ce se întindea până la Piatra Craiului se temea încă de pericolele ce puteau veni de dincolo de munți, de pe teritoriul Transilvaniei. Această perioadă poate corespunde unui interval până la începutul secolului al XIII-lea când se încheie cucerirea Transilvaniei de către regatul ungar, când prin așezarea secuilor, dar mai ales a sașilor (1222) la frontiera de răsărit, practic este eliminat pericolul din această direcție. Existența voievodatului de la Borod și a altora similare de-a lungul hotarului cu voievodatul Transilvaniei este o mărturie în plus a autonomiei acestui mare teritoriu în cadrul regatului feudal ungar. Așa cum am amintit, ultimul atac propriu-zis este cel al tătaro-mongolilor, în 1241, cu reveniri periodice tot mai rare.

Era nevoie deci de o formațiune politico-militară bazată pe existența populației băștinașe libere, greu de readus sub povara statului feudal. Satele și locuitorii, în schimbul obligațiilor militare, erau scutiți de dările obișnuite, având o situație privilegiată. Această realitate este confirmată în 1465 prin diploma de înnobilitare dată locuitorilor voievodatului de către Matei Corvin. Ei deveneau nobili (nemeși), evident numai pentru cei ce locuiau în acel moment în perimetrul voievodatului, beneficiind de toate privilegiile ce decurgeau din această stare.

Toponimul „Valea Nemișului” de la Cetea, indică, această stare privilegiată care a fost, până în veacul trecut, o mândrie și un drept pe care locuitorii și l-au revendicat mereu atunci când proprietățile sau libertățile le-au fost amenințate.

Anul 1392 este, deci, momentul în care Cetea își face intrarea oficială în istorie, este momentul în care „i s-a eliberat certificatul de naștere”, existența sa reală fiind mult mai veche. Dacă voievodul Petru, fiul lui Comorzowan, nu s-ar fi atins prin desherență în 1392, probabil că așezarea, alături de celelalte, ar fi rămas în anonimul în care a fost până la această dată. În interiorul obștilor românești nu se întocmeau documente, dreptul cutumiar, obișnuielnic, fiind cel ce rezolva problemele interne ale satelor sau uniunilor de sate.

Îndată după 1329, Cetea mai este menționată odată. Este vorba de actul prin care, în 1406, domeniul cetății Sinteu este vândut familiei Lack de Santău. Cu această ocazie sunt enumerate satele aparținând de această cetate. Între cele 52 românești, 10 ungurești și una mixtă (Borod), este amintită și Cetea, despre care se precizează că este possessio valachalis, deci era un sat românesc. Așa va fi și rămâne în cursul întregii sale istorii.

Cetea este menționată din nou în 1605 (Chekye), într-un testament al principelui Transilvaniei, Ștefan Bocskay, apoi la 1648, împreună cu Borod, Corniței și Valea Mare, alipite de principele Gheorghe Rákoczi I la domeniu cetății Sinteu. Lipsesc datele cu privire la așezare pentru aproape întregul veac al XVII-lea. Este și firesc, deoarece, cu siguranță, existența sa se va fi desfășurat lipsită de evenimente notabile, așa cum este cazul cu majoritatea satelor românești. Cetea a continuat să facă parte din același voievodat în cadrul căruia își trăia viața fără întâmplări deosebite.

Aici doresc să amintesc articolul distinsului prof. univ. dr. Borcea Liviu, care în 1990 publică în noua ediție a revistei *Cele trei Crișuri* o scrisoare a comisului Radu Mihălcea Cândescu, trimisă din Oradea rudelor sale din Pătârlagele- Buzău, unde avea moșii întinse. Comisul (șeful hergheliei de cai) și ministrul de externe al domnului Țării Românești, Șerban Constantin, al cărui nume îl poartă și azi liceul teoretic din Aleșd, este urmărit de turci, pentru că nu a plătit haraciul. Domnitorul fuge de aceștia în Transilvania, împreună cu comisul și ministrul său de externe, Radu Mihălcea Cândescu. Se așază în cetatea Șinteu și cumpără împreună pământul, de la Tileagd până în Piatra Craiului. E vorba de satele din comunele Borod, Cetea, Beznea etc.

Pe vremea aceea, iobagii care lucrau pământul nu purtau nume de familie, ei numindu-se Ion a lui Mihălcea, Vasile a lui Mihălcea etc. Principele Transilvaniei, Rákóczy al II-lea îl cheamă pe domnitorul Șerban Constantin la război împotriva Poloniei, dorind să cucerească tronul acesteia. Sunt învinși de către polonezi, iar Radu Mihălcea Cândescu și frații săi cad în luptele cu polonezii și turcii, care cuceriseră deja cetățile Ineu și Timișoara. Iobagii lor au rămas să lucreze pământul. Cu timpul, la trecerea de la scrierea slavonă la cea latină, Mihălcea a devenit Mihancea, prin palatinizarea literei „l” în „n”. Așa a apărut numele de Mihancea în Topa de Criș, Cetea etc.

Printre numele de Bochiș (Bakos) a apărut și numele de Mihancea, care pe vremea Mariei Tereza au ajuns bogați, aceasta numindu-i pe unii nemeși (Zaharicanul Mihancea, care din banii lui, în 1713, construiește biserica de șindrilă din Cetea – Bihor). Acești nemeși români cumpără clopotul mic pentru biserica de șindrilă (zaharicanul), iar Toma Mihancea cumpără pentru biserică cartea Apostolu’.

CAPITOLUL IV

Popasuri prin istoria unui sat românesc, Cetea din bihor

La anul 1392, în urma morții lui Petru Comorzovan, voievod al voievodatului Borodului, regele Sigismund de Luxemburg acordă, cu titlu de nova donatio, lui Ioan, fiul lui Benedict de Kapolya, jude regal și Ban de Severin satele Borod, Borozel, CETEA,... La anul 1443 aceste sate sunt conduse de voievozi de Vintere, care au fost înnoșiți de regele Matei Corvin pe la 1465.

Având în vedere aceste date poate n-ar fi greșit să credem că din această nobilă familie se trag familiile Venter de la Cetea și satele vecine.

N-ar fi lipsit de interes să se studieze dacă nu cumva cetele de bravi oșteni ai Cetei, au fost participante activ la luptele antiotomane din 1659 - 1660, sub conducerea lui Andrei de Topa și Mihai Venter din Ocolul Borodului.

La începutul secolului al XIX-lea este copiat la Cetea textul despre Archirie și Anadan - o poveste populară orientală, fapt care dovedește receptivitatea cetenilor la cultura românească scrisă (I. Bianu, R. Caracas, Catalogul manuscriselor românești, I, București 1907, p. 622-623).

Desigur că aceste frumoase realizări, într-un sat, la acele vremuri, nu se puteau întâlni fără ajutorul prețios al Bisericii. Ori, cărțile sfinte care au fost duse de la Biserica din Cetea la Biblioteca Episcopiei Ortodoxe Oradea, dovedesc mare dragoste de carte din partea cetenilor și a cucernicilor lor preoți. Așa de pildă în "Apostolul" cota 268, din anul 1774 de Popa Constandin Tipograful, provenit de la Cetea găsim scris cu litere chirilice începând cu pagina 4 și terminând cu pagina 25, în partea de jos a fiecărei pagini, următorul text:

„Când au fost anu 1774 această carte anume apostoleru... oau cumpărată MIHANCEA TOMA cu muieresa UANA și cu feciorii săi anume ION și Kostică și oau dată pe dânsa drept =310 florinți și oau lăsată (sfie) să fie la Biserica de CETE până în vecii... ca să aibă a i pomeni cine va fi popă în Cete... iară cine o va tăgădui de dani sau o va ascunde sau o va fura sau o va băga zolog sau o va știmba pe alta acela omu să fie (sfie) afurisit de întâi sfinți părinți cea fost... și să i se verse mațele ca lui Aria necredinciosul, scrisam eu popa Gheorghe Sălăjanu locuindu în Cete în anu 1778, iunie 17”.

După această minunată notație nu mai comentăm nimic pentru că se spune totul în textul atât de complet și de interesant compus. Facem doar apelul tinerețului să cerceteze în continuare celelalte cărți după cum și alte biblioteci cum ar fi biblioteca de la Arad.

Onorată asistență,

Bine ați venit aici în Cetea noastră scumpă, minunat așezată ca o cetate între depresiunea munților Plopiș și Munții Pădurea Craiului. Ea privește de zeci de veacuri, de aici, de parc-ar fi o contesă în frumosul balcon al minunatului palat al naturii noastre românești, primindu-și de fiecare dată fiii ei dragi, așa cum face și astăzi, fii prin care a trăit, trăiește și va trăi mereu.

Ce-ți pasă ție iubita noastră Cetea, de faptul că după moartea lui Petru fiul voievodului Comorzovan de la Ocolul Borodului -1392, erai o „nova donatio” a lui Ioan jude regal și Ban de Severin, acordată de regele Sigismund de Luxemburg? Nu-ți pasă draga noastră cetate. Așa este normal. Fiii te-au apărat, te-au făcut mereu mai frumoasă și vei triumfa mereu.

De când te-am știut pentru întâia oară, ne-am întrebat ca mulți alții, de ce te cheamă Cetea?

De la cetina de brad?

Am căutat cetină și am găsit.

De la cetate?

Am cercetat și am găsit urmă, atât săpând la „groapa cetățele” cât și în memoria oamenilor tăi cu părul alb.

Sau de la cetele de buni oșteni ai marilor voievozi?

Tot ce e posibil.

Atunci, nelămurindu-ne le-am acceptat pe toate și am venit să te salutăm Cetate veche - CETEA - sfântă cetate românească.

Dragii noștri consăteni,

Adresându-ne Cetei noastre dragi ne-am adresat de fapt dumneavoastră, celor ce stați mereu aici din tată-fiu făclia neamului nostru de mii de ani. Prin dumnea-voastră, prin noi toți, prin strămoșii noștri minunați există de fapt, această sfântă vatră și va exista mereu, prin urmași din veac în veac, de-a lungul axei timpului.

Această cetate n-a primit zestre de la comandanți de oști sau de stat. Ea a primit zestre de la bunul Dumnezeu prin oamenii aceștia minunați ce sunteți Dumnea-voastră pe care v-am studiat de aproape 30 de ani, de când m-ați primit cu atâta drag să mă număr printre fiii Cetei. Vă mulțumesc sincer, dar mai întâi Doamnei mele Măria și părinților noștri minunați.

Aici am văzut atât de armonios îmbinată căldura sufletească cu dăruirea, lumina cu binele, sinceritatea cu invitația, umilința cu mândria, așa încât a trebuit să vedem mai adânc, de unde vin aceste daruri?

N-a fost greu de găsit.

Am aflat ușor că aici s-a legat întotdeauna, nemaipomenit de frumos Biserica și Școala, făcând astfel din micii învățăcei, minunați copii ai țării.

Da! Pentru că aici a rămas nealterată substanța aceea sfântă din care a fost zămislit țaranul român, cu cele mai nobile calități ale sale. Oamenii aceștia, pe care mai nimeni nu i-a întrebat, cât le este de greu? De ce n-au timp să se odihnească? Aceștia sunteți dumneavoastră dragii noștri consăteni.

În familia ceteană, demnă, curată și statornică, mama bihoreancă, dragă și în minunată armonie cu bărbatul ei de o elegantă ținută înțeleaptă, au știut de întotdeauna să dea o, strălucire mai aparte vieții și elementelor sale. Aici, frumosul, urâtul și binele sunt elemente fundamentale, binele însemnând echilibru precum frumosul înseamnă potrivire. Aici binele înseamnă una din regulile de nestrămutat ale vieții, o caracteristică fundamentală a românului.

Aici sensul și profunzimea înțelesului cuvintelor: „minte” - „cuminte” - „drept” - „dreptate” - „înțelegere” - „înțelepciune” - „pricepere” - „supunere” - „respect” - „mândrie” au o semnificație aparte așa încât ar rămâne plăcut surprins chiar marele nostru savant Nicolae Iorga.

Distinsul bărbat cetean știe de la moșii și strămoșii lui minunați că a înțelege este una, iar înțelepciunea este un mare dar Dumnezeuiesc. Acești oameni minunați sunt iubitori de carte și cultură, de aceea trebuie să fii foarte atent când intri în legătură cu ei, deoarece te privesc iscoditor și imediat te pot face neînsemnat. Ei au dat țării noastre tot ce au avut mai bun și drag. Au dat copiii lor minunați pregătindu-i la școlile cele mai înalte ca să fie cât mai „de trebuință neamului”.

Astfel, printre deschizătorii de drumuri spre lumină, au fost doi fii minunați, Gavril și Alexandru Topai. Primul avea să devină cel mai minunat dascăl, care împreună cu distinsa Doamnă Cristina au aprins făclia ce arde mereu pentru luminarea neamului la care a contribuit și prea cinstitul preot Emil Bendorfeanu. Alexandru devine primul medic și distins militar superior al neamului nostru cetean.

Cât de frumos ne știau vorbi și povățuiau, pe cei mai tineri în studenție, alți doi din cei mai minunați fii ai acestui sat, în anii 1954 -1960, când mergeau la Alma Mater Napocensis o mulțime, totuși mai redusă, de tineri bihoreni de pe Valea Crișului. Erau eminenții studenți în medicină, la Universitatea clujeană, Mihancea Nicolae și Mihancea Viorel.

Cine nu-l cunoaște, astăzi, pe medicul Mihancea Nicolae, doctor în științe medicale, cercetător științific gradul I, la Institutul Cantacuzino din București. Numele domniei sale este astăzi cunoscut peste granițele țării noastre, făcând cunoscută astfel cetatea noastră Cetea, până în depărtări.

Of, Doamne! și cine nu l-a plâns și nu-l plânge și astăzi, pe iubitul nostru Viorel, care a trebuit să ne părăsească atât de timpuriu ucis de oamenii răi în timpuri rele. Strălucitul și minunatul nostru medic! Ce mare durere! Oare de ce?

Urmând frumoasa tradiție, la puțin timp se înscrie în rândul marilor medici ai țării doctorul Petru Mihancea, medic primar, doctor în medicină, cunoscut atât de bine în Bihor, în țară și în afara țării unde a participat la o serie de Congrese internaționale de științe medicale, cu frumoasele rezultate ale cercetării sale științifice. Scopul său fundamental este să facă tot ce poate mai bine pentru neamul său. Calm, înțelept, bun și dăruitor așa cum au fost și mării săi strămoși, nu refuză niciodată pe cel ce are nevoie de priceperea sa, de mare competență, în știința celui mai complicat și minunat univers, corpul uman.

Datorită domniei sale, Cetea noastră este cunoscută în Franța, în Elveția, în Grecia și în alte țări ale lumii.

Lista poate fi continuată, pentru că Cetea a dat și dă în continuare specialiști în toate domeniile:

a) ingineri

1. Iosif Chirodea - primul inginer provenit din Cetea
2. Nicolae Boca
3. Gabriela Topai
4. Leontin Mihancea
5. Gheorghe Mihancea
6. Rodica Chirodea
7. Mărioara Chirodea
8. Măria Venter

b) profesori

1. Măria Mihancea
2. Măria Gârz

3. Rodica Boca

4. Ileana Gârz

5. Ion Mihancea

6. Iosif Mihancea

7. Victoria Jurcă

8. Nicolae Ungur

c) militari de carieră

1. Colonel Nicolae Bochiș

2. Alexandru Topai - ofițer și medic

d) economiști

1. Petru Mihancea

2. Petru Venter - fost campion la lupte libere

3. Rodica Venter

4. Zamfira Topai

e) altele

1. Alexandru Mihancea

2. Doina Cetea

3. Valeria Mihancea

4. Voichița Marușca

Cinste ție frumoasă vatră pentru fiii tăi!

Deci, trecătorule iubit, mai vino și șezi și te vei convinge că-ți va place să stai de vorbă cu cetățeanul român al Cetei noastre dragi. Bindecuvincios, modest, cald, bun, harnic, respectuos, cu fraze alese pline de dulceață omului de omenie, primitiv, înduioșător, de sensibil, dar extraordinar de complet și perfect combinat cu o asprime curată, dacă este cazul. Așa l-am cunoscut pe românul din Cetea Bihorului.

Prof. Maria Iancu, Conf. dr. C. Iancu

CAPITOLUL V

Cele mai vechi mărturii (L. Borcea)

Așezarea geografică a satului Cetea, chiar dacă vatra sa a cunoscut unele neînsemnate deplasări, indică constituirea într-o perioadă de neliniște, determinată probabil de pericolele unor mișcări de populații migratoare. Satul se află destul de bine ascuns de drumul mare, care lega, prin trecătoarea de la Piatra Craiului, Transilvania intracarpatică de câmpia Tisei. Că era, totuși, legată de această trecătoare, este dovedit de faptul că primele sale menționări documentare sunt împreună cu celelalte așezări de sub Piatra Craiului - Borod, Borozel, Cornișel, Valea Mare și Beznea.

Dintre toate, însă, Cetea are o poziție mai retrasă, pe malurile râului Chichișoara sau Valea Nemiș, acest din urmă toponim având semnificații asupra cărora vom reveni.

Ascunsă între dealuri, în mijlocul unor păduri seculare, așezarea nu a putut să se extindă prea mult, în ciuda defrișărilor permanente.

Agricultura a fost aici, în general, practică pe suprafețe mici, în jurul caselor. A predominat creșterea vitelor și numai în veacul al XVIII-lea suprafețele cultivate încep să se extindă. Cetea a rămas de-a lungul întregii sale existențe, cea mai mică dintre așezările ce au compus comunitatea satelor de sub Piatra Craiului, mai mică decât ea fiind doar Comiteliu.

Ca în cazul majorității satelor românești, începuturile sale se pierd în negura istoriei.

Când aminteam mai sus că așezarea sa denotă constituirea într-o perioadă tulbură determinată de intensele mișcări de populație pe Valea Crișului Repede și pe trecătoarea de la Piatra Craiului, ne-am referit la un interval foarte vast de timp, egal, practic, cu întregul „mileniu Întunecat” și, mai ales cu cea de a doua jumătate a sa (secolele V - X); și, precum se știe, întreaga zonă de sub Munții Pădurea Craiului și până jos, în câmpia Tisei, au fost bulversate de „neamurile barbare.”

Primii locuitori ai satului Cetea se vor fi retras aici în această perioadă, care a ținut până la mijlocul secolului al XIII-lea când ultimul neam migrator - tătaromongolii - au trecut și pe aici. (1241).

Cetea nu este menționată la 1291 -1294 în registrul de dijmă al Episcopiei catolice orădene atunci când este pomenit Borodul. Nu sunt menționate nici celelalte sate. Aceasta, poate, pentru că, neavând locuitori catolici nu avea obligații față de această episcopie. Știm însă că întregul teritoriu al așezărilor de sub Piatra Craiului a făcut parte dintr-un voievodat românesc. În 1392, cu ocazia stingerii din viață a voievodului Petru, fiul lui Comorzovan, aflăm și numele satelor componente ale acestui voievodat: Borod, Borozel, Cetea, Cornișei, Valea Mare și o așezare ulterior dispărută: Chanad. În acest an voievodatul trece în stăpânirea lui Ian Kapolya, jude regal, stăpânul domeniului cetății Șinteu. Voievodatul Borodului, cuprinzând satele menționate, este refăcut însă în timpul lui Iancu de Hunedoara, la mijlocul veacului al XV-lea, în fruntea sa ajungând voievozi din familia nobililor români din Vintere, numiți apoi Vinterești sau Venterrești (Venter)/

Scopul principal al voievodului era de a păzi trecătoarea de la Piatra Craiului, precum și de a da însoțitori celor ce mergeau sau veneau de dincolo de munți.

Trecerea în Transilvania propriu-zisă se făcea pe două căi: pe uscat și pe apă. De aceste trecători se leagă și numele a două așezări, cele mai mari ale zonei, Borod (de la vechiul slavon brod care înseamnă trecătoare, pas) și Vad, pe ungurește Rev, care înseamnă același lucru, dar cu sensul de trecătoare peste apă.

Rolul esențial al voievodului era cel de apărare. Voievodatul se va fi constituit atunci când regatul feudal ungar ce se întindea până la Piatra Craiului se temea încă de pericolele ce puteau veni de dincolo de munți, de pe teritoriul Transilvaniei. Această perioadă poate corespunde unui interval până la începutul secolului al XIII-lea când se încheie cucerirea Transilvaniei de către regatul ungar, când prin așezarea secuilor, dar mai ales a sașilor (1222) la frontiera de răsărit, practic este eliminat pericolul din această direcție. Existența voievodului de la Borod și a altora similare de-a lungul hotarului cu voievodatul Transilvaniei este o mărturie în plus a autonomiei acestui mare teritoriu în cadrul regatului feudal ungar. Așa cum am amintit, ultimul atac propriu-zis este cel al tătaromongolilor, în 1241, cu reveniri periodice tot mai rare.

Era nevoie deci de o formațiune politico-militară bazată pe existența populației băștinașe libere, greu de readus sub povara statului feudal. Satele și locuitorii, în schimbul obligațiilor militare, erau scutiți de dările obișnuite, având o situație privilegiată. Această realitate este confirmată în 1465 prin diploma de înnobilitare dată locuitorilor voievodului de către Matei Corvin. Ei deveneau nobili (nemeși), evident numai pentru cei ce locuiau în acel moment în perimetrul voievodului, beneficiind de toate privilegiile ce decurgeau din această stare.

Toponimul „Valea Nemișului” de la Cetea, indică această stare privilegiată care a fost, până în veacul trecut, o mândrie și un drept pe care locuitorii și l-au revendicat mereu atunci când proprietățile sau libertățile le-au fost amenințate.

Anul 1392 este, deci, momentul în care Cetea își face intrarea oficială în istorie, este momentul în care „i s-a eliberat certificatul de naștere”, existența sa reală fiind mult mai veche. Dacă voievodul Petru, fiul lui Comorzovan, nu s-ar fi atins prin desherență în 1392, probabil că așezarea, alături de celelalte, ar fi rămas în anonimul în care a fost până la această dată. În interiorul obștilor românești nu se întocmeau documente, dreptul cutumiar, obișnuit, fiind cel ce rezolva problemele interne ale satelor sau uniunilor de sate.

Îndată după 1329, Cetea mai este menționată o dată. Este vorba de actul prin care, în 1406, domeniul cetății Șinteu este vândut familiei Lack de Santău. Cu această ocazie sunt enumerate satele aparținând de această cetate. Intre cele 52 românești, 10 ungurești și una mixtă Borod), este amintită și Cetea, despre care se precizează că este possessio valachalis, deci era un sat românesc. Așa va fi și rămâne în cursul întregii sale istorii.

Cetea este menționată din nou în 1605 (Chekye), într-un testament al principelui Transilvaniei, Ștefan Bocskay, apoi la 1648, împreună cu Borod, Cornișel și Valea Mare, alipite de principele Gheorghe Rákóczi I la cetatea Șinteu. Lipsesc datele cu privire la așezare pentru aproape întregul veac al XVII-lea. Este și firesc, deoarece, cu siguranță, existența sa se va fi desfășurat lipsită de evenimente notabile, așa cum este cazul cu majoritatea satelor românești. Cetea a continuat să facă parte din același voievodat în cadrul căruia își trăia viața fără întâmplări deosebite.

Veacul al XVIII-lea

Informații mai consistente încep să apară odată cu sfârșitul stăpânirii otomane (1692) în Bihor și începuturile celei habsburgice. Aceste informații sunt preponderent economice: date referitoare la populație, la animale, la bunuri, cu privire la pământ și la roadele sale. Conscrierile întocmite de administrația austriacă sunt meticuloase, oferă o mai mare varietate de date, dar și ele sunt numai cele strict necesare stăpânului, insuficiente pentru a cunoaște realitățile secolului al XVIII-lea în întreaga lor complexitate.

Îndată după încetarea administrației otomane, după un îndelungat război, la 1694, satul cuprindea patru familii. Redăm numele lor cu ortografia din documente: David Bokos (adică Bochiș), jude al satului, Thomas Bokos, Petru Blagha, Johannes Opra, având obligația de a da dijma din miei și iezi. În 1712 era jude Ioan Oprea, iar ceilalți capi de familie: Jeremias, Miksaj, Simeon Ola, Tivadar Erdelyi, Georgius Tasadj, Petrus Thasadj, Michael Gyurka, Petrus Blaga.

Cele două familii Thasádi ar putea indica, prin numele lor, proveniența: adică venite din satul Tășad. Deci numărul a crescut de la 4 la 7 familii. La 1712 nu mai apar cele două familii, a lui Toma Bochiș și Petru Bochiș. În schimb, la 1713 conscrierea comitatului menționează șase capi de familie între care, la Theodorus Miklos se precizează - possessionati (deci om cu stare, cu avuție). Celelalte familii sunt: două Simion Bákos (tot Bochiș trebuie să fie), Ieremia Mikle, Simon Kirogye, Simon Czirmene. Pe baza unei asemenea ortografii, conscrierea publicată de Acsády putea menționa că la 1715 satul era locuit de 4 familii de iobagi unguri, când, de fapt întregul sat era românesc.

Un salt demografic se înregistrează patru ani mai târziu, când în sat locuiesc opt familii: Bokos Janos (jude), Bokos Togyer, Bokos Simion, Opra Janos, Csorba Tivadar, Opra Gyorgy, Blaga Peter, Opra Flore și patru frați și fii peste 16 ani. Putem să facem acum și o estimare globală a numărului locuitorilor. Dacă socotim la fiecare familie pe lângă capii acestora și soțiile, iar pe lângă cei patru frați și fii încă 4 surori și fiice (știut fiind că persoanele de sex feminin nu se înregistrau, nefiind virtuali capi de familie), atunci obținem o populație totală de circa 24 locuitori. Nu am socotit populația sub 16 ani, neavând date în acest sens. În același an, în Borozel erau 13 familii cu 6 frați și fii peste

16 ani, deci aproximativ 38 locuitori iar în Borod, 15 familii. O întrecea și Valea Mare unde se înregistrau 16 familii și 8 frați peste 16 ani.

În 1723 în Cetea locuiau 12 familii de iobagi cu 3 frați și fii peste 16 ani. La 1746, numărul scade la 9 iobagi cu 6 frați și fii peste 16 ani orecum și un jeler, deci un om (sau o familie!) fără casă și pământ. La [1753 conscrierea comitatului Bihor înregistrează aici 12 familii de iobagi cu șase frați și fii peste 16 ani.

Este o trăsătură caracteristică noii administrații habsburgice de a nu mai recunoaște nici un fel de titluri nobiliare micilor nobili și astfel locuitorii satului Cetea ajung în categoria țăranilor aserviți. Intre stăpânii satului menționăm la 1712 pe Francisc Topai, Ștefan Katona și familia Ugray (Tivadar și Miklos). Familia Topai (adică din satul Topa) și Ugray, erau urmașii de drept ai voievozilor Borodului încă din veacul al XVI-lea. Cu mici modificări ei vor stăpâni satul în tot cursul secolului al XVIII-lea.

Pentru a ne da seama de avuția locuitorilor, să amintim câteva date. La 1712 în sat existau 10 boi, 12 vaci, 5 porci, 6 capre și 6 bucăți de slănină. La 1713 sunt 4 boi, 5 vaci, 2 porci, 3 bucăți de slănină și o moară. La 1719, conscrierea menționează 10 boi, 7 vaci, 3 cai, 11 porci, 1 stup, 8 bucăți de slănină. Să menționăm că această avuție nu este legată strict de numărul populației. Astfel, de exemplu, la 1723, când în Cetea locuiau 12 familii, se înregistrau numai 4 boi, 16 vaci și 16 porci iar în 1746, când numărul familiilor a scăzut la 9, numărul animalelor a crescut: 12 boi, 16 vaci, 5 cai, 23 porci, 31 oi și capre. Acum s-au înregistrat 12 căble venit din moară și 5 florini venit din cazanele de fiert țuică. Anul 1753 marchează o relativă prosperitate. La cele 12 familii cât numără populația din Cetea se apreciază că există 18 boi, 12 juninci, 20 vaci, 6 cai, 42 porci, 37 oi și capre, 33 căble venit anual din moară, 16 florini de la cazanele de fiert țuică și 8 florini din meșteșuguri. Chiar și câbla ca unitate de măsură a volumului a fost lentă de la zonă la zonă. Astfel, se apreciază că o câblă de Oradea, pe la mijlocul secolului al XVIII-lea să fi fost de circa 166 litri. Conform altor păreri, în părțile bihorene s-ar fi utilizat mai mult cabla Cașovia (Kosice), egală cu 83,5 l. Nu cunoaștem producția globală concretă, mai ales cantitatea ce se ascunde în spatele veniturilor provenite din morărit, fiertul țuicii și din meșteșuguri. Nu se precizează numărul morilor (se pare, totuși că este vorba de una singură), nici al pălincăriilor și nici despre ce meșteșuguri este vorba.

Se menționează de către Anca Măria Maghiar și Alexandru Maghiar în cartea „Moara de apă în comitatul Bihor” – Editura Universității din Oradea - 2012, pag. 30 - că moara exista de la 1713 că în 1746 plătea dijma 12 căble, iar în 1753 plătea dijma 33 căble.

În ceea ce privește pământul și roadele sale, ele sunt într-o strânsă legătură. Pământul sărac, situat sub munți, a dat în tot veacul XVIII-lea, recolte slabe. Nu cunoaștem suprafața cultivată și nici cantitatea însăși. La 1694 registrele de dijma precizează laconic „Possessio Csekle sine frugibus”, deci satul Cetea nu avea cereale. În 1712, se înregistrau în total, pe sat, 9 căble de porumb și 38 căpițe de fân. La 1720 conscrierea comitatului Bihor precizează că în acest sat pământurile arabile sunt împărțite în două. Terenurile sunt de fertilitate mediocră și, după două arături, produce 3 căble. Există suficientă pădure pentru asigurarea lemnului de foc. Aceleași precizări se fac și la Borod, Borozel și Cornișel, aici adăugându-se că se înregistrează inundații frecvente.

Moara de pe râu aduce un venit anual de 1 florin și 50 dinari, menționăm că la nici una din localitățile din jur nu se precizează venituri ale morii.

Aratul la Cetea se făcea cu 6 boi. La 1723 se înregistrau 2 căble ovăz, 21 căble porumb (desigur este vorba de porumb boabe), 1 căble fructe uscate, 12 care de fân în teritoriul propriu. La 1746, pe lângă produsele amintite se adaugă și floarea soarelui menționându-se că s-au recoltat 280 bucăți. În anii următori, vor predomina fructele uscate proaspete, ovăzul, porumbul și floarea-soarelui.

După cum se poate constata cifrele privind recolta sunt minime. Ele sunt trecute potrivit declarațiilor făcute de capul familiei care nu avea nici un interes să declare întreaga cantitate. Dar chiar dacă a apreciat-o ca dublă, producția pe care o dădea pământul satelor de sub Piatra Craiului era foarte mică și, raportat la ea, nivelul de viață, foarte scăzut. În general consumul de alimente era incomparabil mai mic din punct de vedere cantitativ decât cel de azi, poate mai puțin chiar decât jumătate.

CAPITOLUL VI

Câțiva oameni din satul Cetea - Bihor

În august 15/decembrie 2024, actuala biserică ortodoxă din Cetea – Bihor împlinește 100 de ani. După Marea Unire și românii din Transilvania au început să-și construiască biserici din piatră (cărămidă) din banii lor proprii sau diferite ajutoare. Cei din Cetea și-au vândut pădurile proprii sau au mers pe litoralul românesc și au făcut chetă la cei de pe litoral. Bonurile date celor care au dat bani (2-3-10 lei) se găsesc într-un sac din podul bisericii.

În această perioadă, curatorul bisericii era străbunicul meu, Mihancea Dimitrie a Nicolai. Ca să facă suma de bani necesară, s-a hotărât să scoată la vânzare vechea biserică de lemn din 1713, construită de către Mihănceni (Mitrănești).

În anul 1920, la biserică din Josani, lu. Bihot, este înlocuită învelitoarea de șindrilă, cu alta de țigla. În concluzie se poate spune, în baza noilor documente arhivistice, că această biserică nu a fost adusă de la Cetea sau Vadu Crisului, așa cum se știa până nu demult. Este posibil însă, că din bisericile de lemn ale acelor sate să fi fost cumpărate anumite bърne, incluse în construcție, în momentul strămutării din deal la vale. Interlocutorul Suru Ioan a Toaderi Țuli (care avea 90 de ani și trăia la Oradea la momentul interviului) spune că biserică cea veche din deal a fost adusă pe timp de iarnă de la Cetea. A fost trecută peste Criș în dreptul Cacuciului Unguresc, când apa era înghețată și apoi trasă peste câmp de 10-12 boi înjuțați, așezată pe drugi uriași de lemn și transportată până în Dealul Popii. În timpul transportului i s-a demontat numai turnul ca să nu se strice. Astăzi, pe locul unde a fost altădată bisericuța, se află pe un mușuroi (ridicătură) de pământ, o piatră mare și o cruce din lemn. (4) pag. 214, 262

După cum am aflat înainte, de la 1920, biserică este acoperită cu țigla. Aceasta este înlăturată de pe acoperiș în timpul restaurării din anul 1970, în vremea slujirii părintelui Aroneanu. Lucrările s-au efectuat cu o echipă de maramureșeni, care acoperă din nou cu șindrilă toată biserică dându-i un aspect foarte frumos și fiind în ton și cu pereții din bърne. (Sur Florica, 2014).

Tot pentru a aduna fonduri pentru construcția unei biserici în Cetea, Consiliul parohial condus de preotul Alexandru Drimba și episcopul Dimitrie Mihancea hotărăște trimiterea în perioada sezonului cald a cetățeni din Cetea Bihor să facă colectă. Acest lucru se evidențiază prin bonurile de mână care se regăsesc până azi în podul bisericii actuale.

În cele din urmă voi încerca, după actele găsite în lada din armată a tatălui meu, Mihancea Alexandru, să reconstitui arborele genealogic al familiei mele, cu unele colaterale, după care rudele mele o să-și poată alcătui și ele întreg arborele genealogic al familiilor lor.

În 25 mai 1943, tatăl meu se găsea în armată la Budapesta, în gara Keleti. Este trimis acasă cu o adresă către autoritățile locale, ca să ducă arborele genealogic până la a 4-a spiță, pentru a dovedi că nu are sânge de evreu.

Cei mai vechi ascendenți ai tatălui meu, Mihancea Alexandru, născut în 14 mai 1920, au fost:

- I. Mihancea Nicolae, născut în 1825 – țăran în Cetea, care s-a căsătorit cu
- II. Mihancea Petrina (nu știu numele de fată), născută în 1824.

III. Din această familie se naște la 25 mai 1859 străbunicul meu dinspre tată – Mihancea Dumitru, poreclit și Mitranea, care decedează în martie 1934. A fost un țăran bogat din Cetea și episcopul bisericii în perioada când s-a construit actuala biserică din Cetea – 1920-1924. A fost căsătorit de două ori. Prima soție, din Luncoșoara, Irina, a decedat, dar cu aceasta a avut trei copii: Mihancea Constantin, Mihancea Nicolae (Miculaș) și Mihancea Floare. Mihancea Constantin (Constantea Mitranii) a avut ca soție pe Ana, cu care i-a avut pe: Ștefan, Dumitru, Ruxandra, Iuliana, Mihai și Irina. Ștefan are 2 fete, pe Valeria și Maria. Dumitru are pe Gheorghe, Ruxandra pe Maria și Ileana, Iuliana pe Dumitru și Angela, Mihai pe Viorel și Dorina, Irina pe Anuța. Despre Nicolaie și Floarea nu avem date.

IV. Se recăsătorește cu Fildan Ana din Cacuciul Mic, născută în 5 august 1871. Era fiica lui

V. Fildan Petru din Cacuciul Mic și a soției

VI. Cipău Ana din Luncoșoara. Cu această soție are 10 copii:

1. Mihancea Vasile (Veselica), foarte priceput la toate, inclusiv la tratamente ale unor boli la animale și la scos de măsele;

2. Mihancea Elisabeta (Saveta), suferind de Tetralogia Fallop, cu care trăiește peste 80 de ani (sunt rare cazurile care trăiesc mai mult de 10 ani cu această boală);

3. Mihancea Iacob (Iacobe);

4. Mihancea Ioan (Ianoș), care în 1992 era cel mai bătrân cetățean în viață din Cetea. A avut 2 copii, pe Alexandru (Sandu), născut în 1936, asistent medical la Sanepidul din Șimleul Silvaniei, fost voleibalist în divizia A, apoi arbitru de volei, și pe Ileana, care nu a avut urmași. Sandu are 2 copii: Dan Lucian, inginer constructor în Cluj Napoca și pe Mihaela, căsătorită Nistor, în Canada, de profesie informatician programator. Are un copil, Anthony. Dan Lucian are un băiat, student în Anglia și o fată – Anca, studentă la medicină veterinară;

5. Mihancea Ana, căsătorită cu Antonescu Gavril, cu care are 5 copii:

a. Maria (Merica), căsătorită cu Mărușca Pantelimon, stabilită în SUA, care are copii pe Nela (Cornelia), căsătorită Hotea și Alexandru, Ionică și Nicodim, căsătorit cu Pârcălab Gabriela (au un copil);

b. Gavril, contabil, căsătorit cu Mărușca Maria, care are copii pe Anuța, căsătorită – are un copil, Petrică, inginer – are 2 copii și Ionel – are un copil;

c. Traian, țăran, căsătorit – nu are urmași;

d. Ștefan, maistru strungar căsătorit cu Ileana Topai, are o fată – Mirela, căsătorită Niculcea, în SUA și Viorel – tehnician dentar - , căsătorit cu Teodora, medic stomatolog, stabiliți în Oradea;

e. Ioan, pădurar, căsătorit cu Maria, are 2 copii: Petrică – pădurar și Emil;

6. Mihancea Ileana, căsătorită în Valea Mare de Criș cu Olar Teodor, cu care are o fată – Olar Ana, născută în 9 martie 1931, căsătorită cu Olar Pavel, născut în 6 martie 1920 (la ora interviului, cel mai bătrân cetățean în viață din comuna Borod, 96 de ani). Ana și Pavel au 2 fete: Lenuța, profesoară, căsătorită Bodea în Șuncuiuș și Anuța, căsătorită cu Florin, antreprenor în comuna Borod. Anuța și Florin au o fată – Carmen, căsătorită cu Andrei, antreprenor în comuna Borod, care la rândul lor au 2 copii: Iulia și Emanuel. Lenuța are cu Mircea Bodea din Șuncuiuș 2 băieți, pe Emil și Cristian, care are un băiat, Horea.

7. Mihancea Maria – bunica mea din partea tatălui, născută în 18 martie 1900 și decedată în 30 dec. 1972, căsătorită cu Mihancea Gligor, născut în 6 iunie 1895,

ambii țărani și care au un singur băiat, Alexandru, tatăl meu, născut în 14 mai 1920 și decedat în 10 iulie 1984, de profesie gestionar la cooperativa de consum Cetea. A fost căsătorit cu Stancea Ileana, născută în 2 iunie 1926, din Cetea. Au avut 2 copii: Petru, născut în 13 iunie 1945 (subsemnatul), de profesie profesor universitar doctor în Neurologie la Medicină în Oradea, căsătorit cu Boțse Florica, născută în 23 mai 1945, din Sudrigiu – Bihor, profesoară grad I de limba și literatura română (a cărei arbore genealogic se găsește și în monografia localității Sudrigiu). Avem 2 copii: pe Mihaela Cristina, născută în 14 sept. 1970, medic primar interne și gastroenterologie, conferențiar, căsătorită cu medicul primar Brisc Ciprian, născut în 4 mai 1959, profesor la Medicină în Oradea. Are un băiat, Ciprian-Mihai, născut în 8 aprilie 2001. Al doilea copil al nostru este Petrișor Florin, născut în 20 dec. 1979, care este conferențiar la Facultatea de Calculatoare a Universității Politehnice din Timișoara. Este căsătorit cu Mera Edit, informaticiană la o firmă privată olandeză din Timișoara. Este născută în 23 iulie 1988, în Nucet - Bihor. Al doilea băiat al părinților mei a fost Ioan, profesor de fizică în Timișoara, născut în 3 iunie 1950 și decedat în 16 febr. 2015. A fost căsătorit cu Marcoane Mariana, născută în 14 nov. 1949, din Saravale – Timiș, asistentă medicală și au o fată, Alexandra, căsătorită Coniaric, are doi băieți: Darco-Gabriel și Filip-Nicola. Alexandra este traducătoare și traducătoare de limba engleză și spaniolă în Timișoara.

8. Mihancea Dumitru, căsătorit cu Bochiș Catița din Cetea. Au pe:

a. Nicolae – medic și cercetător gr. I în medicină la Institutul Cantacuzino din București, căsătorit cu 2 copii: Mugur, inginer în Ministerul Afacerilor Externe din București, care are o fată – Dana; și Anca, căsătorită David, economișă în Canada, care are 2 fete – Ioana și Clara;

b. Livia, căsătorită în Cetea cu Topai Virgil, cu care are 2 copii: Nicodim și Ioan, căsătorit cu Lenuța, cu care are 2 fete: Ramona și Roxana;

c. Iosif, dr. inginer, cercetător fizică atomică, născut în 3 apr. 1945, căsătorit cu Dorina din Râmnicu Vâlcea și au 2 băieți: Dragoș, medic manager diabetolog, căsătorit cu Anca din Pitești, având 2 copii, pe Vlad și Petra și pe Adrian – medic urolog căsătorit cu Mădălina, având o fetiță – Teodora.

d. Maria – muncitoare, care are 2 fete: Corina – economișă, căsătorită cu Tiron Cristian din Oradea, cu care are un băiat – Cristian și o fetiță – Anda; Floarea, actualmente căsătorită Venter, antreprenoare în Borod, având 2 copii: Florin și Mircea.

9. Mihancea Gavril, căsătorit cu Stancea Floare (sora mamei mele), având 2 copii: Viorel – medic decedat tânăr și Olimpia, care este căsătorită cu Topai Alexandru din Cetea, cu care are 2 copii: Petru, născut în 11 ian. 1970, profesor de istorie și geografie, deține un autoservice în Oradea, are 2 fete – Patricia-Maria și Carina-Ana. Este căsătorit cu Chișbora Corina, economișă. Olimpia îl mai are pe Mircea, căsătorit cu Florica Hamza, care are 2 băieți – Cătălin, student, campion mondial la taekwon-do (arte marțiale) și pe Laurențiu.

10. Mihancea Petru, născut în 20 iunie 1914, căsătorit cu Cătană Victoria, născută 20 apr. 1924. Au 3 copii:

a. Maria, născută în 22 oct. 1943, profesoară de matematică în Cluj-Napoca, căsătorită cu profesorul universitar Iancu Crăciun de la Universitatea Babeș-Bolyai, născut în Telecuș;

b. Leontin, născut în 10 febr. 1945 – decedat în 2016, inginer mecanic, căsătorit cu Lenuța, având 2 băieți: Bogdan, născut în 11 mai 1974 și Teofil, născut în 10 martie 1976, ambii ingineri în Cluj-Napoca;

c. Gheorghe, născut în 15 febr. 1951, inginer, căsătorit cu Delia, economișă; au un băiat Felix, regizor TV și teatru, căsătorit în Cluj-Napoca cu Medea.

11. Mitranea a decedat în 1934, iar despre soția sa Ana nu se cunoaște data decesului.

Până aici au fost rudele mele pe linia bunicii Mihancea Maria, mama tatălui meu.

Urmează rudele pe linia bunicului meu, Mihancea Gligor (erau 2 familii mari Mihancea în Cetea, care nu erau rude), tatăl tatălui meu.

Cei mai vechi ascendenți pe această lini îi știu pe:

I. Mihancea Dimitrie, născut în 1789. A fost căsătorit cu

II. Mihancea Maria, născută în 1799. Au avut un băiat:

III. Ștefan, născut în 1831, căsătorit cu:

IV. Mihancea Ana, născută în 1833. Aceștia au avut un băiat

V. Dimitrie, născut în 3 oct. 1857 și decedat în 1925. A fost străbunicul meu din partea tatălui, fost primar în comuna Cetea timp de 19 ani. S-a căsătorit în 2 febr. 1880 cu

VI. Buzle Medreana din Borozel, născută în 26 febr. 1864. Au avut 6 copii:

1. Mihancea Gligor, bunicul meu din partea tatălui, născut în 6 iunie 1895 și decedat în 2 dec. 1951. A fost președintele Asociației deținătorilor de pădure din Cetea până în 1948. S-a căsătorit cu bunica Mihancea Maria, care face parte din marea familie (13 copii) a Mitrăneștilor, născută în 18 martie 1900. L-au avut numai pe tatăl meu, Alexandru, ale cărui date și urmași se află la linia străbunicului meu Mihancea Dimitrie zis Mitrane.

2. Mihancea Dumitru, căsătorit cu Chirodea Ana, având un băiat – Nicolae, căsătorit cu Bochiș Lucreția. Nu au avut copii și l-au înfiat pe Mărușca Nicolae, nepotul de soră a Lucreției. De aceea îi și spune Nicu Cheții.

3. Mihancea Catița

4. Mihancea Raveica

5. Mihancea Titiană, a căror date nu le posed

6. Mihancea Gheorghe, căsătorit cu Topai Cătălina. Au avut o fată, Mihancea Floare Silvia, care s-a căsătorit în Cetea cu Chirodea Augustin (a David). Au trei copii: Chirodea Dorina, căsătorită cu Marinca C-tin din Oradea, cu care are pe Dorin, domiciliat la Paris și Lavinia, profesoară în Oradea. Al doilea copil este Chirodea Gheorghe, inginer zootehnist și doctor în agronomie (locuiește în Cetea). Gheorghe are 3 copii: Gabriel Traian, electronist în Oradea, Lucian-Gavril, inginer constructor în Cluj-Napoca și Ioana-Codruța, manager. Al treilea copil al soților Floarea-Silvia și Augustin Chirodea a fost Chirodea Merica, căsătorită Ciorba, în Oradea. Nu a avut copii.

Aceștia au fost liniile ascendente și descendente ale tatălui meu, Mihancea Alexandru, împreună cu toate rudele, până în august 2023.

Urmează ascendenții și descendenții pe linia mamei mele Mihancea (Stancea) Ileana.

Mama mea provine din două mari familii din Cetea: familia Antonescu și familia Stancea.

Familia Antonescu este urmaşa preotului Antonescu Ioan. Acesta a avut 7 copii, din care 6 băieţi şi o fată. Din cei 6 băieţi, doar 2 au rămas în Cetea, ceilalţi 4 au făcut şcoli şi au plecat din sat, Ştefan ajungând doctor foarte bogat în Lugoj, având o fundaţie pentru elevii săraci şi orfani. Cred că din Ioan Nuţuca, econom în Cetea, se trage bunica mea dinspre mamă.

Acest Antonescu Ioan Nuţuca s-a căsătorit cu Oana Bochiş. Au avut un băiat, Antonescu Nicolae, născut în 1851, care a fost un țăran bogat, bun meseriaş şi primar al comunei Cetea. Nicolae s-a căsătorit cu Hoble Ana din Luncoşoara, născută în 1857. Aceştia au avut 7 copii. Unul dintre aceşti copii, Antonescu Cristina a fost bunica mea dinspre mamă, născută în 1895 şi decedată în 1982. Bunica a avut 6 fraţi (surori): Antonescu Ana, căsătorită în Luncoşoara, Antonescu Marta, căsătorită cu Cătană Teodor (Şuticu), dând naştere la familia lui Mihancea Petru a Mitrani, Antonescu Remus şi Antonescu Raveica, măritată Topai, care iar a dat naştere la o mare familie în Cetea şi la primul medic şi ofiţer din sat. Topai Alexandru, căsătorit în Timişoara, unde a avut 2 băieţi şi o fată (un băiat medic, un băiat inginer şi o fată ingineră).

Bunica mea Antonescu Cristina s-a căsătorit cu Stancea Ioan, născut în 1890 şi decedat în 1964. A fost un om care a iubit pământul, pomicultura, sădind mulţi nuci şi pruni. A avut 4 fete şi un băiat care a decedat la 8 ani. Cele 4 fete au fost Ileana, mama mea care împreună cu tata, Mihancea Alexandru au avut 2 băieţi, pe mine şi pe Ioan, ai căror descendenţi sunt descrişi în linia tatălui meu, din marea familie a Mitrăneştilor. Mama s-a născut în 2 iunie 1926 şi a decedat în 17 iulie 2002, iar tata s-a născut în 14 mai 1920 şi a decedat în 10 iulie 1984. S-au căsătorit în 14 mai 1944. Au dus o viaţă frumoasă, tata fiind un om foarte blând, respectuos, punctual şi foarte inteligent. Ştia să cânte la fluier. Mama a fost o femeie foarte curioasă şi foarte ageră. Bunicul Stancea Ioan a avut 6 fraţi: Stancea Petru, episcop la Biserica din Cetea, Traian, Constantin (foarte priceput fierar în Cetea), Alexandru, Gavril şi Floarea,

Mama Ileana a avut 3 surori şi un frate decedat la 8 ani. Sora cea mai în vârstă a fost Stancea Floarea, născută în 1916, căsătorită cu Mihancea Gavril, fiul lui Mitrane. Au avut 2 copii, Viorel – medic decedat de tânăr şi Olimpia, căsătorită cu Topai Alexandru, ai căror descendenţi au fost descrişi la familia lui Mihancea Gavril a Mitranii. A doua soră, Stancea Maria a fost căsătorită cu Boca Petru, țăran destoinic, fiind preşedintele CAP Cetea. Au avut 2 copii: Nicolae, născut la 25 ian. 1941, inginer agronom în Aleşd, care s-a căsătorit cu învăţătoarea Capotă Ileana din Vârciorog, născută în 19 iulie 1944, având 2 băieţi: Octavian, născut în 22 sept. 1967, în prezent domiciliat în SUA, şi pe Nicuşor, născut în 30 aprilie 1969, profesor de matematică şi fizică în Bucureşti. Maria şi Petru Boca au mai avut-o pe Boca Dorina, căsătorită Popa, profesoară de fizică în Satu Mare. Împreună cu Popa Petru i-au avut pe Popa Romaniuc Mihael, născută în 1977, profesoară de limba engleză în Cluj Napoca. Are cu Romaniuc Nicu două fete, Sonia şi Ariana. Al doilea copil al Dorinei este Popa Doru, născut în 1979, inginer de telecomunicaţii, căsătorit în Bucureşti cu Violeta, avându-l pe Ştefănel, în vârstă de 3 ani.

Cea mai tânără soră a mamei a fost Stancea Ecaterina, căsătorită Bochiş. A avut o singură fată, Bochiş Maria, căsătorită Groza, contabilă în Arad. Împreună cu Groza Ioan au 2 fete: Laura, economistă, căsătorită Feraru în SUA şi pe Sonia, căsătorită Galeancu, cosmeticiană în Arad. Au o fetiţă.

Acestea sunt liniile ascendente şi descendente ale mamei mele, cu toate rudele ei până în august 2023.

În încheiere, doresc să îndeplinesc o mare dorinţă a bunicului meu, Mihancea Gligor, care în 1948, când statul român a naţionalizat pădurile şi păşunile, era preşedintele Asociaţiei deţinătorilor de pădure şi păşune din Cetea. Prin intermediul tatălui meu, Mihancea Alexandru, mi-a transmis că dacă, odată, se va putea, să mă lupt ca această pădure şi păşune să intre în posesia celor care au primit-o prin Legea pentru Reforma agrară din Transilvania, Banat, Crişana şi Maramureş, dată de Regele Ferdinand I al României în iulie 1921. Am crezut că după 1989, acest lucru se va realiza, dar din păcate, suntem în 2023 şi nu s-a întâmplat nimic, deşi toţi locuitorii din satele comunei Borod au beneficiat de această lege. Nu pot face mai mult decât să public în această carte respectiva lege, Hotărârea Comisiei pentru expropriere şi împrăştiere Bratca din iulie 1928, ale căror dosare le-am primit în data de 7 aprilie 2004. Primăria din comuna Borod crede că trăim în comunism, în epoca CAP-urilor, dându-ne în judecată pe toate satele din comună şi câştigând pădurile satelor aparţinătoare: Cetea, Borozel, Valea Mare, Corniţel, Mâşca, Şerani, Borod, formând un CAP al pădurilor. Poate odată, urmaşilor noştri li se va face dreptate. Ar fi bine ca urmaşii noştri să repare această greşeală!

CAPITOLUL VII

**Biografia preotului ortodox
Emil Bendorfeanu**

În curtea bisericii cu hramul Adormirea Maicii Domnului din satul Cetea, comuna Borod se află două morminte. Aici sunt înmormântați preotul Emil Bendorfeanu și soția sa, Iustina, tatăl și mama mea. Deși de la trecerea la cele veșnice a preotului Emil Bendorfeanu a trecut mai bine de jumătate de secol, oamenii din sat nu l-au uitat și, în drumul lor spre Sfânta Biserică, se opresc câteva clipe în fața crucii de marmură pentru a-l pomeni. În rândurile ce urmează voi încerca să relatez pe scurt viața sa plină de fapte pilduitoare, ca și sfârșitul său tragic, de adevărat martir.

Preotul Emil Bendorfeanu s-a născut în anul 1909, de ziua Sfintei Marii, în comuna Daneș de lângă Sighișoara. Părinții, Nicolae și Elisabeta, au avut trei copii: Nicolae, Letiția și Emil pe care i-au îndrumat să facă școală. Ei au urmat clasele primare la Daneș, apoi gimnaziul și liceul la Dumbrăveni și Sighișoara. Letiția s-a căsătorit cu preotul Gheorghe Stoia, Nicolae s-a făcut fierar și a rămas în Daneș, iar Emil a urmat Institutul Teologic din Sibiu. În anul 1930 a terminat studiile teologice și a fost repartizat la Oradea. Când s-a prezentat la Episcopie, era prezent și protopopul de Aleșd care i-a apreciat privirea vie și pătrunzătoare, zâmbetul cald, vocea caldă de bariton, dar și constituția sa fizică impunătoare (avea 1,93 m). Acesta i-a propus să rămână în protopopiatul său și să aleagă satul Cetea, unde postul de preot rămăsese vacant în urma plecării preotului Drimba la Tileagd. Protopopul știa că avocatul Dejeu din Aleșd, prieten cu el, avea o nepoată care terminase Institutul Pedagogic din Beiuș, pe nume Iustina Butiri și s-a gândit ca cei doi tineri să se întâlnească. Așa s-au cunoscut, și, mai apoi, s-au căsătorit Emil și Iustina.

În toamna anului 1930, cei doi s-au stabilit la Cetea, pe atunci un sat sărac și înapoiat din multe puncte de vedere (fără școală și cămin cultural, cu o casă parohială mică și sărăcăcioasă). Venind de la Sighișoara și Sibiu cu o altă concepție despre civilizație, preotul Emil i-a îndemnat pe oameni să-și schimbe modul de a trăi. A construit lângă biserică o școală, un cămin cultural și o casă parohială după modelul arhitecturii brâncovenești configurând, astfel, un centru al satului. În parcul din fața



Preotul Emil Bendorfeanu în tinerețe

căminului și a bisericii au fost plantați castani, un nuc, s-au trasat ronduri cu flori și s-au amplasat bănci. Iustina Bendorfeanu a fost învățătoare mai întâi în școala care funcționa într-o încăpere din casa parohială, apoi în școala cea nouă. Aceasta până în anul 1933 când s-a născut primul copil, Stela. Apoi, preotul Bendorfeanu a convins să vină în sat o familie de învățători, astfel că Cetea avea acum școală primară, urmată atât de copiii localnicilor, cât și de cei ai slovacilor care locuiau pe culmile dealurilor de la poalele Munților Plopiș.

În casa parohială exista o încăpere plină de cărți, biblioteca, la dispoziția copiilor și tot acolo se găsea o mică farmacie cu tot ce trebuia pentru urgențe medicale; până la sosirea medicului, preotul era cel care oferea primul ajutor medical. Biblioteca avea și cărți de medicină cu descrierea bolilor pe înțelesul cititorului.

Preotul Emil Bendorfeanu nu a făcut politică. Îl avea prieten pe liderul țărănist Gabriel Țepelea, cu care se și înrudise prin alianță dar, deși acesta l-a îndemnat, nu s-a înscris în PNT.

În august 1940, satul Cetea a fost inclus, odată cu întreaga Transilvanie de Nord, în teritoriul Ungariei. Noile autorități administrative, inclusiv învățătoarea, erau acum maghiare. Preotul Emil nu a părăsit satul, rămânând alături de enoriași și încurajându-i în păstrarea credinței și a identității lor naționale. A suferit nenumărate persecuții din partea oficialităților, fiind nevoit să se îmbrace în haine țărănești și să doarmă în colibe din pădure, ascunzându-se de soldații care-l căutau.

În anul 1942, m-am născut eu, ca al doilea copil al familiei, chiar de Sfânta Ecaterina, pe 25 noiembrie. Am primit numele Doina pentru ca acesta să nu poată fi tradus în limba maghiară în momentul declarării la Primărie, așa cum cereau atunci autoritățile. Prin 1944, armatele rusești care treceau pe șoseaua națională, la 4 km de sat, se abăteau deseori de la traseu și așa, într-o zi, au plecat de la casa parohială spre... Berlin cu doi cai și trăsura tatălui meu, plină de tot felul de lucruri din casă.

După instaurarea comunismului, în 1948 a fost interzis cultul greco-catolic. Preotul Bendorfeanu a fost trimis să slujească la mănăstirea Bixad, fostă greco-catolică, pentru ca oșenii să vadă că preoții ortodocși au har de la Dumnezeu. A fost repede îndrăgît de localnici care l-au plâns la plecare și l-au rugat să rămână acolo, la Bixad. A fost numit protopop de Baia Mare, dar sufletul lui rămăsese la Cetea, unde s-a reîntors după mai puțin de un an. În sat îl așteptau surprize: fusese instalat primar cel mai sărac și mai leneș om din localitate, iar prietenul său, învățătorul, îi devenise dușman aprig. În fiecare duminică se urca pe o bancă din parcul amenajat în fața bisericii și a căminului cultural și vorbea împotriva bisericii și a slujitorului ei. Noua orânduire distrusese o prietenie de ani...

Preotul Emil Bendorfeanu și-a iubit din toată inima enoriașii, le-a dorit propășirea, drept pentru care îi îndemna pe oameni să-și trimită copiii la școli de meserii, la liceu sau la facultate. Pe mulți din cei cu posibilități materiale reduse i-a ajutat cu bani, cumpărându-le îmbrăcăminte și încălțăminte.

S-a opus din toate puterile colectivizării în satele pe care le păstora, Cetea și Valea Mare, amândouă situate între dealuri. Nu a rămas nepedepsit. Învățătorul și un grup de oameni au trimis mai multe delatțiuni către autorități, numindu-l „dușman al poporului” și simpatizant al PNT. A fost urmărit de securitate, iar, uneori, noaptea farurile cunoscutelor GAZ-uri luminau ferestrele casei parohiale spre a-l intimida.

În 23 noiembrie 1960 a primit o telegramă de la Oradea ca să vină la Episcopie. Împreună cu epitropul din sat s-a prezentat la secretariatul Episcopiei, unde a aflat cu surprindere că nu fusese chemat. Au luat autobuzul de întoarcere spre casă, dar în Aleșd, lângă preotul Bendorfeanu s-a așezat un tânăr care i-a cerut să coboare și să-l urmeze. Preotul i-a spus epitropului să-și continue drumul și să anunțe acasă că se întoarce la Oradea, că domnul cu care pleacă este de la Securitate și că se va întoarce a doua zi. În 24 noiembrie, Iustina Bendorfeanu este anunțată să meargă urgent la Oradea la Spitalul nr. 6, deoarece preotul Bendorfeanu a avut un accident. S-a deplasat acolo și l-a găsit internat într-un salon cu încă trei bolnavi. Era vânăt pe mâini, pe picioare, pe corp. L-a întrebat ce s-a întâmplat și atunci el i-a șoptit să nu vorbească pentru că, de fapt, cei trei bolnavi sunt securiști puși să-l supravegheze. La îndemnul lui, Iustina s-a întors la Cetea, mai ales că și medicul de salon a asigurat-o că îl lasă acasă a doua zi. Noaptea, securiștii din salon au primit ordinul de execuție și l-au aruncat pe geam în curtea interioară a spitalului. În 25 noiembrie 1960 a fost stabilit decesul preotului Emil Bendorfeanu. A fost depus la morga spitalului și o tăcere deplină s-a lăsat asupra cazului. După câțiva ani, familia a aflat din mărturiile pușinilor martori existenți ce s-a petrecut în intervalul celor trei zile de la Oradea. Ulterior, comandantul securității orădene a fost dat afară disciplinar deoarece, din dispoziția sa, în noaptea de 24 spre 25 noiembrie fuseseră lichidați 25 de „dușmani ai poporului”, printre care și preotul Emil Bendorfeanu.

A fost înmormântat în curtea bisericii din Cetea de un sobor de preoți, dar sub supravegherea atentă a unor securiști. Mulți oameni din toate satele apropiate l-au condus pe ultimul drum, plângându-l pe cel care le-a dat cele mai bune sfaturi și i-a îmbărbătat la greu, pe cel care le-a alinat suferințele fizice și psihice, pe cel ce i-a ajutat, prin atitudinea sa, să fie dreți, cinstiți și credincioși.

Drumul pe care mi l-am ales în viață, acela de scriitor, îl datorez în mare măsură tatălui meu, care m-a îndemnat de mică să citesc, să iubesc cuvintele frumoase așternute pe hârtie care pot contribui la educația morală a oamenilor. În cariera literară, mi-am luat pseudonimul Cetea, ca un omagiu adus locurilor unde am văzut lumina zilei, părinților mei dragi.

Dumnezeu să-i odihnească în pace !

*Doina Cetea, născută Bendorfeanu
poetă și scriitoare*

Aici amintim că preotul Bendorfeanu înființează în Borod, în 1943, o mică capelă ortodoxă (Borodul avea numai biserică greco-catolică) în stânga șoselei naționale, în apropiere de birourile Cooperativei de consum, dar în 1948 este desființată. Clădirea există și astăzi (PM) peste șoseaua națională, unde există o străduță care ducea în târgul de animale.

CAPITOLUL VIII

Cântăreții din strana bisericii: Bochiș Nicolae, Bochiș Ștefan și Munteanu Nicolae

Bunicul Bochiș Nicolae s-a născut în 1908 în satul Cetea. A făcut școala primară de 7 clase din Borod. Se căsătorește cu Bochiș Ana. În 1935, la 27 ani, este trimis de către preotul Emil Bendorfeanu să dea admitere la Școala de cântăreți bisericești din Oradea, unde reușește. Face 2 ani și termină cu note bune, majoritate 9 și 10. Are doar două note de 8, la constituție și tâmplărie (carnetul de note se găsește la nepotul său Nelu Diacului - Venter Ioan). A cântat în strană și înainte de a merge la școala de cântăreți, fiind „deac” la biserica din Cetea timp de 46 ani, până în 1980; decedează în 1982. El a fost cel care a introdus curentul electric în biserică.

Pe vremea aceea era printre pușinii oameni din sat care știa să scrie și să citească, fapt pentru care mulți oameni mergeau la el să le întocmească anumite contracte și scrisori.

A făcut cursul de măcelar la Sânicolau Român, fiind primul „henteș” din sat care știa să taie și să pregătească porcul de Crăciun.

El era „grăitor” la toate nunțile din sat.

Toate aceste îndeletniciri i le-a lăsat moștenire nepotului său Nelu și a învățat și pe alții mai tineri, tuturor li se adresa cu vorba „măi nepoate”.

A lăsat un carnet cu multe colinde, cântări bisericești și obiceiuri de Crăciun, hora mortului adaptată la vârsta celui decedat, doine, cântece de petrecere. În concluzie, a fost cantor, henteș, grăitor la nunți, a compus cântece bisericești, doine și cântece de petrecere. Un om multilateral pregătit.

CAPITOLUL IX

Epitropul Mihancea Dimitrie

Din această familie se naște la 25 mai 1859 străbunicul meu dinspre tată - Mihancea Dumitru, poreclit și Mitranca, care decedează în martie 1934. A fost un țăran bogat din Cetea și epitropul bisericii în perioada când s-a construit actuala biserică din Cetea - 1920-1924. A fost căsătorit de două ori. Prima soție, din Lunșoara, Irina, a decedat, dar cu aceasta a avut trei copii: Mihancea Constantin, Mihancea Nicolae (Miculaș) și Mihancea Floare. Mihancea Constantin (Constantea Mitranii) a avut ca soție pe Ana, cu care i-a avut pe: Ștefan, Dumitru, Ruxandra, Iuliana, Mihai și Irina. Ștefan are 2 fete, pe Valeria și Măria. Dumitru are pe Gheorghe, Ruxandra pe Măria și Ileana, Iuliana pe Dumitru și Angela, Mihai pe Viorel și Dorina, Irina pe Anuța. Despre Nicolaie și Floarea nu am date.

CAPITOLUL X

Lista preoților din Cetea până în prezent

În actele găsite la Biblioteca Gheorghe Șincai din Oradea, a cărei director a fost prof. dr. Borcea Liviu, profesor și prodecan la Facultatea de Teologie din Oradea, șef de catedră, unde a predat Iconografia bizantină, am găsit preoți din Cetea, inclusiv de la biserica de lemn din 1713. Domnul Borcea a hotărât ca primul preot să-l scrie (capul de listă) pe Ioan Popovici. În 1818 slujea la biserica de lemn. A urmat pe listă cu multe realizări Ioan Antonescu în perioada 1818-1865. Cea mai importantă realizare a preotului Antonescu este Conscriptia populației din comuna Cetea 1863.

Conscriptia populației din comuna Cetea

În arhiva parohiei ortodoxe române din Cetea se păstrează un document deosebit de important pentru trecutul așezării. Este vorba de un registru foarte deteriorat, conținând 28 file numerotate. El cuprinde o conscriere a locuitorilor satului. Lipsesc prima filă, căci numărul curent al capilor de familie începe cu cifra 4. Lipsesc, la fel foi de la sfârșitul registrului, el încheindu-se cu poziția 86, deci cu un total de 84 capi de familie înscrși.

Textul este scris în limba română, cu litere chirilice, în faza de tranziție spre scrierea cu litere latine, survenită îndată după mijlocul veacului trecut.

Prima cercetare a registrului a aparținut preotului Emil Bendorfeanu, paroh în Cetea și Valea Mare în perioada interbelică și are a notat pe prima pagină cu creionul chimic: „Conscriptia populației din comuna Cetea -1863, compusă în timpul când această parohie era păstorită de bătrânul Preot Ioan Antonescu. Scrisoarea din conscripție o atribuim Părintelui Iosif Antonescu din Cornișel, fiul bătrânului preot Ioan din Cetea. Emil Bendorfeanu, paroh în Cetea și Valea Mare. 25.Oct.1935

Despre preotul Ioan Antonescu (Antonovici, în conscripție), părintele Bendorfeanu a inserat referințele genealogice pe care le-am menționat și noi la rubricile respective. Informațiile pe care le oferă Emil Bendorfeanu, intelectualul care a cunoscut în profunzime trecutul satului, i-a știut îndeaproape pe oamenii săi, cu necazurile și bucuriile lor, sunt deosebit de utile pentru refacerea imaginii satului din a doua jumătate a secolului trecut.

Conscriptia cuprindea, potrivit registrului, următoarele rubrici:

1. Numărul curent
2. Numele și prenumele „capului casei”
3. Locul sau locuința și numărul casei a „capului casei”

Pentru membrii familiei:

4. Numărul curent
5. Numele de botez
6. Corelațiunea familiară
7. Naționalitatea
8. Menționarea celor de alte confesiuni
9. Anul, luna, ziua nașterii
10. Anul, luna, ziua cununiei
11. Anul, luna, ziua ieșirii de sub acest număr, prin moarte sau prin mutare

Urmează un spațiu pentru o situație pe confesiuni, care nu este completată. Lipsesc din conscriere luna și ziua, mai ales la data nașterii. Pentru ușurarea transcrierii registrului am renunțat la acele rubrici care nici așa nu erau complete, menționându-le numai pe cele care cuprindeau date cu privire la persoanele înscrise. Nu am menționat de fiecare dată naționalitatea deoarece cu excepția a trei familii de țigani (la care am precizat această situație), la toți ceilalți, la fiecare locuitor este trecut: român neunit.

Se impun câteva constatări cu caracter general. Denumirea satului apare în text în cele două forme ale sale: Cete și Cetea. Sunt multe erori în declararea mai ales a anului nașterii din cauză că oamenii nu-și mai aduc aminte decât aproximativ, chiar și momentele cele mai importante din viața lor. Anul ca reper în viața satului are o importanță în evul mediu românesc dar și în epoca modernă doar atunci când este legat de un fenomen natural sau unul social (război, răscoală). Constatăm că abia la ultimele două decenii dinaintea realizării conscrierii se precizează luna și ziua nașterii sau cununiei, când datele respective erau mai proaspete.

Să menționăm un cuvânt ce apare de câteva ori și care precizează statutul persoanei în casa respectivă: lăcauă. El desemnează pe cel (sau cea) care nu face parte din familie dar locuiește în casă (de la ungureșcul lako = locuitor, chiriaș).

Interesante sunt și adnotările cu privire la cei doi bătrâni de odinioară ai satului: Dimitrie Mihancea (1857-1925), primarul satului, vreme de 19 ani și Dumitru Mihancea (1859-1934), harnicul epitrop al bisericii din sat. Trebuie precizat că familia Mihancea nu apare în conscrierile mai vechi ale satului. După o investigare ceva mai insistentă am constatat că această familie provine, întocmai ca și familia Topai, din Topa de Criș. Aici este atestat la 1699 un Nicolaus Mihancze, la 1713: Georgius Mihancse iar la 1719: Mihancza Peter (Vezi: Aleșd, 1904 -1979, Oradea, 1979, p. 114). Probabil venirea acestei familii, ca și a altora, aici, s-a petrecut la sfârșitul secolului al XVIII-lea, odată cu începutul întocmirii documentelor urbariale.

În primul număr din seria nouă a Revistei „Cele trei Crișuri” apărută în aprilie 1990, profesor universitar Dr. Liviu Borcea scrie un articol foarte documentat despre domnitorul muntean Constantin Șerban care în 1658 se stabilește pe domeniul Cetății Șinteu de lângă Aleșd. Este însoțit de boierul Rădu Mihalcea Cândescu din Pătârlagele - Buzău, ca și comis (mai marele hergheliei domnești). Acesta mai îndeplinise misiuni în Transilvania în timpul lui Matei Basarab (1634, 1647) [N. Stoicescu; Dicționar al marilor dregători din Țara Românească și Moldova, București pag. 150-152].

Încă din 1392 voivodatul Borodului (din care făcea parte și Cetea) aparține Cetății Șinteu, a cărei comis a fost boierul Radu Mihalcea Cândescu. Îndrăznesc să cred că familiile Mihancea (litera „l” se transformă în litera „n” prin tranziția de la scrierea chirilică spre scrierea latină și prin „palatilizarea” în Transilvania a literei „l” în litera „n”) din Topa de Criș și apoi din Cetea se trag din urmașii boierului Radu Mihalcea Cândescu din zona Buzăului unde remarcăm că și azi se întâlnește foarte frecvent numele de Mihalcea.

Mai remarcăm că în Cetea există azi un loc numit „Radu” unde a existat primul cimitir din Cetea și care s-ar putea să se fi numit astfel după numele de Radu Mihalcea, care a donat pământul pentru cimiter (notă L.B și P.M).

Credem că nu este necesar să mai subliniem importanța unui astfel de document pentru trecutul unei așezări. El oferă imaginea asupra varietății onomasticii

satului, a duratei medii de viață, a densității de locuire într-o gospodărie. Pentru cei din satul Cetea lectura lui va însemna redescoperirea moșilor și strămoșilor, îndemn spre cultivarea vechilor tradiții ale satului.

Prescurtări utilizate: DC = Data cununiei; DI = Data ieșirii din registru; DN = Data nașterii

4. Popa Toader, 4 Cete:

1. Toader, capul familiei, DN: 1799, DC: 1824
2. Ioana, muerea celui 1, DN: 1801;
3. Ioan, jinerile celui 1, DN: 1831, DC: 1852;
4. Măria, muerea celui 3, DN: 1835;
5. Ioan, fiul celui 3, DN: 1854;
6. Mihail, fiul celui 3, DN: 1856;
7. Constantin, fiul celui 3, DN: 1859 Mai.

5. Blaga Constantin, 5 Cete:

1. Constantin, capul familiei, DN: 1809, DC: 1850;
2. Măria, muerea celui 1, DN: 1819;
3. Petrina, fiica celui 1, DN: 1854;
4. Ioan, fiul celui 1, DN: 1851;
5. Ioana, fiica celui 1, DN: 1858;
6. Vasilie, fiul celui 1, DN: 1860 Jan.;
7. Floarea, fiica celui 1, DN: 1863 Febr.

6. Bochiș Petre, 6 Cete:

1. Petre, capul familiei, DN: 1823, DC: 1847;
2. Medreana, muerea celui 1, DN: 1825;
3. Floarea, fiica celui 1, DN: 1857;
4. Ștefan, fiul celui 1, DN: 1856 (?);
5. Mihail, fiul celui 1, DN: 1854;
6. Anna, fiica celui 1, DN: 1860 Jul;
7. Măria, fiica celui 1, DN: 1862 April.

7. Pavel Dimitrie, 7 Cete:

1. Dimitrie, capul familiei, DN: 1835, DC: 1852;
2. Măria, muerea celui 1, DN: 1836;
3. Todora, fiica celui 1, DN: 1853;
- (La această rubrică, cineva a notat cu creionul în registru: cantor Cetea - n.L.B.)
4. Floarea, muma celui 1, DN: 1790;

8. Pup Grigorie, 8 Cete:

1. Grigorie, capul familiei, DN: 1824, DC: 1851;
2. Anna, muerea celui 1, DN: 1834;
3. Elena, fiica celui 1, DN: 1855;
4. Gavril, fiul celui 1, DN: 1861 Jun. 8, DI: 1862 Jun. 7.

9. Pup Gavril, 9 Cete:

1. Gavril, capul familiei, DN: 1799; DC: 1838; DI: 1959 Febr. 9 - pi moarte;
2. Todora, muerea celui 1, DN: 1811.

10. Pup Precup, 10 Cete:

1. Precup, cap familiei, DN: 1789; DC: 1831; DI: 1860 Sept. 20-prin moarte.
2. măria, muerea celui 1, DN: 1819;

3. Petru, fiul celui 1, DN: 1842;
4. Floare, fiica celui 1, DN: 1839;
5. Ioan, fiul celui 1, DN: 1845.

11. Pup Vasilie Patcului, 11 Cete:

1. Vasilie, capul familiei, DN: 1835; DC: 1855.
2. Ioana, muerea celui 1, DN: 1841;
3. Maria, muma celei 2, DN 1809;
4. Maria, fiica celui 1, DN 1859 martie 29, DI: 1859 Apr. 6 – moarte;
5. Ioan, fiul celui 1, DN: 1860 Julie 20.

12. Stance Ioan cel mic, 13:

1. Ioan, capul familiei, DN: 1789; DC: 1818;
2. Anna, muerea celui 1, DN: 1799;
3. Vasilie, fiul celui 1, DN: 1826, DC: 1839 (!)
4. Măria, muerea celui 3, DN: 1829; :
5. Nicolae, fiul celui 3, DN: 1843;
6. Ioan, fiul celui 3, DN: 1850; :
7. Floare, nepoata celui 1, DN: 1844, DI: 1860 Ian, 26 - prin moarte;
8. Vasilie, fiul celui 3, DN: 1859 Martie 11.

13. Stance Niculae, 12 Cete:

1. Niculae capul familiei, DN: 1794; DC: 1818;
2. Nica, muerea celui 1, DN: 1799;
3. Niculae, jinerile celui 1, DN: 1825; DC: 1851;
4. Măria, muerea celui 3, DN: 1836;
5. Ioana, fiica celui 3, DN: 1855;
6. Măria, nepoată 1, DN: 1847;
7. Petru, fiul celui 3, DN: 1858 mai 28.

14. Stance Flore, Cete 14:

1. Flore, capul familiei, DN: 1829; DC: 1849;
2. Nastasia, muerea celui 1, DN: 1834;
3. Petrina, muma celui 1, DN: 1789; DI: 1860 Mart. 3 - prin moarte
4. Ioan, nepot celui 1, DN: 1834;
5. Toder, nepot celui 1, DN: 1845; I 6. Măria, fiica celui 1, DN: 1837;
7. Mitru, vărul celui 1, DN: 1839;
8. Ștefan, fiul celui 1, DN: 1859 Sept. 23;
9. Vasilie, fiul celui 1, DN: 1862 Mart. 12.

15. Bochiș Petre Pașcului, Cete 15:

1. Petre, capul familiei, DN: 1809; DC: 1837;
2. Vasilica, muerea celui 1, DN: 1819;
3. Andrei, fiul celui 1, DN: 1847;
3. Floarea, fiica celui 1, DN: 1841;
3. Ioan, fiul celui 1, DN: 1853.

17. Bochiș Alexi, Cete 17:

1. Alexi, capul familiei, DN: 1794; DC: 1817;
2. Măria, muerea celui 1, DN: 1809;
3. Irime, fiul celui 1, DN: 1824; DC: 1845;
4. Maria, muerea celui 3, DN: 1829;
5. Măria, fiica celui 3, DN: 1845.

16. Bochiș Gavril Hori, Cete 16:
1. Gavril, capul familiei, DN: 1837;
 2. Medreana, muerea celui 1, DN: 1835;
 3. Filip, fratele 1, DN: 1829;
 4. Constantin, fratele 1, DN: 1838;
 5. Todora, sora celui 1, DN: 1835;
 6. Anna, fiica celui 1, DN: 1860 Junie 11;
 7. Gheorghe, fiul celui 3, DN: 1862 Mai 4.
18. Bochiș Petru Toaderi, Cete 18:
1. Petre, capul familiei, DN: 1835; DC: 1852; Dl: 1862 Sept. 7 -moarte;
 2. Ana, muerea celui 1, DN: 1837;
 3. Vasilie, fiul celui 1, DN: 1856;
 4. Macaveu, fiul celui 1, DN: 1858 Junie 30;
 5. Măria, fiica celui 1, DN: 1862 Apr. 5.
19. Bochiș Vasilie, Cete 19:
1. Vasilie, capul familiei, DN: 1804; DC: 1852;
 2. Catarina, muerea celui 1, DN: 1832;
 3. Ioan, fiul celui 1, DN: 1833;
 4. Iliana, fiica celui 1, DN: 1843;
 5. Polatia (?), fiica celui 1, DN: 1853;
 6. Onuț, fiul celui 1, DN: 1856;
 7. Petrina, sora celui 3, DN: 1837, DC: 1858 Mai 15;
 8. Vasilie, fiul celui 1, DN: 1859 Martie 12;
 9. Ignatie, fiul celui 3, DN: 1860 Dec. 22;
 10. Anna, fiica celui 1, DN: 1861 Mai 11.
20. Venter Lazar, Cete 20:
1. Lazar, capul familiei, DN: 1729; DC: 1849
 2. Ioana, muerea celui 1, DN: 1831;
 3. Ioana, fiica celui 1, DN: 1837.
21. Țirmon Ioan, Cetea 21:
1. Ioan, capul familiei, DN: 1789; DC: 1815;
 2. Măria, muerea celui 1, DN: 1789;
 3. Ioan, fiul celui 1, DN: 1836, DC: 1860 Jan. 26;
 4. Toader, fiul celui 1, DN: 1827; DC: 1849;
 5. Todora, muerea 4, DN: 1832
 6. Elena, fiica celui 4, DN: 1853;
 7. Ioan, fiul celui 4, DN: 1857;
 8. Floarea, fiica celui 4, DN: 1851;
 9. Măria, fiica celui 1, DN: 1839; Dl: 1859 Febr. 9 - prin moarte
 10. Floare, soața celui 3, DN: 1844; DC: 1860 Jan. 26;
 11. Gheorghe, fiul celui 4, DN: 1862 Apr. 4.
22. Bochiș Dimitrie, Cetea 22:
1. Dimitrie, capul familiei, DN: 1789; DC: 1817;
 2. Varvara, muerea celui 1, DN: 1789; Dl: 1858 Jan. 18 - prin moarte
 3. Ioan, jînere celui 1, DN: 1824; DC: 1842;
 4. Todora, muerea celui 3, DN: 1824;
 5. Ioan, fiul celui 4, DN: 1851.

23. Bochiș Petre Natului, Cetea 23:
1. Petre, capul familiei, DN: 1821; DC: 1840;
 2. Floarea, muerea 1, DN: 1829.
24. Bochiș Petre cel bătrân, 24 Cetea:
1. Petre, capul familiei, DN: 1799; DC: 1816; Dl: 1862 Mart. 6 - prin moarte;
 2. Panaghia, muerea celui 1, DN: 1799;
 3. Dimitrie, fiul celui 1, DN: 1832; Dl: 1858 Mai 31 - prin moarte;
 4. Ioana, fiica celui 1, DN: 1836;
 5. Medreana, fiica celui 1, DN: 1837; Dl: 1862 Febr. 8 - s-au mutat
 6. Elena, fiica celui 1, DN: 1844;
 7. Dimitrie, bărbatul celei 4, DN: 1834; DC: 1860 Jan. 29;
 8. Grigore, fiul celui 7, DN: 1861 Jan. 29;
 9. Anielina, fiica celui 7, DN: 1862 Jun. 10;
 10. Ioana, fiica celui 7, DN: 1863 Jan. 15
25. Chirode Petre Coztachi, Cetea 25:
1. Petre, capul familiei, DN: 1789;
 2. Ștefan, fiul celui 1, DN: 1829; DC: 1851;
 3. Ana, muerea celui 2, DN: 1835;
 4. Gheorghie, fiul celui 1, DN: 1840;
 5. Floarea, fiica celui 1, DN: 1841
 6. Ioan, fiul celui 2, DN: 1854; Dl: 1861 Jan. 28 - prin moarte;
 7. Măria, fiica celui 2, DN: 1857;
 8. Ștefan (?), fiul celui 2, DN: 1860 Iulie 11.
26. Chirode Niculai, Cetea 26:
1. Niculae, capul familiei, DN: 1809; DC: 1849;
 2. Elena, muerea celui 1, DN: 1832;
 3. Ioan, fiul celui 1, DN: 1839, Dl: 1861 Febr. 16 - prin decedare;
 4. Vasilie, fiul celui 1, DN: 1840;
 5. Toader, fiul celui 1, DN: 1843;
 6. Anna, fiica celui 1, DN: 1848;
 7. Medreana, fiica celui 1, DN: 1854; 8. Ioana, muerea celui 3, DN: 1841.
27. Mermeze Gheorghie, Cetea 27:
1. Gheorghie, capul familiei, DN: 1799; DC: 1844;
 2. Ioana, muerea celui 1, DN: 1827;
 3. Floarea, fiica celui 1, DN: 1842;
28. Chirode Michail, Cetea 28:
1. Michail, capul familiei, DN: 1809; DC: 1839; Dl: 1859;
 2. Anna, muerea celui 1, DN: 1809;
 3. Dimitrie, fiul celui 1, DN: 1838;
 4. Măria, fiica celui 1, DN: 1842;
 5. Elena, fiica celui 1, DN: 1848;
 6. Iuon, fiul celui 1, DN: 1852;
 7. Ioana, muerea celui 3, DC: 1860.
 8. Anna, fiica celui 3, DN: 1861.
29. Chirode Floarea Mitri, Cetea 29:
1. Floarea, capul familiei, DN: 1767 (?)
 2. Măria, fiica celei 1, DN: 1821; DU: 1959 Jan. 31 - prin moarte;
 3. Elena, fiica celei 1, DN: 1844.

30. Cotona Nistoreasă Anna, Cetea 30:
1. Anna, capul familiei, DN: 1819;
 2. Ioan, fiul celei 1, DN: 1836; DC: 1857;
 3. Măria, muierea celui 2, DN: 1840;
 4. Ioana, fiica celei 1, DN: 1841; DI: 1861 febr. 16 - s-au măritat;
 5. Elena, fiica celei 1, DN: 1844;
 6. Dimitrie, fiul celei 1, DN: 1853;
 7. Ștefan, fiul celui 2, DN: 1860 iun. 1;
 8. Ioan, jinerelul celei 1, DN: 1839;
 9. Simeon, fiul celui 8, DN: 1862 febr. 16.
31. Chirode Niculae Cozma, Cetea 31:
1. Niculae, capul familiei, DN: 1799; DC: 1809 (?) (este o greșală de an, căci 1809 este data nașterii soției lui Niculae) - n.L.B.
 2. Ioana, muerea, celui 1, DN: 1809;
 3. Ioan, fiul celui 1, DN: 1834; DC: 1860 Jan. 28.
 4. Simion, fiul celui 1, DN: 1844;
 5. Floare, fiica celui 1, DN: 1842;
 6. Ioana, soața celui 3, DN: 1836; DC: 1860 Jan. 28.
 7. Constantin, fiul celui 3, DN: 1861 Mai 20.
32. Chirode Petre Anuțului, Cetea 32:
1. Petre, capul familiei, DN: 1819; DC: 1837;
 2. Măria, muerea celui 1, DN: 1820;
 3. Măria, muma celui 1, DN: 1779;
 4. Floarea, fiica celui 1, DN: 1839;
 5. Anna, fiica celui 1, DN: 1834;
 6. Ioana, fiica celui 1, DN: 1848;
 7. Jozsef, sluga celui 1, DN: 1839;
 8. Ioan, fiul celui 1, DN: 1856;
 9. Măria, fiica celui 1, DN: 1853;
 10. Feodora, fiica celui 1, DN: 1858 Mai 8;
 11. Petru, fiul celui 1, DN: 1860 Junie 11.
33. Chirode Mihaiu Iosivi, Cetea 33:
1. Mihaiu, capul familiei, DN: 1826; DC: 1847;
 2. Pietrina, muerea celui 1, DN: 1829;
 3. Ioan, fiul celui 1, DN: 1847;
 4. Măria, fiica celui 1, DN: 1865;
 5. Petru, fiul celui 1, DN: 1857;
 6. Ioana, fiica celui 1, DN: 1851;
 7. Teodor, fiul celui 1, DN: 1853;
 8. Elena, fiica celui 1, DN: 1856 Junie 5;
 9. Ștefan (?), fiul celui 1, DN: 1861 Junie 26;
 8. Veselie, fiul celui 1, DN: 1863 Iulie 23;
 10. Iosif, fiul celui 1, DN: 1866 Martie 19;
34. Chirode Gheorghie Iosivi, Cetea 34:
1. Gheorghie, capul familiei, DN: 1816, DC: 1828; DI: 1862 Noem. 15-moarte
 2. Oana, muerea celui 1, DN: 1817;
 3. Ioan, fiul celui 1, DN: 1842;

4. Toader, fiul celui 1, DN: 1845;
 5. Vasilie, fiul celui 1, DN: 1852;
 6. Elesie, fiul celui 1, DN: 1858 Junie 14, DI: 1858 Junie 26 - moarte;
 7. Gheorghie, fiul celui 1, DN: 1861 August 20;
35. Chirode Teodore Iosivi, Cetea 35:
1. Toader, capul familiei, DN: 1816; DC: 1837; DI: 1862 Sept. 12 -moarte;
 2. Măria, muerea 1, DN: 1819, DI: 1861 Martie 25 - au murit;
 3. Ioan, fiul celui 1, DN: 1839; DI: 1859 Dechembr. 1 - idem;
 4. Petre, fiul celui 1, DN: 1844;
 5. Anna, fiul celui 1, DN: 1843; DI: 1862 Febr. 8 - s-au măritat;
 6. Floare Dovanyi (?), locuitor 1, DN: 1789.
36. Chirode Miculai, Cetea 36:
1. Niculae, capul familiei, DN: 1799; DC: 1817;
 2. Arma, muerea celui 1, DN: 1814;
 3. Toader, fiul celui 1, DN: 1842;
 4. Todora, fiica celui 1, DN: 1844;
 5. Ioana, fiica celui 1, DN: 1846.
37. Mermeze Ioan, Cetea 37:
1. Ioan, capul familiei, DN: 1825; DC: 1845;
 2. Arma, muerea celui 1, DN: 1825; DC: 1862 Februar. 2 - au murit;
 3. Floare, fiica celui 1, DN: 1847;
 4. Măria, fiica celui 1, DN: 1853;
 5. Elena, fiica celui 1, DN: 1855;
 6. Ștefan, fiul celui 1, DN: 1858 Decern. 26;
 7. Anna, fiica celui 1, DN: 1861 Decembr. 27.
38. Pup Toader, Cetea 38:
1. Toader, capul familiei, DN: 1827; DC: 1848;
 2. Elena, muerea celui 1, DN: 1825;
 3. Mihai, fratele 1, DN: 1839;
 4. Gheorghie, fratele 1, DN: 1838; DC: 1853;
 5. Alexie, fiul celui 1, DN: 1855;
 6. Floare, muere4, DN: 1827;
 7. Tudura, fiica 1, DN: 1852;
 8. Ioana, fiica celui 1, DN: 1858 Ianuar 13;
 9. Ioan, fiul celui 1, DN: 1861 Ianuar 15;
 10. Ioana, soața celui 3, DN: 1843; DC: 1862;
 11. Teodora, fiica 3, DN: 1863 febr. 16;
39. Boca Ioan, Cetea 39:
1. Ioan, capul familiei, DN: 1901; DC: 1827;
 2. Tudura, muere celui 1, DN: 1814;
 3. Ștefan, fiul celui 1, DN: 1833;
 4. Zaharie, fiul celui 1, DN: 1841;
 5. Medrena, fiica celui 1, DN: 1842; DI: 1861 Febr. 13 - s-au măritat;
 6. Anna, fiica celui 1, DN: 1843;
40. Chirode Ioan Mașchi, Cetea 40:
1. Ioan, capul familiei, DN: 1825; DC: 1841;
 2. Măria, muerea celui 1, DN: 1819; DI: 1861 Maiu 5 - au murit;

3. Ioan, fiul celui 1, DN: 1844;
 4. Dimitrie, fiul celui 1, DN: 1845;
 5. Toader, fiul celui DN: 1850;
41. Bochiș Gheorghie, Cetea 42:
[Nu putem preciza de ce de aici încolo numărul curent nu mai este același cu numărul casei. Probabil erau case (imobile) numerotate în care nu stătea nimeni. - n. P.M.]
1. Gheorghie, capul familiei, DN: 1799; DC: 1827;
 2. Pietrina, muerea celui 1, DN: 1799;
 3. Ioan, jinerale celui 1, DN: 1813; DC: 1845;
 4. Ioana, muerea celui 3, DN: 1824;
 5. Floarea, fiica celui 3, DN: 1847;
 6. Niculae, fiul celui 3, DN: 185...?;
 7. Anna, fiica celui 3, DN: 1854;
 8. Gheorghie, fiul celui 3, DN: 1856;
 9. Varvara, sora celui 1, DN: 1797;
 10. Elena, fiica celui 3, DN: 1863 Ianuar 18;
42. Modog Vasile, Cete 43:
1. Vasilie, capul familiei, DN: 1829; DC: 1849;
 2. Ioana, muerea celui 1, DN: 1829;
 3. Ștefan, fiul celui 1, DN: 1848;
 4. Petre, fratele 1, DN: 1819;
 5. Măria, muma 1, DN: 1789;
 6. Toader, fiul celui 1, DN: 1858 febr. 6.;
 7. Măria, muerea celui 4, DN: 1839; DC: 1859 Februar 9;
 8. Măria, fiica celui 4, DN: 1860 mart. 29;
 9. Gavril, fiul celui 1, DN: 1861 Jan. 23.
43. Bulzan Măria, Cetea 44:
1. Măria, capul familiei, DN: 1789;
 2. Ioan, fiul celui 1, DN: 1815; DC: 1853;
 3. Medreana, muerea celui 2, DN: 1803;
 4. Dimitrie, fiul celui 1, DN: 1824; DC: 1852;
 5. Tudura, muerea celui 4, DN: 1829.
44. Bulzan Flore, Cetea 45:
1. Flore, capul familiei, DN: 1827, DC: 1849;
 2. Tudura, muerea celui, DN: 1829;
 3. Ioan, fiul celui 1, DN: 1853;
 4. Vasilie, fiul celui 1, DN: 1855;
 5. Mihail, fiul celui 1, DN: 1858 Novembr. 7, DI: 1859 Martie 5 - prin moarte;
 6. Mihail, fiul celui 1, DN: 1860 Noembr. 9.
45. Blaga Dimitrie, Cete 46:
1. Dimitrie, capul familiei, DN: 1819, DC: 1847;
 2. Anna, muerea 1, DN: 1823;
 3. Floarea, fiica 1, DN: 1850;
 4. Măria, fiica 1, DN: 1853;
 5. Tudura, fiica 1, DN: 1857;
 6. Teodor, fiul celui 1, DN: 1861 Maj 13.

46. Blaga Ioan, Cetea 46:
1. Ioan, capul familiei, DN: 1829, DC: 1848;
 2. Varvara, muerea celui 1, DN: 1831;
47. Chirode Ioan, Cetea 48:
1. Ioan, capul familiei, DN: 1827, DC: 1848;
 2. Varvara, muerea celui 1, DN: 1834;
 3. Dimitrie, fratele 1, DN: 1834, DI: 1860 Ianuarie 29 - s-au mutat;
 4. Petru, fratele 1, DN: 1837;
 5. Simion, fratele 1, DN: 1840;
 6. Grigorie, fiul celui 1, DN: 1856;
 7. Dimitrie, fiul celui 1, DN: 1858 Octobr. 25;
 8. Anna, fiica celui 1, DN: 1860 Noembr. 16.
48. Mermeze Gavril, Cete 49:
1. Gavril, capul familiei, DN: 1794, DC: 1822, DI: 1862 Avg. 17 - moarte;
 2. Pietrina, muerea celui 1, DN: 1794;
 3. Ioan, fiul celui 1, DN: 1837, DC: 1856;
 4. Medreana, muerea celui 3, DN: 1836;
 5. Mihail, fiul celui 1, DN: 1840;
 6. Măria, fiica celui 1, DN: 1832;
 - Vasilie, fiul celui 3, DN: 1838 Mart. 4, DI: 1858 Martie 18 - prin moarte;
 6. Măria, fiica celui 3, DN: 1861 Avgust 14.
49. Topai Petru, Cetea 50:
1. Petru, capul familiei, DN: 1812, DC: 1831;
 2. Elena, muerea celui 1, DN: 1816;
 3. Ioan, fiul celui 1, DN: 1836;
 4. Zaharia, fiul celui 1, DN: 1842, DI: 1861 Noemvrie 19 - prin moarte;
 5. Toader, fiul celui 1, DN: 1845;
 6. Gheorghie, fiul celui 1, DN: 1847;
 7. Petru, nepot, celui 1, DN: 1837;
 8. Floare, fiica celui 1, DN: 1854;
 9. Anna, fiica celui 1, DN: 1853;
 10. Măria, fiica celui 1, DN: 1856.
50. Topai Niculai, Cetea 51:
1. Niculai, capul familiei, DN: 1804, DC: 1834;
 2. Ioana, muerea celui 1, DN: 1819;
 3. Măria, fiica celui 1, DN: 1843;
 4. Mărușca Teodor, junerele celui 1, DC: 1862;
 5. Elena, fiica celui 4, DN: 1862 Dec. 26.
51. Topai Petre cel bătrân, Cetea 52:
1. Petru, capul familiei, DN: 1799, DC: 1817;
 2. Măria, muerea celui 1, DN: 1809;
 3. Ștefan, fiul celui 1, DN: 1845;
 4. Anna, fiica celui 1, DN: 1860 febr. 4 - s-au măritat.
52. Pavel Ioan, Cetea 53:
1. Ioan, capul familiei, DN: 1804, DC: 1847;
 2. Panaghia, muerea celui 1, DN: 1828;
 3. Ioan, fiul celui 1, DN: 1831, DC: 1851;

4. Medreana, muerea celui 3, DN: 1831;
 5. Toder, fiul celui 1, DN: 1854;
 6. Medreana, fiica celui 1, DN: 1852;
 7. Gheorghie, fiul celui 3, DN: 1855;
 8. Vasiica Dodani lăcauă celui 1, DN: 1799;
 9. Anna, fiica celui 1, DN: 1859 febr. 28;
 10. Nastasia, fiica celui 1, DN: 1861 Decembr. 18.
53. Antonovici Ioan Preot, Cetea 54:
1. Ioan, capul familiei, DN: 1784;
 2. Vasilie, fiul celui 1, DN: 1836; DC: 1853;
 3. Anna, soața celui 2, DN: 1838;
 4. Floare, fiica celui 2, DN: 1856;
 5. Ioana, nepoata celui 1, DN: 1844;
 6. Măria, fiica celui 2, DN: 1839 Avgust 24;
 7. Anna, fiica celui 2, DN: 1862 Februar 2, DI: 1862 Decembr. 25 -prin moarte.

La această rubrică, se află scris cu creionul următoarele: Părintele Ioan Antonescu era fiul preotului Constantin Antonescu din Bălnaca, nu se specifică care Bălnaca, în orice caz aceasta de pe Valea Crișului Repede. Preotul Ioan a fost hirotonit în Timișoara în anul 1818. Spun bătrânii că se îmbrăca cu cioareci și cu suman. Era un preot vrednic de chemarea sa. Purta barbă mare - Se ruga mult. Era iubit de toți. Preotul Antonescu scria cu pană de gâscă. Această Conscriptie a populației nu cred că a scris-o el deoarece el a murit în 1865 și din cât se vede această Conscriptie e scrisă cu doi ani înainte de-a muri. Deci era imposibil ca la 80 de ani sau 79 ani să scrie regulat. Diferă mult această scrisoare de scrisul lui din Matricole. Scrisoarea din Conscriptia populației din Cetea e a Preotului din Cornișel, Iosif Antonescu, fiul lui Ioan.

Originea (Genealogia) neamului Antonescu se trage din Bălnaca de lângă Bratca. Preotul Ioan Antonescu moare în vârstă de 81 de ani în Cetea, a avut doi feciori preoți, unul în Valea Mare cu numele Gavril și unul în Cornișel, cu numele Iosif.

Preot: Emil Bendorfean, 25 Oct. 1935 Cetea și Valea Mare

Preoții vechi nu știau multă carte, însă în schimb erau strânși legați de Altar și de popor. Ei ne-au apărat credința și neamul, în vremurile grele - de aceea merită să ne aducem aminte de ei, și să ne însușim și noi, cei de azi câte ceva din tactica lor pastorală. Să ne inspirăm cât mai mult din felul de viață patriarhală.... *Pr. Emil*")

54. Arghilean Alexe, Cetea 55:
1. Alexe, capul familiei, DN: 1823, DC: 1841;
 2. Sinza, soața celui 1, DN: 1823;
 3. Anna, fiica celui 1, DN: 1842, DI: 1860 Febr. 10 - s-au măritat;
 4. Pietrina, fiica celui 1, DN: 1844;
 5. Măria, fiica celui 1, DN: 1846;
 6. Ioan, fratele celui 1, DN: 1836.
55. Venter Nicolai, Cetea 56:
1. Niculae, capul familiei, DN: 1824;
 2. Anna, soața celui 1, DN: 1824, DC: 1850;
 3. Măria, muma celui 1, DN: 1791, DI: 1863 Martie 3 - prin moarte;
 4. Gavril, fiul celui 1, DN: 1856;
 5. Teodor, fiul celui 1, DN: 1859 Mai 10, DI: 1859 Iunie 11 - prin moarte;

56. Venter Ioan, Cetea 57:
1. Ioan, capul familiei, DN: 1817, DC: 1841;
 2. Elena, soața celui 1, DN: 1824;
 3. Ioan, fiul celui 1, DN: 1846;
57. Arghilean Gheorghie, 58 Cetea:
1. Gheorghie, capul familiei, DN: 1811, DC: 1838;
 2. Floare, soața celui 1, DN: 1819;
 3. Petru, fiul celui 1, DN: 1841;
 4. Ioana, fiica celui 1, DN: 1843;
 5. Pietrina, fiica celui 1, DN: 1847;
 6. Dimitrie, fratele 1, DN: 1830.
58. Venter Petru, Cetea 59:
1. Petru, capul familiei, DN: 1840, DC: 1856;
 2. Măria, muerea celui 1, DN: 1838.
59. Venter Ioachim, Cetea 60:
1. Ioachim, capul familiei, DN: 1809, DC: 1828;
 2. Floare, muerea celui 1, DN: 1819;
 3. Pietrina, fiica celui 1, DN: 1837, DI, 1858 Mai 15 - prin moarte;
 4. Anna, fiica celui 1, DN: 1852, DI: 1860 Martie 20 - prin moarte.
60. Pup Flore, Cetea 61:
1. Flore, capul familiei, DN: 1798, DC: 1857;
 2. Floare, soața celui 1, DN: 1836;
 3. Niculai, fiul celui 1, DN: 1823, DC: 1845;
 4. Măria, muerea celui 3, DN: 1826;
 5. Florian, fiul celui 3, DN: 1852;
 6. Elena, fiica celui 1, DN: 1857 Dec. 9;
 7. Medreana, fiica celui 1, DN: 1862 Okt. 23.
61. Simuț Dimitrie, Cetea 62:
1. Dimitrie, capul familiei, DN: 1811, DC: 1856;
 2. Măria, soața celui 1, DN: 1826;
 3. Toader, fiul celui 1, DN: 1848;
 4. Ilie, fiul celui 1, DN: 1857;
 5. Dimitrie, fiul celui 2, DN: 1851;
 6. Floare, fiica celui 2, DN: 1847.
62. Miha(n)ce Dimitrie, Cetea 63:
1. Dimitrie, capul familiei, DN: 1789, DC: 1841;
 2. Măria, soața celui 1, DN: 1799;
 3. Ștefan, fiul celui 1, DN: 1831, DC: 1847;
 4. Anna, soața celui 3, DN: 1833;
- Dimitrie, fiul celui 3, DN: 1857; (la rubrica DI se precizează cu creionul: 1925 a murit - n.LB.) [A fost primar în Cetea timp de 19 ani n.P.M.] (La această rubrică a familiei Mihance, se află notat, cu creionul, probabil tot de părintele Emil Bendorfean următoarele: „Dimitrie născut la 1857 a fost primar în Cetea 19 ani. A murit în 1925. Se spune că era un bun primar chiar considerat ca „model” de cei din jur și de cei mari. Comuna Cetea era condusă bine de acel înțelept primar”)
63. Mihance Petre, 64 Cetea:
1. Petre, capul familiei, DN: 1809, DC: 1829, DI: 1864 Oct.. 18 - prin moarte;
 2. Anna, soața celui 1, DN: 1812;

3. Anna, fiica celui 1, DN: 1839, DI: 1859 Noembr. 9 - prin moarte; «.
 4. Ioan, fiul celui 1, DN: 1846;
 5. Măria, fiica celui 1, DN: 1843, DI: 1863 Januar28 - s-au măritat; 5. Vasilie, fiul celui 1, DN: 1851.
64. Mihance Toader, Cetea 65:
1. Toader, capul familiei, DN: 1804, DC: 1827;
 2. Măria, muerea celui 1, DN: 1812;
 3. Petru, fiul celui 1, DN: 1841;
 4. Măria, fiica celui 1, DN: 1837;
 5. Pietrina, fiica celui 1, DN: 1842;
 6. Medreana, fiica celui 1, DN: 1850;
65. Marian Gabor, Cetea 66:
1. Gabor, capul familiei, DN: 1819, DC: 1852;
 2. Vasica, soața celui 1, DN: 1827;
 3. Ioana, fiica celui 1, DN: 1847;
66. Mihance Gabor, Cetea 67:
1. Gabor, capul familiei, DN: 1790, DC: 1819;
 2. Măria, soața celui 1, DN: 1799;
 3. Ioan, fiul celui 1, DN: 1831, DO: 1852;
 4. Măria, soaja celui 3, DN: 1831;
 5. Pietrina, fiica celui 1, DN: 1844;
 6. Floare, fiica celui 3, DN: 1856;
 7. Gheorghie, fiul celui 3, DN: 1857;
 8. Vasilie, fiul celui 3, DN: 1861 Januar 22.
- 67.vMihance Toader, 68 Cetea:
1. Toader, capul familiei, DN: 1819, DC: 1842;
 2. Măria, soaja celui 1, DN: 1827;
 3. Elena, fiica celui 1, DN: 1847;
 4. Mihail, fiul celui 1, DN: 1854;
 5. Petrina, fiica celui 1, DN: 1860 Januar 16.
68. Pup Ilie, Cetea 69:
1. Ilie, capul familiei, DN: 1819, DC: 1842;
 2. Măria, muerea celui 1, DN: 1825;
 3. Floare, fiica celui 1, DN: 1845;
 4. Măria, fiica celui 1, DN: 1847;
 5. Elena, fiica celui 1, DN: 1855;
 6. Palaghie, fiica celui 1, DN: 1853;
 7. Zaharie, fiul celui 1, DN: 1860 Martie 24, DI: 1860 Noiembr. 16 au murit.
 8. Ioana, fiica celui 1, DN: 1862 Dec. 3.
69. Pup Pașc, Cetea 70:
1. Pașc, capul familiei, DN: 1789, DC: 1817;
 2. Măria, muerea celui 1, DN: 1799;
 3. Măria, nora celui 1, DN: 1835;
70. Chirode Gavrița Mașchi, Cetea 71:
1. Gavril, capul familiei, DN: 1829;
 2. Măria, muerea celui 1, DN: 1835;
 3. Toader, fiul celui 1, DN: 1856;

4. Măria, muma celui 1, DN: 1789, DI: 1861 Septembr. 10 - au murit;
 5. Ioan, fiul celui 1, DN: 1859 Mai 3, DI: 1860 Noiembrie 10 - idem;
 6. Ioana, fiica celui 1, DN: 1862 Avg. 26;
71. Chirode Gheorghie, 72 Cetea:
1. Gheorghie, capul familiei, DN: 1820, DC: 1848;
 2. Măria, muerea celui 1, DN: 1829;
72. Mihance Niculai, 73 Cetea:
1. Niculae, capul familiei, DN: 1825, DC: 1847;
 2. Pietrina, muerea celui 1, DN: 1824;
 3. Elena, muma celui 1, DN: 1789;
 4. Anna, fiica celui 1,-DN: 1857 Dechembr. 12;
 5. Toader, fiul celui 1, DN: 1853;
 6. Petru, fiul celui 1, DN: 1854;
 7. Dimitrie, fiul celui 1, DN: 1859 Octobr. 3 (la DI se precizează cu creionul, de către preotul E. Bendorfean: „1934 Cetea mort” - n.LB.)
 8. Măria, fiica celui 1, DN: 1861 Iunie 23;
 9. Ștefan, fiul celui 1, DN: 1862 Dech. 20;
- La această rubrică se află următorul text: „Dumitru (fiul lui Nicolae Mihancea) născut în 1859 a murit în 1934 în Cetea, a fost un om vrednic, conștiincios, înțelept. Când s-a edificat biserica nouă în 1924 el a fost episcop. - Tare simpatic era acel bătrân, a fost un bun român. Pr. Bendorfean”
73. Bulzan Gheorghie, Cetea 74:
1. Gheorghie, capul familiei, DN: 1801, DC: 1821;
 2. Floare, muma celui 1, DN: 1809;
 3. Ioan, fiul celui 1, DN: 1837;
 4. Dimitrie, fiul celui 1, DN: 1841; 5
 5. Niculae, fiul celui 1, DN: 1848;
 6. Tudura, fiica celui 1, DN: 1845.
74. Antonovici Petre, Cetea, 75:
1. Petre, capul familiei, DN: 1800, DC: 1837;
 2. Măria, soața celui 1, DN: 1827;
 3. Pietrina, fiica celei 2, DN: 1852.
75. Bochiș Ioan, Cetea 76:
1. Ioan, capul familiei, DN: 1809, DC: 1854, DI: 1858 Iunie 28 - prin moarte
 2. Vasica, muerea celui 1, DN: 1809;
 3. Ioan, fiul celei 2, DN: 1841;
 4. Florian, fiul celui 2, DN: 1845;
 5. Floare, fiica celei 2, DN: 1850;
 6. Popa Feodosie,...? celui 1, DN: 1789;
76. Bocșe Ștefan, Cetea 77:
1. Ștefan, capul familiei, DN: 1805, DC: 1826;
 2. Floare, muerea celui 1, DN: 1819, DI: 1860 Sept. 14 - au murit;
 3. Petru, fiul celui 1, DN: 1838;
 4. Ioana, fiica celui 1, DN: 1835, DI: 1859 Noiembr. 9 - prin mutare;
 5. Elena, fiica celui 1, DN: 1844;
 6. Pietrina, fiica celui 1, DN: 1842;
 7. Măria, fiica celui 1, DN: 1853.

77. Venter Niculae, Cetea 78:
 1. Niculae, capul familiei, DN: 1826, DC: 1849;
 2. Măria, muerea celui 1, DN: 1827;
 3. Măria, fiica celui 1, DN: 1857.
78. Linguraru Alexie, Cetea 81:
 1. Alexie, capul familiei, țigan, DN: 1821, DC: 1846;
 2. Floare, muerea celui 1, țigan, DN: 1819.
79. Linguraru Ioan, Cetea 83:
 1. Ioan, capul familiei, țigan DN: 1816, DC: 1849;
 2. Măria, muerea celui 1, țigan, DN: 1826;
 3. Parascheva, fiica celui 1, țigan, DN: 1848;
 4. Varvara, fiica celui 1, țigan, DN: 1848;
 5. Toma, fiul celui 1, DN: 1859 October2.
80. Linguraru Ștefan, Cetea 84:
 1. Ștefan, capul familiei, țigan DN: 1813, DC: 1844;
 2. Măria, muerea celui 1, țigan, DN: 1826.
81. Modog Ilisie, Cetea 85:
 1. Ilisie, capul familiei, DN: 1799, DC: 1824;
 2. Simina, muerea celui 1, DN: 1809;
 3. Toader, fiul celui 1, DN: 1839;
 4. Matei, fiul celui 1, DN: 1840;
 5. Anna, fiica celui 1, DN: 1840, DC: 1861 Februar 13;
 6. Medreana, muerea celui 3, DN: 1842;
 7. Vasile, fiul celui 3, DN: 1862 Ianuarie 24.
82. Venter Petru, Cete 88:
 1. Petru, capul familiei, DN: 1789;
 2. Ioana, muerea celui 1, DN: 1809;
 3. Florian, fiul celui 1, DN: 1832;
 4. Măria, muerea celui 3, DN: 1834;
 5. Ioan, fiul celui 3, DN: 1834;
 6. Vasile, fiul celui 3, DN: 1856;
 7. Teodor, fiul celui 3, DN: 1859 Avgust 23;
 8. Anna, fiica celui 3, DN: 1862 Martie, 19.
82. (sic!) Venter Ioan, 89 Cetea:
 1. Ioan, capul familiei, DN: 1809;
 2. Ioana, muerea celui 1, DN: 1840;
 3. Toader, fiul celui 1, DN: 1845;
 4. Ștefan, fiul celui 1, DN: 1847;
 5. Măria, fiica celui 1, DN: 1846;
 6. Anna, fiica celui 1, DN: 1861 April 19.
83. Venter Dimitrie, 90 Cetea:
 1. Dimitrie, capul familiei, DN: 1789;
 2. Măria, muerea celui 1, DN: 1812;
84. Cuc Crăciun, Cetea 91:
 1. Crăciun, capul familiei, DN: 1799;
 2. Tudura, muerea celui 1, DN: 1809;
 3. Petru, fiul celui 1, DN: 1832;

4. Floare, fiica celui 1, DN: 1842;
 5. Anna, soața celui 3, DN: 1839.
85. Modog Simeon, Cetea 92:
 1. Simeon, capul familiei, DN: 1833;
 2. Mihai, fratele celui 1, DN: 1844;
 3. Măria, sora celui 1, DN: 1844;
 4. Pietrina, sora celui 1, DN: 1852;
 5. Tudura, muma celui 1, DN: 1799;
 5. Ioana, soața celui 1, DN: 1835;
 6. Paraschiva, Iacaua celui 1, DN: 1860 Oct. 14.
86. Modog Ioan Naca, Cetea 93:
 1. Ioan, capul familiei, DN: 1819;
 2. Sinza, muerea celui 1, DN: 1824;
 3. Irina, nepoata celui 1, DN: 1834;
 4. Ioana, sora celui 1, DN: 1822;
 4. Simuț Floare, lăcauă celui 1, DN: 1825;
 5. Toader, bărbatul celei 3, DN: 1814.
- Se pare că număratoarea caselor nu era făcută în ordinea care este astăzi, ce în ordine inversă, adică începea pe vale în Rături și se termina pe ulița dealului și la Topăiești - n.P.M.

Următorii preoți au fost:

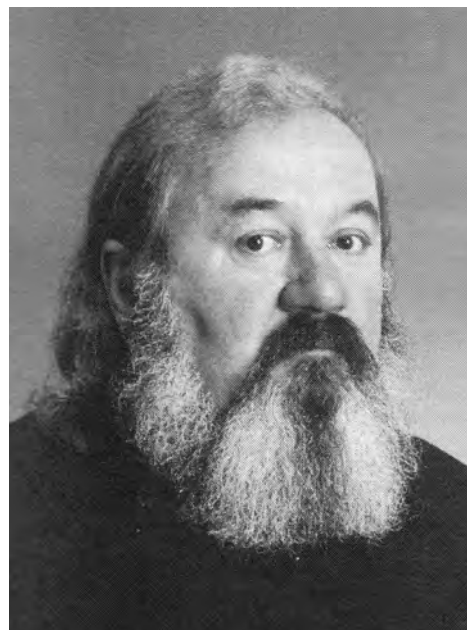
3. Dimitrie Negrău
 4. Mihai Magda 1885-1886
 5. Ioan Simoc 1892-1901
 6. Alexandru Drimba 1.12.1906-martie 1912 pleacă prin demisie
 7. Petru Cipău, preotul din Birtin 1912-1914
 8. Alexandru Drimba mai 1914-februarie 1922
- S-a născut în Apateul Unguresc (Ungaria) în anul 1881, ca fiu al protopopului ortodox din localitate. Face primele clase la o școală medie apoi la Școala Normală din Arad, după care intră, voluntar, elev la Școala de Ofițeri a Regimentului IV Infanterie Austria, din Graz, devenind cadet. A urmat Institutul Teologic Ortodox Român din Arad, după care este hirotonit preot. Va sluji la: Cetea, Valea Neagră, Sartubarb(ă) și Ortiteag, toate localități din Bihor, azi. A administrat și slujit, în perioadele în care erau vacante, alte parohii bihorene: Suiug, Spurcani, Josani, Butan, Măgești, Gălășeni, Cacuciul Vechi, Cacuciul Nou și Aleșd, unde va ctitori frumoasa biserică din centrul localității și unde înființează, de altfel, parohia ortodoxă. Este ctitorul a șapte biserici și școli, fapt care i-a adus, printre altele, binecuvântarea marelui ierarh Ciorogariu și dreptul de a purta brâul roșu. După plecarea dintre cei vii a cunoscutului protopop Domocoș de la protopopiatul Peșteș, devine protopopul acestui district preoțesc. Este autorul cărții Zidirea bisericilor și a școlilor. A murit în anii '50 (1958) și este înmormântat în cimitirul din Lugașu de Jos. A fost prietenul de vânătoare al marelui poet O. Goga.
9. Petru Cipău, preotul din Luncșoara, 1925-1929
 10. Emil Bendorfeanu (vezi capitolul anterior) - 27.03.1932



Preot Rocsin Coriolan



Preot Dejeu Cornel



Preot Leț Florian



Preot Gârz Nicolae

11. Coriolan Rocsin – a abonat biserica din Cetea (din banii bisericii) la toate ziarele din țară și Franța (cunoștea limba franceză). A plecat din Cetea schimbând locul de preot cu altul, din Carasău, - Șofronea

12. Șofronea – o perioadă scurtă, pentru că cetenii l-au alungat datorită comportamentului compromișător – au luat încuietorile bisericii.

13. Dejeu Cornel – 1980-1992 (date de la soția sa, Iuliana). S-a născut în 9 octombrie 1956 în localitatea Groși, județul Bihor. Școala primară și gimnazială le face în comuna Aușeu, jud. Bihor. În 1968 reușește la Seminarul Teologic Caransebeș, pe care îl termină în 1976. Este repartizat ca preot în 1979 în localitatea Cetea-Bihor, unde a slujit între anii 1979-1987. Se căsătorește cu Iuliana Negrău din Săcădat, jud. Bihor, cu care au avut 4 băieți: Cornel, Iulian, Teofil și Marian. Iulian și Teofil absolvă Facultatea de teologie, dar nu-și găsesc posturi de preot. Teofil, în prezent este cântăreț în strana bisericii din Oradea, unde slujește părintele Nemeș. Doamna preoteasă Iuliana Negrău lucrează până la pensionare la Spitalul de Neurologie și Psihiatrie, ca secretară a directorului spitalului, dr. Mircea Traian.

Ca preot în Cetea-Bihor are o activitate bogată, reușind ca împreună cu credincioșii din Cetea și cu pictorul Traian Horea Petrescu să zugrăvească biserica pentru prima dată în interior în 1982 și în exterior 1983. În 1985 termină o lucrare în terasit a exteriorului bisericii. Se îmbolnăvește de litiază renală, fiind operat de această boală (piatră la rinichi) de nenumărate ori. În 1987, fiind bolnav, se transferă din Cetea, ca bibliotecar la Biblioteca Episcopiei Ortodoxe Oradea până în 1989, când este transferat ca preot la Biserica ortodoxă din Săcădat până în 20 oct. 1993, când decedează.

Cetenii l-au plâns foarte mult, fiind considerat cel mai iubit preot din Cetea, pentru ce a făcut pentru biserica actuală.

14. Leț Florian. Născut în Luncșoara – Bihor la 21.01.1955. Absolvă Seminarul Caransebeș și cel din Cluj-Napoca, după care reușește să intre la Institutul Teologic de la Sibiu. Ajunge preot la Biserica din Cetea – Bihor, unde slujește din 1987 până în 1990, când se transferă la Șuncuiuș. Doamna preoteasă termină liceul economic, clasa contabilitate, în perioada când soțul, părintele Florian slujește la Cetea, soția nu a lucrat niciunde. Au împreună doi copii: o fată, Florina și un băiat, Florin, ambii absolvenți ai medicinei din Cluj-Napoca. Florina face specializarea în medicina de urgență și lucrează la Spitalul Militar din Cluj-Napoca, iar Florin, născut în 1979, este medic specialist ortoped, lucrând cu succes la spitalul Aleșd, unde este apreciat de către pacienți.

Părintele Leț Florian, împreună cu credincioșii din Cetea – Bihor, a construit în roșu casa parohială nouă.

15. Gârz Nicolae s-a născut și a locuit în Borozel –Borod. Școala primară o face la Borozel, respectiv Borod în 1959. Face seminarul teologic din Caransebeș, devine preot la Călațele, de unde se transferă la Cetea – Bihor. Locuind în casa domniei sale din Borozel, nu se instalează în casa parohială din Cetea. Se străduiește și reușește să-și îndeplinească sarcinile preoțești la înălțime și reușește, cu toate că soția sa are mari probleme de sănătate, suferind o hemoragie cerebrală prin ruperea unui anevrism cerebral, paralizându-se pe dreapta și vorbire. O duce pe soție la clinica neurochirurgicală din București cu mașina proprie (nu s-a aprobat salvare). Supraviețuiește și trăiește cu importante sechele, dânsul, îngrijind-o, trebuind pentru aceasta să se pensioneze. Au împreună și copii. Cea mai mare cea mai mare

realizare a domniei sale a fost mobilizarea cetățenilor plecați și neplecați să participe la sărbătoarea, 600 de ani de la atestarea documentară a satului Cetea - Bihor.

16. În anul 2003 vine preot în Cetea părintele Megheșan Vasile. În ediția a II-a a monografiei satului Cetea – Bihor, un sat pentru credință și legea străbună, apărută în 2015, a fost colaborator principal, împreună cu soția sa, preoteasa Teodora Megheșan, care a făcut toate pozele din carte. Au participat cu succes la zidirea monumentului eroilor din Cetea și la sărbătorirea organizată de 1 decembrie 2018 (100 de ani de la Marea Unire). Se destăinuie în carte, scriind foarte frumos despre Cetea și ceteni. Au împreună o fată, Miruna.

17. Vereș Alexandru. S-a născut în 24 sept. 1991 în Marghita – Bihor, din părinții Alexandru și Maria, tatăl bihorean, muncitor la fabrica de sticlă, originar din Cuzap – Bihor, unde ulterior a și copilărit. Are un frate inginer și o soră – Alina, profesoară de religie. Mama este originară din Poienile de sub Munte, jud. Maramureș, unde își vedea bunicii și neamurile. Clasele primare și gimnaziale le-a urmat la Cuzap, satul natal, între anii 2001-2009, la finele celor 8 ani de școală fiind numit șef de promoție. În anii copilăriei și ai adolescenței i-a fost dragostea de Dumnezeu și de biserică, insuflată în special de către mama și sora sa, care între 2004, 2008 urma cursurile Facultății de Teologie Litere din Oradea, iar un loc aparte în viața sa religioasă l-a avut pe preotul satului de atunci, Pr. Constantin-Petru Filip. În urma examenului de admitere a fost admis al doilea



la Liceul Ep. Roman Ciorogariu din Oradea, unde din 2009 până în 2019 l-a petrecut învățând tainele teologiei, asumându-și viața din internat și urmând disciplina aferentă unei școli religioase, departe de familie. Între anii 2013-2017 a urmat Facultatea de Teologie Ep. Vasile Coman din cadrul Universității din Oradea, pe care a absolvit-o în 2017 cu lucrarea Învățăturile doctrinare și morala în imnurile Sfântului Simeon, Noul Teolog, iar între 2017-2019 a urmat cursurile de master Teologie sistematică pe fundamente biblice și patristice din cadrul aceleiași facultăți, lucrarea de disertație Profetul Isaia. Profeții din Cartea Pătimirilor.

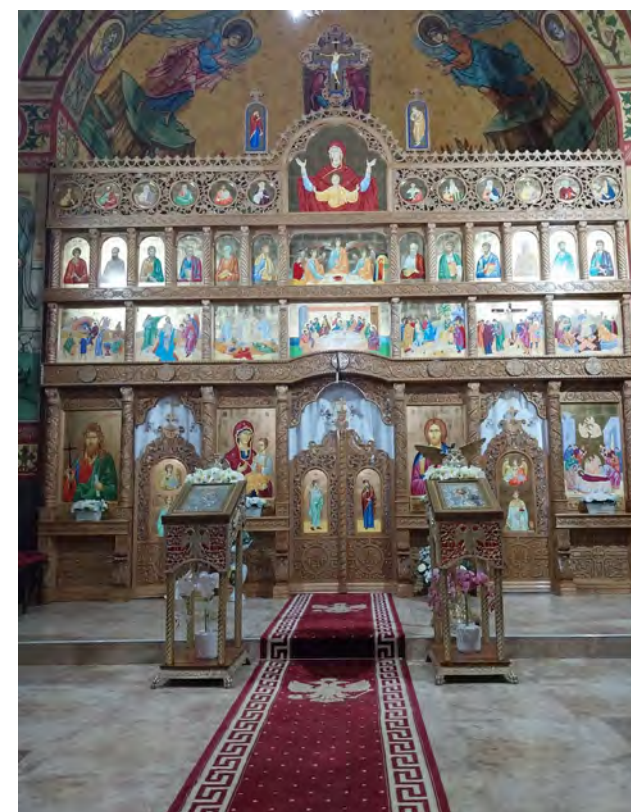
În toamna anului 2019. A fost admis la Școala Doctorală de Științe Umaniste și Arte, domeniul Teologie, până în prezent fiind student doctorand sub îndrumarea Pr. Prof. univ. Habil Dumitru Megheșan.

În anul 2017 s-a căsătorit cu Vereș Gabriela Simina, profesor educativ la grădinița Liceului Ortodox Ep. Roman Ciorogariu din Oradea, având împreună un băiat pe numele Matei.

Din anul 2019, în urma unui concurs organizat de Episcopia ortodoxă a Oradei pentru ocuparea postului de preot la Parohia Cetea – Bihor, prima notă de 9,80 a

fost hirotonisit întru diacon de către Preasfințitul Părinte Sofronie, Episcopul Oradei, la data de 24 martie 2019, iar apoi, o zi mai târziu, a urmat hirotonirea întru preot pe seama bisericii parohia din Cetea – Bihor cu hramul Adormirea Maicii Domnului la Praznicul Bunei Vestiri din 25 martie 2019 la Mănăstirea Bunei Vestiri din Oradea.

De atunci până în prezent, în cei patru ani de preoție a încercat să slujească lui Dumnezeu și oamenilor cu timp și fără timp, după cum îndeamnă Sf. Apostol Pavel, secondat de aproape de a sa preoteasă Simina. Împreună cu Consiliul Parohial și cu toți membrii Adunării Parohiale din Cetea – Bihor, a reușit să întreprindă și să ducă la bun sfârșit o serie de lucrări după cum urmează: lucrări de renovare a picturii exterioare și interioare la Casa Parohială, introducerea unui sistem de încălzire prin pardoseală în biserică, placarea bisericii cu gresie, achiziționarea și punerea în funcțiune a pompei de căldură, înlocuirea vechiului iconostas cu unul nou, sculptat în lemn de tei și cu icoane noi, lucrări de restaurare a picturii din biserică, organizarea unor activități cu copiii și tinerii din parohie, diferite serbări de activități de 1 Iunie, organizarea unei tabere de vară în anul 2023 etc. Din toate cele de mai sus amintite, nimic nu se poate fără bani, ajutorul și binecuvântarea lui Dumnezeu, fără de grijă din punct de vedere pruncie a părinților, fără dăruirea pe care au avut-o la catedră profesorii și preoții pe care i-am întâlnit și care au fost mentori, fără credință, bunătatea și jertfuirea cetenilor, a credincioșilor dragi.



Iconostasul bisericii din Cetea-Bihor - 2023

CAPITOLUL XI

Cuvântări și fotografii de la întâlnirile fiilor satului Cetea cu ocazia aniversării a 600 de ani de la atestarea documentară a localității Cetea-Bihor

În perioada 1975-1977 eram în Cluj-Napoca la Clinica de Neurologie, unde făceam specializarea în neurologie. Tot în Cluj-Napoca lucra prof. univ. dr. Crăciun Iancu (să-i fie țărâna ușoară), căsătorit cu Mărioara Mihancea, profesoară de matematică în Cluj-Napoca, o eminentă matematiciană, care ca și elevă, a luat locul unu la olimpiada județeană de matematică. Prof. dr. Iancu Crăciun lucra la Universitatea din Cluj-Napoca. Ne întâlneam aproape zilnic. Odată, aduce o carte cu datele atestărilor documentare ale localităților din România și aflăm că Cetea – Bihor a fost atestată în 1392. Încă din 1975-77 ne propuneam ca în anul 1992 să sărbătorim acest eveniment, 600 de ani de la atestarea documentară a satului Cetea – Bihor, am zis noi. Așa că Dumnezeu a fost cu noi și a hotărât ca în 1992 să organizăm întâlnirea cu fiii satului (prima de pe Valea Crișului Repede). Împreună cu învățătorii satului – fam. Ungur, scriitoarea Doina Cetea, colonelul Bochiș Nicolae și alții hotărâm ca întâlnirea să aibă loc la 19-20 sept. 1992.

Tot la Cluj-Napoca, împreună cu prof. univ. dr. Iancu Crăciun, am hotărât să discutăm cu intelectualii satului Cetea organizarea unor evenimente care sa scoată în evidență satul Cetea - Bihor (construirea porții eroilor, sărbătorirea centenarului, ziua portului popular din Cetea - Bihor, ziua pălincii și vinului din Cetea - Bihorului, etc).

Monumentul „Poarta Eroilor” este închinat eroilor căzuți pe câmpurile de luptă în cele două războaie mondiale ale secolului XX, toți fii ai satului Cetea. Monumentul a fost dezvelit, sfințit și pus în circuitul cultural al satului Cetea în data de 3 Septembrie 2006.

Idea realizării unui monurnent in cinstea fiilor satului care au ^ înroșit cu sângele lor câmpurile de luptă a celor două războaie mondiale a venit în anul 1992, când fii satului au fost chemați de pretutindeni, pentru a sărbători împreună cu cei din sat, împlinirea a 600 de ani de la prima atestare documentară a existenței satului Cetea, 1392 - 1992. Ca urmare, în anul 2004, un grup de inițiativă format din:

- părintele paroh Vasile Megheșan
- prof. univ. dr. Petru Mihancea de la Facultatea de Medicină și Farmacie Oradea
- ing. Gheorghe Mihancea
- ing. Leontin Mihancea
- prof. univ. dr. Crăciun Iancu de la Universitatea Babeș-Bolyai Cluj-Napoca
- episcop Ioan Topai

Și bineînțeles, teh. Arhitect Alexandru Antonescu au luat hotărârea de a realiza monumentul sub patronajul Bisericii Ortodoxe din Cetea, pe proprietatea acesteia.

Am fost contactat de dl ing. Gheorghe Mihancea, prin episcopul Ioan Topai, cu întrebarea dacă știu și dacă sunt de acord să execut proiectul pentru acest monu-

ment. Răspunsul meu a fost afirmativ și astfel am trecut la documentarea și executarea proiectului în două variante care au fost apoi supuse analizei de către membrii grupului de inițiativă. Aceștia au aprobat varianta tip portal, iar amplasamentul ales pentru monument îl pune cel mai bine în valoare, deoarece de câte ori intrăm și ieșim din biserică, trecem prin Poarta Eroilor și astfel monumentul este permanent în viața comunității.

Monumentul „Poarta Eroilor” a fost dezvelit și sfințit în data de 3 Septembrie 2006. La această sărbătoare deosebită a satului Cetea, comunitatea a fost onorată de oaspeți de seamă și de o numeroasă prezență din rândul fiilor satului, rudelor acestora, vecini și prieteni ai locuitorilor satului.

Slujba de sfințire a monumentului și parastasul eroilor au fost ținute de proto-popul Liviu Ințe, secretar eparhial al Episcopiei Ortodoxe a Oradiei, Bihorului și Sălajului, părintele Sorin Mititeanu și părintele paroh Vasile Megheșan.

Din partea autorităților județene, evenimentul a fost onorat de dl subprefect Traian Abrudan și de dna prof Liliana Antonescu, inspector general al Inspectoratului Școlar Bihor.

Din partea primăriei Borod au participat dl primar Sorin Petru Sarea și dl viceprimar Aron Catana.

Prin preocuparea d-lui prof. dr. Petru Mihancea, dezvelirea monumentului a fost asistată de un pluton de jandarmi, care au prezentat onorul în cinstea eroilor căzuți și au efectuat 21 de salve de arma cu muniție de manevră. Plutonul a fost condus de col. Petru Lung, originar din comuna Borod.

La eveniment au participat reprezentanți ai mass-mediei, televiziunea BRIXI-MP Vadu Crișului imortalizând pe peliculă întreaga desfășurare, iar în presa scrisă au fost publicate articole dedicate acestuia. Astfel, în Jurnalul Bihorean din 5 Septembrie 2006, în paginile 1 și 9 - articolele scrise de dna Veronica Bursășiu, iar în Crișana din 6 Septembrie, în pagina 2, articolul scris de dl Nicu Răcuciu.

După încheierea ceremoniilor au urmat scurte alocuțiuni rostite de primarul comunei Borod – dl. Sorin Petru Sarea, subprefectul județului Bihor – dl. Traian Abrudan, dl. prof. dr. Petru Mihancea, dl. ing. Gheorghe Mihancea, dl. prof dr. Crăciun Iancu și subsemnatul - teh. arh. Alexandru Antonescu care am prezentat testamentul celor care au ridicat monumentul:

„Noi astăzi, aici, lăsăm testament pentru preotul paroh al bisericii, pentru consiliul parohial de azi, de mâine și din totdeauna, până când va exista acest monument, să-l întrețină și să repare toate stricăciunile pe care vremea, intemperiiile i le va aduce. Să țină permanent arborate cele două drapele ale României. Ele reprezintă însemnul nostru de neam și țară, este mândria și fala poporului român. Aici simbolizează și drapelele de luptă ale unităților militare în care acești eroi s-au instruit, au luptat și s-au jertfit pentru țară.

Așa să ne ajute Dumnezeu!”

De la realizarea și sfințirea acestui monument până la data redactării prezentei monografii au trecut 17 ani. Această perioadă scurtă din punct de vedere istoric a scos în evidență îmbinarea arhitectonică armonioasă dintre biserică și portal. Acestea sunt inseparabile, intrăm și ieșim din biserică prin Poarta Eroilor. Din ziua sfințirii și până în prezent monumentul a avut permanent coroane de flori depuse la ambii stâlpi.

În fiecare an, la sărbătoarea înălțarea Domnului - Ziua Eroilor, preotul paroh Vasile Megheșan oficiază parastasul eroilor la monument, fapt ce face ca oamenii de azi ai comunității să-și aducă aminte cu drag de acești eroi și de familiile din care provin.

Datorăm acest monument minunaților fii ai satului care nu au uitat locul în care au văzut lumina zilei și s-au întors și au format colectivul de inițiativă. Atunci, în ziua sfințirii, i-am numit pe drept cuvânt generația de aur a satului Cetea și nu am greșit cu nimic. Fără inițiativa lor și covârșitoarea contribuție a dlui ing. Gheorghe Mihancea, ideea ar fi rămas doar în faza de proiect. Le rămânem veșnic recunoscători.

*Alexandru Antonescu
Tehnician arhitect
Februarie 2015*

Conform Reformei Agrare din 1921 promisă și împlinită de regele Ferdinand I, pășunea și pădurea de pe malul stâng a văii Măschii a revenit Cetei. După punerea legii în funcție în 1927, care s-a efectuat la Ocolul Silvic Bratca, la deschiderea pășunii în fiecare an, la începutul lunii mai au avut loc bătăi, cu coase, topoare etc. Între borodani și ceteni (P. Stancea 1965), poliția din Aleșd intervenind pentru a-i liniști. Ambele grupuri (borodani și ceteni) susținând că pădurea și pășunea este a lor, ceteni susțineau că sunt puși în posesie conform legii agrare a lui Ferdinand, borodanii susținând că a fost a unor persoane bogate din Borod. Dar înainte de 1918, acești bogătași din Borod și-au tăiat și vândut pădurea austrieșilor. Problema a ajuns la Consiliul de Miniștri, la București, care după moartea lui Stalin, în 5 martie 1953, a fost lăsat să hotărască singuri, spunând că pășunea și pădurea este a Cetei (avem hotărârea scrisă), Cetea, fiind comună, nefiind în colectiv cu Borodul. Notar sau primar a fost străbunicul meu dinspre tată, Mihancea Dumitru a Ștefanii, iar bunicul Mihancea Grigore – președintele Asociației deținătorilor de pășune și pădure din Cetea, până în 1948. După Revoluția (lovitura de stat) din 1989, borodanii (primăria Borod) cu care am fost în CAP, au reușit să ne-o ia.

În 8 septembrie 2018, Cetea a fost primul sat din țară care a sărbătorit Centenarul Marii Uniri, unde vicepreședintele Consiliului Județean, domnul prof. univ. Mang, inclusiv primarul comunei Borod, Sarca, au fost de acord cu locuitorii satului Cetea, care au spus că Legea agrară din 1921 a fost o mană cerească pentru ei și o răsplată pentru că ei au pus umărul la realizarea Unirii, fiind unul din satele din zonă din care au murit pe front cei mai mulți (vezi numărul lor pe Monumentul eroilor din Primul și al Doilea Război Mondial. Monumentul a fost proiectat de către Antonescu Alexandru din Cetea, al cărui tată a murit pe front în Primul Război Mondial, iar Asociația deținătorilor de pășune și pădure din Cetea a plătit efectuarea efigiilor regelui Ferdinand și Reginei Maria, efigii care au fost sfințite și puse pe monument. Sărbătoarea a fost organizată de grupul de intelectuali format din ing. Mihancea Gheorghe, ing. Mihancea Leontin, preotul Megheșan Vasile, prof. univ. dr. Mihancea Petru, președintele asociației – Topai Ioan, familia învățătorilor Ungur Ileana și Ioan.

La eveniment au participat vicepreședintele de atunci al Consiliului Județean, prof. univ. dr. Mang Ioan, primarul comunei Borod, Sarca Petru, senatorul Cornel Popa, vicepreședinte al Senatului României, subprefectul Traian Abrudan și alte personalități. Toți participanții au fost de acord că Legea agrară a lui Ferdinand a

fost foarte bună, corectă și că având pășune, ceteni au început să crească animale, pe care le-au contractat cu statul sau le-au vândut în piețele din Vadu Crișului, Borod, Șimleul Silvaniei, Zalău etc., banii primiți folosindu-i la zidirea de case moderne și trimițându-și copiii la studii, în prezent, Cetea având cei mai mulți (procentual) intelectuali din depresiunea Vad-Borod (medici, ingineri, profesori, maiștri).

După ceremonie, a urmat un frumos program artistic la care au cântat muzică populară. Viorica Bulzan, Cornelia Covaciu, Leontin Ciucur, Andrea Suciuc, Ionuț și Oana Liana. La eveniment a participat și Corul bărbătesc Traian Moșoiu, condus de prof. Ioan Ionelaș, care a cântat Imnul României și Imnul Regal.

Prof. univ. emerit dr. Mihancea Petru a invitat toți participanții doritori la Casa părintească aflată la 200 m de biserică, pentru deschiderea muzeului satului Cetea.

A urmat sărbătorirea pălincii de Cetea și a vinului, organizat de către ing. Boca Octavian, fiu al satului Cetea, acum și cetățean american, iar la Căminul Cultural din sat domnul Boca a dat o masă cu mâncăruri specifice Cetei, făcute de către Vandici Lucian.



Prezidiul adunării festive cu ocazia aniversării a 600 de ani de la atestarea documentară a localității Cetea și a întâlnirii fiilor satului - 1992. Sunt prezenți ca invitați și Prof.univ. dr. Faur Viorel și poetul Horj Viorel



Prezidiul adunării festive cu ocazia aniversării a 600 de ani de la atestarea documentară a localității Cetea și a întâlnirii fiilor satului
1992



Unii din fii satului Cetea



Școala primară din satul Cetea în 1992



Aspect de la adunarea festivă



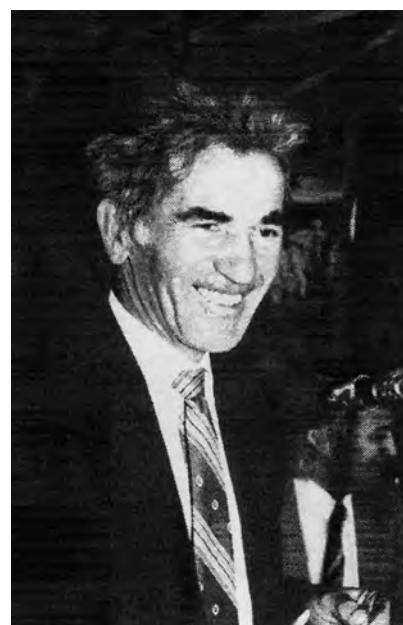
Învățătoarea Cristina Topai



Antonescu Ana, văduvă de război,
una din cele mai vârstnice femei
din Cetea la 1992



Colonel Bochiș Nicolae



Ungur Ioan, directorul școlii din
satul Cetea



Grup folcloric al fetelor din satul Cetea condus de Ileana Ungur



Parastas în cinstea eroilor din satul
Cetea morți în cele două
Războaie Mondiale



Grup de femei și fete la troița din
curtea bisericii construită de
Constantin Munteanu



Grup Folcloric al fetelor din satul Cetea condus de Ileana Ungur



Copii din satul Cetea, îmbrăcați în port popular la 1992



Fii ai satului Cetea și invitații lor



Învățătoarea Ungur Ileana împreună cu familia Dr. Mihancea Petru



Poetul Viorel Horj, inspector șef al Comitetului pentru cultură a Județului Bihor, înmânând o diplomă pentru organizarea aniversării atestării documentare a satului Cetea, prima de acest fel din județul Bihor după revoluția din 1989

CAPITOLUL XII

Istoria Cetei-Bihor...

...este mai veche de 1392, când a fost atestat satul. De la domnul Călin Ghemiș, cercetător renumit la Muzeul Țării Crișurilor, am aflat că îl preocupă foarte mult depresiunea Vad-Borod, dânsul fiind din localitatea Bucea. Dânsul apare în articolul pe care mi l-a trimis, pentru care îi mulțumesc foarte mult, din care reiese că în Cetea-Bihor a fost descoperit în anii 2019-2020 un tezaur daco-roman, de către Cristian Rusu, membru al asociației Dacia Crisisus. În ansamblu, tezaurul de la Cetea este compus din 64 de monede romane, majoritatea bătute în timpul Republicii. Analiza primară a tezaurului a relevat faptul că toate piesele au un grad de uzură ridicat, ceea ce demonstrează că acestea au circulat efectiv. Din punct de vedere al magistraților monetari, există pietre emise de La Piso Frugi, O. Pomponius, L. Thorus Balbus, Caius Licinius Macer sau Papius Macer.

Din punct de vedere cronologic, tezaurul acoperă secolul I a Christos, ultima emisiune fiind datată în a doua jumătate a secolului I. De altfel, alături de monede care compun tezaurul de la Cetea-Bihor, au apărut și alte materiale arheologice, între care trebuie amintite fibule, piese din fier, dar și arme. Observațiile făcute la fața locului au dus la concluzia că ne aflăm în fața unei cetăți de felul celei de la Marca, jud. Sălaj, care făcea parte dintr-un sistem de cetăți dacice de supraveghere a cursului Crișului Repede și a drumurilor care făceau legătura cu Transilvania.

Rolul acestei cetăți era bine definit într-un sistem militar, care era compus din fortificații de dimensiuni diferite, cum sunt cele de la Cuieșd-Valea sau Peștiș „Osoi”. Precizarea cu exactitate a contextului istoric în care a fost îngropat/ascuns tezaurul de la Cetea-Bihor este deocamdată greu de precizat, în lipsa unei cercetări arheologice amănunțite.

Ceea ce este evident, este faptul că cetățuia de la Cetea-Bihor a avut un sfârșit violent, foarte probabil cauzat de diferite conflicte de mai mică anvergură între căpeteniile dacice locale.

*Călin Ghemiș
arheolog la
Muzeul Țării Crișurilor - Oradea, Bihor*

Ca autor al acestei cărți, îmi permit să fac o precizare, care nu știu dacă are vreo importanță: când eram copil (10-14 ani), ne întrebam, noi copiii din Cetea, când păstoream vacile prin aceste locuri, de ce drumurile din jurul cetății se cheamau „celea de bârne”, care începeau lângă pâlcul cu brazi și se terminau în Râtul Bogdan și Calea de strajă, se întindeau din apropierea cetății și se terminau prin drumul Borod-Șerani-Făget, acum asfaltat. În afară de Calea de bârne, dar și Calea de Strajă, mai erau denumiri care aveau sau nu legătură cu Cetatea din Cetea. Deasemenea, știu că vărul meu, ing. Leontin Mihancea împreună cu tatăl său și copiii lor, împreună cu Ghiță Mihancea, au urcat cu piciorul din locul Podireu, pe partea dreaptă a drumului Borod-Făget până la un loc numit Cetățele, situat acum lângă releul de televiziune din apropierea Pietrii Craiului, acum vreo 60 de ani. unde sunt

niște șanțuri adânci, care ar trebui cercetate din punct de vedere arheologic. Nu degeaba zicea prof. dr. Iancu Crăciun că numele satului Cetea vine de la „cetate”.

În afară de Calea de Bârne, dar și Calea de Strajă mai erau denumiri care aveau sau nu legătură cu Cetatea din Cetea. Ca de exemplu Iertașul (loc cu iarbă de la liziera pădurii unde pășteau animalele; Bolțoan, o ridicătură de piatră albă care despărțea pădurea de capetele pământurilor arabile, cultivate cu pomi (pruni), ale oamenilor care aveau casele la celălalt capăt al bucății de pământ, unde aveau casele lângă Valea Cetei. Pe partea de nord a Bolțoanului era Râtul Plechi, continuând cu Muntele Iedăraș și Valea Cailor deoparte. De cealaltă parte de locul țiganilor Ouțul, un deal rotund în vârful căruia era un observator din lemn și pe vârful lui era o cărare, care ducea din Locul Țiganilor până în Ciungi. La poalele Ouțului dinspre Valea Cailor se găsea Pârâul Uliului, Câmpul tufelor, de unde pornea un drum în pantă foarte abruptă numit Obârșei, care mergea până în Câmpul Ciungi.

Pe parte dreaptă a Văii Cailor era un izvor care ieșea din piatră - fântâna cu fedeu (capac) cu o apă foarte limpede, rece și gustoasă care se vărsa în Valea Cailor. Mulți își aduceau apă de acolo. Această Valea Cailor izvorea dintr-un izvor (fântâna cu țulepi), unde era amenajat și un vâlău, unde se adăpau animale sălbatice și cele ale oamenilor, ieșite la păscut. Din Râtul Ciungi porneau fâșiile de pădure, care se terminau în Valea Nemeșilor (păduri date de Matei Corvin românilor din Cetea, pe care i-a făcut nemeși). Din Râtul Ciungi pornea o cărare largă, care cobora până în Valea Nemeșilor. Pe partea dreaptă a cărării era o grotă, numită „casa de piatră”, unde (hibernau) se adăposteau urșii, și pe vremuri, haiducii. Din Râtul Ciungi pornea în partea de nord-vest, mai mult spre nord, un drum până în Cercheș, un câmp sub care există un zăcământ de nisip alb, care se exploata și era trimis la Fabrica de sticlă din Pădurea Neagră, lângă Aleșd. Din carieră, nisipul era dus cu carele până în Valea Mischii, unde se spăla. Apoi era dus de un trenuleț pe așa numitul “Ștrek”, până în gara Vadu Crișului (până în 1950, numit Vadul lui Carol al II-lea – în prezent are o statuie în curtea fostului internat al liceului din localitate. Liceul, înființat și construit în 1953, a fost primul liceu din mediul rural din țară și a fost înființat de profesorul de muzică Brândaș. A fost înlocuit din funcția de director de către comuniști, cu profesorul Crăciun Gheorghe, care preda filozofia și socialismul, ajungând până la urmă profesor universitar de filozofie la Institutul de Medicină și Farmacie din Târgu Mureș. De ce s-a numit Vadul lui Carol? Cetățenii din Vad spun că în 1930, când Carol al II-lea a venit incognito în România, a aterizat cu avionul forțat într-un lan de grâu din spatele gării Vadu Crișului, din cauza terminării combustibilului. Vădani i-au făcut rost de benzină pentru avion, i-au dat regelui apă dintr-un ulcior făcut din ceramică albă, chiar în Vad. După ce s-a instalat rege (1930-1940), i-a dat denumirea de Vadul lui Carol și în fiecare an ducea la București, în Cișmigiu, echipa artistică a Vadului, unde țineau un spectacol de muzică și dansuri populare. Pe locul aterizării a fost construit un pichet militar.

Revenind în Cetea, în Cercheș erau puțuri adânci de peste 15 m, dar nu știu de ce au fost săpate. Nu rareori, fiind cu vitele la păscut în Râtul Cercheș, aveam surpriza neplăcută că uneori cădeau în puț animalele. Pe partea nordică a Cercheșului

era un pârâu, Cohan, pe malul lui găsindu-se un izvor de forma unei farfurii, căruia noi îi spuneam izvorul Blid.

Pe parte sudică a acestor locuri descrise se găseau așa-numitele locuri Hodoale mici și mari, Vârful Totoiul (în apropierea locului cu Tezaurul din Cetea).

Pe partea stângă a văii Măsca se găseau în ordine, venind în direcția în care curge valea: Râtul Muroi, Râtul Sici, Podireu, Coasta Belită, de unde culegeam afine. Sub Râtul Sici au fost în jurul anului 1900 (știu de la bunica și cetățeanul cetean Silaghi) mine de cărbune foarte adânci, de unde se exploata cărbune de calitate superioară, care aparțineau, după cetățeanul Silaghi, lui Moaknâr, apoi la doi belgieni, cărbunele fiind trimis cu trenulețul cu care se transporta și nisipul alb, la gara Vadu Crișului. Subliniez că pădurile acestea, sub care erau cărbuni, au fost primite de către ceteni prin legea lui Ferdinand în 1921, după Primul Război Mondial (avem acte), dar acum au trecut în posesia Borodului, în urma hotărârii Judecătoriei din Aleșd și Oradea (vezi cartea "Oameni și obiceiuri ...").

Tot aici (am mai scris) se găsește și locul Cetățele, de unde cred că își trage numele și localitatea Cetea-Bihor. Locul este în apropierea releului Televiziunii Române, care se vede din Cetea-Bihor.

De asemenea știu că vărul meu, ing. Leontin Mihancea, împreună cu ing. Ghiță Mihancea, cu tatăl și copiii lor au urcat cu piciorul din Podireu pe partea dreaptă a drumului Borod-Făget până la un loc numit Cetățele, situat lângă releul de televiziune din apropierea Pietrii Craiului, acum vreo 60 de ani, unde sunt niște șanțuri adânci, care ar trebui cercetate arheologic. Nu degeaba zicea prof. univ. dr. Iancu Crăciun că numele satului Cetea vine de la „cetate”.

CAPITOLUL XIII

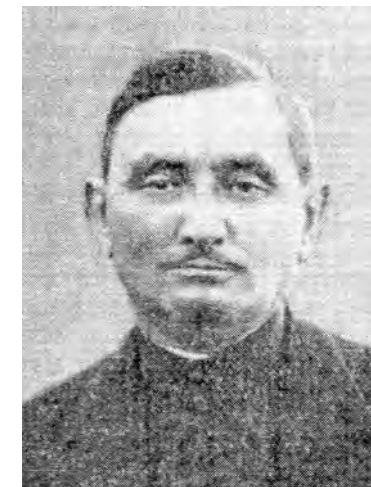
Drimba, Drimba cel bătrân Ne-a fost nouă bun stăpân

Textul din titlu scoate în evidență popularitatea pe care o avea preotul Alexandru Drimba în rândul cetenilor, care cântau, scandau aceste cuvinte.

După cum aflăm din monografia parohiei ortodoxe din Valea Mare, întocmită în 1921 de preotul Mihai Drimba, pe baza unui chestionar trimis de Ministerul cultelor, familia era originară din Apateu, de pe teritoriul de azi al Ungariei. Mihai Drimba, tatăl lui Alexandru s-a născut aici la 28 septembrie 1847, apoi s-a căsătorit cu Raveica Crăciun, fiica „forestierului” din Tulca. Aceasta moare la 4 septembrie 1914. Familia era numeroasă. Cristina, fiica născută la 1869 era, în 1921, soția văduvă a învățătorului Gavril Pal din Lugașu de Jos. Ermina, născută în 1874, a fost soția învățătorului din Suiug, Pantelie Bugariu, om de prestanță în viața spirituală a zonei, ajuns după 1920, membru în primul Sinod eparhial al bisericii ortodoxe române din Oradea. Elena, născută în 1879, a devenit soția preotului Alexandru Mărcuș din Margine, ajuns și el deputat în Sinodul eparhial, în 1922. A urmat Alexandru, apoi, cel de al cincilea copil al lui Mihai Drimba a fost Eugen - Ioan, născut tot în Apateu, în 1883. A absolvit școala normală din Arad, după care a fost numit învățător în Săcal (azi în Ungaria), apoi în Margine. În 1919 este silit să se refugieze în Oradea din pricina teroarei bolșevice îndreptate de adepții lui Kun Bela mai ales împotriva intelectualilor români. După război s-a stabilit la Lugașu de Jos unde a făcut foarte mult pentru educarea patriotică a tineretului. A fost ales deputat în primul Sinod eparhial al restauratei episcopiei ortodoxe române din Oradea, „Învățătorii din plasa Aleșd l-au ales președinte al Asociației Învățătorilor, subsecția Aleșd... În anul 1928, cu ocazia vizitei ministrului instrucțiunii, Dr. Angelescu, a fost apreciat prin adresă ministerială, de asemenea, din partea Casei Școalelor și a Culturii Poporului a fost apreciat pentru munca extrașcolară. În 1934 a fost numit subrevizor școlar de control.”

Al șaselea copil al preotului Mihai Drimba, Lucreția, născută în 1887, a fost soția învățătorului Florian Pinteș din Sărand, iar cel de-al șaptelea, Mărioara, născută în 1895 a rămas în Apateu, în satul natal, căsătorindu-se cu Ambrozie Oșorhan.

Preotul Alexandru Drimba s-a născut în 1881, în Apateu. A studiat la Școala normală din Arad, apoi a intrat ca elev la școala de ofițeri a regimentului VII infanterie din Graz (Austria). A urmat Institutul teologic din Arad. A locuit apoi în Cetea, între anii 1906 și 1922. A fost învățător - director al școlii din sat până când i s-a pus alternativa: ori preot, ori învățător. S-a simțit atras mai mult de prima sa menire. A fost hirotonit și a slujit apoi altarul bisericii din Cetea și Valea Mare, dar n-a uitat



nici o clipă de școală, mai ales în anii primului război mondial când a supliniit pe învățătorul Petru Brudașca, dus pe frontul din Italia.

Alexandru Drimba și-a adus tatăl de la Apateu și l-a stabilit în Valea Mare unde se simțea nevoia unui administrator parohial. Nu a participat la Marea Adunare Națională de la Alba Iulia, dar în momentele grele ce au urmat, până la intrarea trupelor române în Bihor, a fost mereu în fruntea obștii prin exemplu personal. A făcut parte din comitetul de conducere al Consiliului Național Român din plasa Aleșd, în calitate de președinte al acestui organism românesc pentru Cetea. A fost prieten de suflet și gând cu protopopul Alexandru Munteanu, un alt vajnic luptător pentru Unire. La 23 ianuarie 1919, în plină teroare a forțelor militare ale statului ungar în degringoladă, participă la ședința Consiliului Național Român din plasa Aleșd, a primarilor și președinților Consiliilor Naționale ale plasei, a notarilor comunali și cercuali care hotărăște, cu mult curaj, să nu recunoască numirea lui Beliczay Andor ca primpretor al plasei unde se alesese deja un român, pe baza celor decise la Alba Iulia.

După reintegrarea Bihorului în România (20 aprilie 1919), a fost preot în Orti-teag, de unde a administrat în cursul timpului, cât au fost vacante: Suiug, Spurcani, Josani, Butan, Măgești, Gălășeni, Cacuciu Vechi și Nou, precum și Aleșdul, unde, prin străduințele depuse, a înființat parohia ortodoxă (. Meritul său în acest sens este cu totul deosebit căci, deși exista un „tract” (protopopiat) al Aleșdului, cu sediul când la Lungașu de Sus când la Pestiș, la Aleșd nu exista nici măcar o parohie ortodoxă română până la primul război mondial. În cursul laborioasei sale activități a ridicat numeroase școli și biserici (între care pe cea din Cetea, în locul celei de lemn existentă până atunci), fapt pentru care a fost distins de episcopul Roman Ciorogariu cu binecuvântarea de a purta brâu roșu. După încetarea din viață a administratorului protopopesc, Ștefan Domocoș din Bratca, a fost numit în locul său cu administrarea protopopiatului „Peșteș”. Presa vremii s-a referit pe larg la ceremonia de la Aleșd a instalării noului protopop (2 februarie 1937). Nu se cunosc amănunte despre ultima parte a vieții sale. Se știe doar că, în decembrie 1941, autoritățile horthyste l-au expulzat de pe teritoriul Bihorului vremelnic administrat de Ungaria.

Cauzele expulzării trebuie să fi fost atitudinea demnă, verticalitatea acestui slujitor al altarului, reieșite și din circulara pe care, în calitate de protopop al Aleșdului, a trimis-o, la 3 septembrie 1940 tuturor preoților din zonă și prin care îi îndemna, invocând pilde din Sfânta Scriptură, să rămână în parohiile lor.

La 19 august 1947, Alexandru Drimba era paroh, administrator protopopesc în Tinca. La 8 august 1954 era preot în Lugașu de Jos. La această dată a participat la cercul pastoral din Cetea ca invitat de onoare. Avea venerabila vârstă de 73 de ani și este ultima prezență notabilă despre care avem informații. Trebuie să fi fost o adevărată sărbătoare nu numai pentru el că s-a reîntors între enoriașii pe care i-a păstorit cu decenii în urmă ci și pentru aceștia că l-au putut avea între ei.

Numele și pronumele: Mihail Drimba, preot ortodox român” administrator parohial.

Starea civilă: Apateul-Unguresc (județul Bihor), la 28 septembrie 1847.

Căsătoria: în 1868, cu Raveica Crăciun din Tulca, fiica forestierului de acolo.

Văduv: Văduv prin moartea naturală a soției întâmplată în 1914, Septembrie 4 stil nou. Copiii și creșterea lor: Din această căsătorie s-or născut următorii băieți (sic!):

- Cristina, 1869, e soția văduvă a învățătorului de stat Gavril Pal din Lugașul de jos Bihor).

- Ermina, 1874, e soția învățătorului confesional din Suiug (Bihor), Pantelie Bugariu

- Elena, 1879, soția preotului Alexandru Mărcuș din Margine (Bihor).

- Alexandru, 1881, e preot ortodox român în Cetea (Bihor).

- Eugen-Ioan, 1883, e învățător de stat în Lugașul de jos (Bihor).

- Lucreția, 1887, e soția învățătorului Florian Pinteia din Sărând (Bihor). -Iosif, 1888, e căpitan activ la statul major din Turnu Severin.

- Mărioara, 1895, e proprietară de pământ, măritată după Ambrosie Oșorhan în Apateul Unguresc (Bihor - Ungaria).

Studiile și titlurile preotului:

Ca studiu primar preotul are 4 clase absolvite în Oradeamare. Testimoniul s-a pierdut.

1 clasă gimnazială din Orade. Testimoniul s-a pierdut.

Teologia din Arad cu 3/ani de/ cursuri; Numărul testimoniului de calificare preotească 7/1871 August 9.

Examen de abilitare: Catechet.

Situația în cler: Preot, administrator parohial.

Activitate pastorală: Ca preot în Apateul Unguresc (azi în Ungaria) a renovat școala de două ori, biserica asemenea de două ori, a ridicat nimbul ei prin procurare de clopote de 11 magi.

Alte însemnări diferite: La stăruința preotului, s-a cumpărat în Apateu 40 jugh. pământ pe seama bisericii. Tot la intervenția lui, judele de ocol Alexandru Tripon din Timișoara, originar din Apateu, a donat din moșia lui, ca sesiune parohială, pentru preot, 28 jugh. cat.

Tot asemenea Petru Țeglea avocat în Timișoara, originar din Apateu, atestat Sf. biserici de acolo, 6.000 de lei.

Diferite recompense: În trei ani dearândul dela Veneratul Consistoriu câte 100 lei la an, ca ajutor pentru susținerea familiei.

În ultimul moment am aflat de la actualul preot paroh din Lugașu de Jos, domnul părinte Groza, că preotul Alexandru Drimba a fost foarte bun prieten cu poetul național Octavian Goga. Au organizat împreună multe acțiuni de vânatoare în împrejurimile pădurilor locale, Goga stăpânind Castelul de la Ciucea.

CAPITOLUL XIV

Documentele și statutele din dosarele care se găsesc la muzeul parohial din casa parohială Cetea

1. 1853 aprilie 15. Contract prin care Constantin Blaga donează un teren pentru construirea unei școli noi în Cetea.
2. 1863. Conscriptia populației din comuna Cetea.
3. 1867 decembrie 3/20. Antistia bisericească din Cetea hotărăște nodul de cheltuire a sumei de 45 de florini lăsată prin testament de Iposatul preot Ioan Antonescu.
4. 1874 mai 21. Contract prin care Florea Bulzan vinde comunității satului o suprafață de pământ al său.
5. 1879 ianuarie 31. Rățiociniul (bugetul) parohiei Cetea pe anul 1878.
6. 1906 februarie 18. Rățiociniul (bugetul) parohiei Cetea pe anul 1904
7. 1906 februarie 18. Repartiția pe locuitori a salariului învățătorului din Cetea.
8. 1907 februarie 28. Scrisoare a comitetului parohial din Valea Mare către Consistorul ortodox român din Oradea prin care cere anularea contribuției eparhiale pe anii 1902 - 1906 având în vedere „starea materială foarte slabă” a parohienilor.
9. 1907 aprilie 21. Protocolul ședinței extraordinare a comitetului și sinodului parohial din Cetea cu privire la contribuția eparhială și veniturile învățătorului.
10. 1907 iunie 18. Scrisoare - circulară a protopopului Alexandru Munteanu către preotul Alexandru Drimba din Cetea prin care îl invită la Bratca, la o întâlnire pentru „a pune temelie neclintită înălțării oropsitului nostru neam românesc”.
11. 1907 august 12/25. Protocolul sinodului parohial din Cetea cu privire la venitul învățătorului.
12. 1907 octombrie 4/17. Alexandru Munteanu, protopopul Peșteșului, cere lui Alexandru Drimba, preot în Cetea, să se decidă pentru a ocupa fie postul preoțesc fie cel învățătoresc din comună.
13. 1908 februarie 6 -1949 iulie 29. Protocolul de esibite al oficiului parohial greco-oriental român din Cetea, protopopiatul din Peșteș (fragmente).
14. 1908 februarie 17/ martie 1. Statutele fondului bisericesc din comuna Cetea.
15. 1908 februarie 27/ martie 11. Scrisoarea lui Alexandru Munteanu, protopopul Peșteșului, către Alexandru Drimba, preotul din Cetea prin care îi recomandă ce cărți de lectură românească să comande la București.
16. 1908 octombrie 25. Scrisoarea lui Alexandru Munteanu, protopopul Peșteșului, către Alexandru Drimba, preotul din Cetea prin care îi atrage atenția că, negăsindu-se nici un învățător calificat pentru școala din comună, este obligat să-l suplimenteze.
17. 1908 decembrie 3. Scrisoarea lui Alexandru Munteanu, protopopul Peșteșului, către Alexandru Drimba, preotul din Cetea: dacă nu va găsi un învățător calificat pentru școala din Cetea, autoritățile vor înființa o școală comună, de stat.
18. 1909 mai 10/23. Protocolul comitetului și sinodului parohial din Cetea, cu privire la veniturile învățătorului.

19. 1909 noiembrie 24. Hotărârea senatului școlar din Valea Mare pe marginea unui protocol al comitetului și sinodului parohial din 17/30 iunie 1907, cu privire la veniturile învățătorului.
20. 1909 decembrie 27. Alexandru Drimba, preotul din Cetea și Valea Mare, solicitând trecerea la o categorie de salarizare superioară, prezintă activitatea sa în cei trei ani de când funcționează pe post.
21. 1911 iulie 4/17. Planul școlilor ce urmează a se ridica la Cetea și Valea Mare.
22. 1911 august 21. „Reuniunea de păstrare și credit din jurul Borodului Mare, ca însoțire”, recunoaște că a primit 2489 coroane din partea Consistoriului ortodox român din Oradea pentru zidirea școlii confesionale din Valea Mare.
23. 1911 august 21/ septembrie 3. Protocolul sinodului parohial din Cetea cu privire la ridicarea școlii.
24. 1914 martie 23/ aprilie 5. Protocolul sinodului parohial din Cetea cu privire la răscumpărarea a 1,5 iugăre cadastrale de pădure.
25. 1914. Lista soldaților din comuna Cetea aflați în 1914 pe front.
26. 1914. Lista soldaților din comuna Valea Mare aflați în 1914 pe front.
27. 1914 august 21. Alexandru Munteanu, protopopul Peșteșului, către oficiul parohial Cetea - Valea Mare cu privire la regimul învățătorului și al școlii pe timp de război.
28. 1917 februarie 9. Date cu privire la schimbările produse de război în viața bisericii și a satului Cetea, în anii 1914-1916.
29. 1917 februarie 9. Date cu privire la schimbările produse de război în desfășurarea învățământului confesional din satul Cetea pe anii școlari 1914/15 și 1915/16.
30. 1917 martie 19/ aprilie 1. Lista membrilor sinodului parohial din Cetea pe anul 1917, cu precizarea situației militare a fiecărui cap de familie.
31. 1918 februarie 5. Scrisoarea lui Alexandru Munteanu, protopopul Peșteșului, către Alexandru Drimba, preotul din Cetea prin care îl înștiințează că el, Alexandru Munteanu, a fost ales ca membru în comitetul de administrare a fondului mitropolitan Vasile Mangra.
32. 1918 februarie 18. Răspunsul lui Alexandru Drimba la scrisoarea lui Alexandru Munteanu prin care îl felicită și face câteva referiri cu privire la necesitatea afirmării fiecărui popor.
33. 1918 februarie 24/ martie 9. Scrisoarea lui Alexandru Munteanu, protopopul Peșteșului, către Alexandru Drimba, preotul din Cetea pentru susținerea financiară a Asociațiunii Transilvane Pentru Literatura Română și Cultura Poporului Român, din Sibiu.
34. 1918 decembrie 20. Scrisoarea lui Alexandru Munteanu, protopopul Peșteșului, către Alexandru Drimba, preotul din Cetea, cu privire la alegerile „în marele sfat al neamului” de la Alba Iulia, unde protopopul a fost acuzat de „mangrism”. Notă a pr. Emil Bendorfeanu din 15 mai 1943, cu privire la ce era mangrismul.
35. 1919 iulie 25. Circulară a Revizoratului școlar al județului Bihor către toate senatele școlare din județ prin care se cer date cu privire la locuitori și situația învățământului. Pe verso, în ciornă, datele cerute, pentru comuna Cetea.;
36. 1919 august 1/19. Circulara vicarului episcopesc Roman R. Ciorogariu către toate oficiile protopresbiteriale și parohiale de sub jurisdicția sa pentru a sărbători trei ani de la intrarea României în războiul pentru întregirea neamului.
37. 1919 august 26/ septembrie 8. Circulara lui Alexandru

- Munteanu, protopresbiter, prin care invită la o conferință la Aleșd pe toți intelectualii și țărani „cu dare de mână” pentru a contribui la înființarea acolo a unui gimnaziu românesc cu patru clase.
38. 1919 decembrie 26. Atestat din partea antistiei comunale din Cetea cu privire la activitatea învățătorescă a lui Gavril Fășie.
39. 1919 ianuarie 31 / februarie 13. Circulară a Consistoriului eparhial ortodox din Oradea către toate autoritățile eparhiale ale bisericii ortodoxe din România Mare de a ajuta ridicarea bisericii din Cetea.
40. 1920 februarie 24. Oficiul parohial Cetea către Consiliul Dirigent de la Cluj prin care cere aprobarea de a strânge fondurile necesare zidirii bisericii și în afara eparhiei Aradului.
41. 1920 martie 6. Protocolul oficiului parohial din Cetea - Valea Mare cu privire la cheltuielile necesare acoperirii bisericii din Valea Mare și cumpărarea terenului din vecinătatea ei.
42. 1920 iunie 2. Circulara preturei plasei Aleșd prin care solicită și justifică necesitatea abonării revistei „Cele Trei Crișuri”.
43. 1920 noiembrie 2. Circulara Consistoriului eparhial ortodox din Oradea către oficiile parohiale în legătură cu aplicarea reformei agrare. Pe verso: propunerile pentru Cetea și Valea Mare.
44. 1920 decembrie 27. Apelul preturei plasei Aleșd pentru înființarea unei cooperative de credit românești.
45. 1921 februarie 26. Chestionarul completat de preotul Mihail Drimba cu privire la cele mai importante date monografice ale comunei Valea Mare.
46. 1921 decembrie 6/19. Alexandru Munteanu, protopopul Peșteșului, înștiințează pe Alexandru Drimba, preotul din Cetea că, pentru zidirea bisericii din sat, Consistorul ortodox din Oradea i-a repartizat 5000 lei care se află depuși pe libret la Institutul de credit și economii „Bihoreana” din Oradea.
47. 1922 ianuarie 9/27. Inventarul averilor bisericesti, școlare și fundamentale din parohia Cetea, după starea din 31 decembrie 1921.
48. 1922 februarie 12. Inventarul averilor bisericesti, școlare și fundamentale din parohia Valea Mare, după starea din 31 decembrie 1921.
49. 1922 februarie. Scrisoarea protopopului Alexandru Munteanu către preoții Mihail și Alexandru Drimba din Valea Mare și Cetea prin care le cere să-l susțină în alegeri pentru obținerea scaunului de senator al cercului Tileagd.
50. 1922 februarie 28. Scrisoarea lui Alexandru Munteanu, protopopul Peșteșului, către Alexandru Drimba, preotul din Cetea, prin care îl numește administrator parohial în Josani - Butani - Măgești.
51. 1934 ianuarie 1. Scrisoarea notarului din Borozel către primarul din Cetea prin care îl anunță că, având în vedere asasinarea primului ministru I. G. Duca, preotul să țină un serviciu divin la care să participe consiliul comunal și școlar.
52. 1935 octombrie 5. Manuscris cu titlul „Pentru posteritate”, scris de preotul Emil Bendorfeanu și, pus într-o sticlă, așezat în fundația casei parohiale din Cetea.
53. 1936 iunie 15. Lista învățătorilor din comuna Cetea, din cele mai vechi timpuri până la primul război mondial, întocmită de preotul Emil Bendorfeanu.
54. 1937. februarie 4. Preotul Emil Bendorfeanu înaintează oficiului protopopesc Peșteș „tabloul” despre veniturile preoțești din parohia Cetea și Valea Mare.

55. 1937 februarie 18. Genealogia familiei lui Ioan Antonescu, cel mai vechi preot atestat documentar în Cetea (1818 - 1865) întocmită de preotul Emil Bendorfeanu.
56. 1940 aprilie 10. Copie de pe procesul verbal de inspecție a inspectorului școlar D. Marcu la școala din Cetea.
57. 1940 iunie. Articol de ziar care anunță construirea unui cămin cultural în comuna Cetea, prin grija preotului Emil Bendorfeanu, a notarului Vasile Pop și a primarului Nicolae Mărușca.
58. 1940 septembrie 3. Scrisoare - circulară a lui Alexandru Drimba, protopopul Aleșdului, care solicită preoților ca „în urma evenimentelor precipitate” să rămână la datorie, în parohii.
59. 1940 septembrie 5. Scrisoarea de răspuns a lui Alexandru Drimba către Emil Bendorfeanu prin care îi mulțumește pentru rândurile trimise și îi cere să determine și pe colegii săi „să nu dezerteze”.
60. 1940 decembrie 31. Circulara Consistorului ortodox din Oradea către preoții, oficiile parohiale și corporațiile bisericesti din protopopiatul Aleșd prin care anunță că, în urma expulzării părintelui Alexandru Drimba de pe teritoriul Ungariei, protopop este numit Ioan Gligor, protopopul Tileagdului.
61. 1941 ianuarie 28. Certificat eliberat de preotul Emil Bendorfeanu cu privire la activitatea de învățător a lui Gavril Fășie.
62. 1941 martie 15. Scrisoarea preotului Emil Bendorfeanu către Consistorul eparhial, în legătură cu profanarea de către horthyști a obiectelor bisericesti din comuna Cian, județul Sălaj.
63. 1941 martie 29. Circulara Consistorului ortodox român din Oradea cu privire la folosirea limbii române în actele bisericii.
64. 1941 aprilie 18. Scrisoarea preotului Emil Bendorfeanu din Cetea către Ioan Gligor, protopopul Tileagdului, prin care îl anunță că, plecând părintele Gligor Pop din Corniței în România, a preluat și parohia Corniței.
65. 1941 iunie 3. Scrisoarea preotului Emil Bendorfeanu către Consistorul Eparhial din Oradea cu privire la depozitari de bunuri din partea statului ungar.
66. 1941 iunie 12. Circulara episcopului Nicolae Colan al Vadului, Feleacului și Clujului pentru a se ajuta parohia Treznea. Contribuția în bani a satelor Cetea, Valea Mare și Corniței.
67. 1941 mai 20. Consistorul ortodox român din Oradea către oficiul parohial din Cetea. Trimite în copie ordinul episcopului Nicolae Colan al Clujului referitor la folosirea limbii române în documentele bisericii.
68. 1941 iunie 23. Scrisoarea lui Ioan Gligor, protopopul Tileagdului și a Peșteșului către Emil Bendorfeanu, preotul din Cetea, prin care își anunță sosirea la Cetea, Corniței și Valea Mare în problema înființării școlilor confesionale ortodoxe cu limba de predare română.
69. 1941 iulie 4. Proces verbal al consiliului parohial din Cetea în care se precizează hotărârea de a reînființa fosta școală confesională.
70. 1941 noiembrie 12. Scrisoarea lui Emil Bendorfeanu, preotul din Cetea, către Ioan Gligor, protopopul Tileagdului și Peșteșului, prin care neagă că vreunul din părinții copiilor din sat ar fi cerut ca religia să fie predată în limba maghiară.
71. 1942 februarie 5. Scrisoarea lui Emil Bendorfeanu, preotul din Cetea, către Dr. Andrei Magier, ep. Aradului, prin care își amintește că s-au împlinit zece ani de când a fost hirotonit ca preot. Îl asigură de recunoștința sa în aceste momente grele.

72. 1942 martie 18. Scrisoarea protopopului Ioan Evuțianu, consilier referent la Consistorul ortodox din Oradea către Emil Bendorfeanu, preotul din Cetea, prin care îl anunță că, având în vedere că revizorul școlar maghiar din Oradea nu a acceptat folosirea cărților de rugăciuni tipărite în București, îi trimite 20 de exemplare din cartea tipărită de Consistorul din Oradea.

73. 1942 iulie 10. Scrisoarea lui Emil Bendorfeanu, preotul din Cetea, către Ioan Gligor, protopopul Tileagdului și Peșteșului, prin care îl informează că, deoarece a vorbit românește în gara Oradea, a fost trimis în judecată de autorități și, de atunci, este mereu chemat în fața instanțelor.

74. 1942 iulie 31. Agenția Centrală de Informare a crucii Roșii Ungare anunță pe aparținătorii lui Pașcu Mermeze despre moartea acestuia în războiul antibolșevic din Rusia.

75. 1943 decembrie 22. Scrisoarea lui Ioan Evuțianu, protopop stavrofor și consilier la Episcopia ortodoxă română din Oradea despre utilitatea „Calendarului școlarului” pe 1944 pentru elevii români care abia mai știu citi românește.

76. 1944 decembrie 15. Scrisoare a preotului Emil Bendorfeanu din Cetea, către Inspectoratul școlar din Oradea, prin care informează că, la 14 noiembrie, a început în sat anul de învățământ.

77. 1945 ianuarie 15. Scrisoarea lui Ioan Gligor, protopop ortodox român în Ineu, către Emil Bendorfeanu, preotul din Cetea, prin care își exprimă bucuria că „am scăpat din crunta robie a magnaților” și cere preoților să facă dovada în continuare a aceleiași râvne duhovnicești.

78. 1945 decembrie 31. Catalogul cărților din biblioteca parohiei din Valea Mare.

79. 1945 decembrie 31. Catalogul cărților din biblioteca parohiei din Cetea.

80. 1945 aprilie 5. Scrisoarea preotului Emil Bendorfeanu, președintele căminului cultural din Cetea către Fundația Regală Regele

Mihai I prin care solicită o bibliotecă cu cărți folosite de poporul.

81. 1946. octombrie 2. Scrisoare a preotului Emil Bendorfeanu din Cetea către Ioan Gligor, protopopul Tileagdului și Peșteșului, prin care, evocând îndelungata sa activitate în parohie, cere îngăduința de a se prezenta la concursul pentru ocuparea postului vacant de preot în comuna Daneș, județul Târnava Mare.

82. 1947 iunie 28. Tablou despre copiii din Moldova repartizați la Cetea în 26 iunie 1947.

83. 1947 iulie 1. Tablou despre copiii din Moldova repartizați la Valea Mare.

(84- 1948 aprilie 5. Cerere a preotului Emil Bendorfeanu din Cetea către direcțiunea școlii primare din Borod prin care solicită o sală de clasă, duminica, pentru a oficia Sf. Liturghie după ritul ortodox român.

85. 1948 aprilie 12. Scrisoare a preotului Emil Bendorfeanu din Cetea către protopopul Inelui și Aleșdului prin care informează despre prima Liturghie pentru ortodocșii din Borod.

86. 1948 mai 4. Scrisoarea preotului Emil Bendorfeanu din Cetea despre slujba de Sf. Paști la paraclisul din Borod și despre adeziunea credincioșilor din această comună.

87. 1954 august 8. Scrisoare a preotului Emil Bendorfeanu din Cetea către Ioan Gligor protopopul Inelui și Aleșdului, prin care îl invită pe 15 august „la taina Sf. Maslu pentru obște” cu ocazia hramului bisericii din sat, Adormirea Maicii Domnului și a cercului pastoral.

Aceste documente se găsesc în Arhiva parohiei Cetea din Muzeul parohiei, în dosariate în VIII Dosare. Toți Cetenii în frunte cu preotul și consiliul parohiei avem obligația să le păstrăm și să le transmitem urmașilor, urmașilor noștri, (n. P.M)

Eu, subsemnatul locuitor în Cetea, în ziua de azi, o bucată de pământ al meu, în locul „La Livada”, al cui vecin spre soare răsare este ulița, spre miază-zi Blaga Onuț, spre asfințit, Tyirogye Onuț, spre miazănoapte iarăși ulița, această a mea bucată de pământ o dăruiesc fără puțință de tăgadă așezării Cetea, ca pe acel loc să zidească o școală, așa cum se cuvine, având o valoare de 60 florini sunători, mărirea pământului fiind de 600 brațe adică o jumătate de holdă. Nu vreau altceva în schimb numai ca preotul din Cetea pentru bunicul și bunica mea, la fel pentru tata și pentru mama și nu mai puțin pentru mine și cei doi frați ai mei să se roage și să țină slujbă până când școala va fi zidită, iar pământul va fi în stăpânirea așezării. Despre care am dat această scrisoare, întărită de mâna mea prin semnul crucii pus după numele meu. În Cetea, la 15 aprilie 1853.

În fața noastră:

Irus Lajos m. p.

notar

Pallady Miklos m.p.

preot în Borozel

Antoneszku Josef m.p.

preot în Corniței

Ioan Antonescu

paroh în Cete

(Text, în original, în limba maghiară)

Blaga Constantin

predător dăruitor

Mihats Mitru

curator

Bochiș Flore

jude primar

Printele Emil Bendorfeanu notează pe versoul documentului: „în anul 1852 s-a înființat pentru prima dată școala în comuna Cetea. Primul învățator la școala din corn. Cetea a fost: Ioan Pop din Răbăgani. După (cum) stă scris de mâna lui în Biblia veche din Cetea. Cetea, la 15.VI.1936. Pr. E. Bendorfeanu”

Ar trebui identificată această Biblie veche de către actualul preot și adusă dacă se poate în Muzeul Parohiei Cetea - n. P.M.

STATUTELE

Fondului bisericesc din comuna Cetea, înființat în 17 faur/1 martie 1908

Introducere

&1. Comitetul parohial ort. rom. din Cetea, întrunit în ședința sa din 17 faur/1 martie 1908, a hotărât următoarele statute, referitor la obiectul și administrarea, apoi la controlarea și supravegherea acestui fond.

Secțiunea I

Despre obiectul și scopul fondului

&2. Comitetul parohial hotărăște ca donațiunile făcute în anul 1905 de către credinciosul ort. rom. Alexandru Topai în sumă de 200

cor. precum și donațiunea făcută de Ana Ardelean în sumă de 200 cor.; apoi donațiunile mai mici făcute de către numeroși credincioși din comuna noastră Cetea, în decursul anilor 1906 și 1907 - care azi cu % lor dau suma de 741 cor. 30 fii., să se separeze de ceilaltă avere bisericească și, prefăcându- se în bucate, să se administreze deosebit.

Pentru ameliorarea fondului, comitetul parohial mai decide ca, în toamna anului prezent, să se facă pașii necesari pentru încasarea dăruirilor benevole din partea credincioșilor - în naturale.

Comitetul parohial, la propunerea preotului Alexandru Drimba, aduce concluziile ca acest fond să se numească: FONDUL BISERICESC ORT. ROM. DIN CETEA.

&3.Scopul acestui fond este: susținerea și eventual edificarea de nou a școlii ort. Române naționale și a bisericii.

&4.Toți acei parohieni, cari doresc a fi membri la acest fond, sunt îndatorați a solvi, mai puțin două viei bucate ori șase coroane fondului, și numai decât se înscriu în lista membrilor și au loc participa la toate ședințele cu vot decisiv.

&5.Acei contribuenți cari sunt luați în listă mai cu puține bucal au drept a lua parte la ședințe, dar numai cu vot consultativ, deși ar membru în comitetul și sinodul parohial, până nu va contribui mai puțin două viei bucate ori șase coroane.

&6.Acei credincioși ai bisericii, cari din nepăsare ori neîncredere respective din îndemnul vreunui rău voitor, nu se înscrie nici cu un fel de ajutor, nici nu contribuiesc la acest fond, nu au loc a participa la eventualele ședințe, nici a face propuneri acolo, precum nici a conta vreun împrumut din acest fond, fără coînvoirea membrilor fondatori

&7. Preotul, respective presidele comitetului parohial se îndatorează a propune în candidare de epitropi la acest fond, numai din sânul membrilor fondatori, cari deodată cu ceilalți epitropi vor fi aleși pe 3 (trei) ani, și cari despre administrarea fidelă și conștiincioasă vor avea a depune jurământ în fața membrilor fondatori prezenți și apoi, la finea fiecărui an, a face socoata, care după ce se va fi revidiat din partea membrilor fondatori și, respective, a comitetului parohial, se va substerne spre aprobare și organelor noastre superioare bisericesti.

&8. Din acest fond, până nu va fi în stare înainte de toate a edifi un granariu, nu se vor face erogațiuni nepermise, din partea epitropil fondului.

&9. Oficiul parohial dinpreună cu epitropii fondului și comiteul parohial, vor avea datorința a apăra fondul prin mijloace legale de ori periclu și daună ce ar amenința existența fondului și edific granariului, fiind solidar responsabilii materialicește.

&10.Datorințele speciale a membrilor fondatori și a următorilo lor vor fi, a inspecționa ca să nu să dea bucate din granariul fondulu ori bani disponibili – nimănui, fără jirante și doi martori.

&11.Socoțile, protocoalele și toate actele aparținătoare aces fond, să se poarte separat dea celorlalte averi bisericesti ori șocok aceste au a se ținea în casă de fer, provăzută cu două chei, din cari u păstrată la Preot în cancelaria parohială, ori președintele comitetu parohial, alta la primul epitrop al fondului.

&12.Chemarea epitropilor fondului este:

a) A primi de la membrii fondatori pe lângă inventar, toată averea mișcătoare și nemișcătoare a fondului și a administra după concludul membrilor fondatori.

b) A ținea în curățenie granariul fondului, bucatele a le ținea în loc uscat și a le ventila, ca să nu muzezească.

c) A se îngriji ca grănarul să aibă uși bune, câte cu 2-3 chei, dintre cari se vor păstra câte una la câte un epitrop.

d) La deschiderea și încheierea granariului să cere prezența tuturor epitropilor fondului și aceștia sunt solidar răspunzători pentru starea grănarului, precum și pentru a cassei fondului.

e) A conduce un jurnal despre percepte și erogate, și cu finea fiecărui an, a depune socoata documentară despre toate intratele și ieșitele din grănar, precum și despre venitele și cheltuielile fondului, și a se supune ori și când la revisiune specială care ar ordona-o membrii fondului ori prezidele comitetului parohial.

&13.în privința administrării și fructificării bucatelor și eventual dacă în grănar nu încap bucatele, orică bucatele ar avea preț bun, epitropie în co'ntelegere cu membrii fondatori vor staveri(3 o modalitate care să promoveze mai bine interesele fondului, ear banii intrați din eventuala vindere a bucatelor să se dea spre fructificare, ori să se depună în cutare bancă română sub numele „Fondul bisericesc ort. rom. din Cetea”.

&14. Epitropilor fondului li se pune în strictă datorință, că de la debitorii fondului să nu primească bucate stricate ori nevânturate, și acei cari până la finea lunii Noiembrie a fiecărui an nu ar aduce bucatele, să fie provocați prima oară prin servitorii bisericesti, a doaua oară prin Epitropi, și dacă nici după a doaua provocare n-ar intra bucatele, se dă plenipotență Epitropilor de a încasa competența pe calea judecătoreiei..

&15. Renumeratiunea Epitropilor și a servitorilor să se facă numai după ce va crește fondul, amăsurat venitelor anuali în ședință generală din an în an.

Secțiunea a II-a

Despre controla și suprainspecțiunea fondului

&16. Controla și supravegherea fondului compete în linia primă însuși reprezentanților și membrilor fondatori.

&17. Supravegherea și controla în linia a doua compete comitetului și sinodului parohial, cari au datorință în fiecare an cel puțin de două ori a controla manipularea fondului și a prevedea socoata fondului cu clausula aprobării.

&18. Supravegherea și controlarea în linia a treia îi compete protoprezviterului tractual ca organ suprem al tractului ortod. rom. al Peșteșului, după starea de azi.

&19. În fine, suprainspecțiunea acestui fond compete Consistorului ortod. rom. din Oradea-Mare care are toate drepturile garantete în Statutul Organic și regulamentele în vigoare.

&20. Aceste statute ale fondului bisericesc din Cetea, după ce vor fi încuviințate de autoritățile noastre bisericesti, vor fi luate de ciuosură și vor servi celor interesați ca bază de procedură în lucrare, iar din partea superiorităților noastre vor putea fi completate ori modificate.

Dat în ședința comitetului parohial ort. rom. din comuna Cetea, ținută la 17faur/1 martie 1908.

Alexandru Drimba
paroh ort. rom. ca președinte
al comit. Parohial
194/1908 Vidi:

Dimitrie Mihancea
notariul corn. parohial

M. Telegd (=Tileagd), 31 Martie/13 April 1908. Al. Munteanu prot(opop)
Arhiva parohiei Cetea, Dosar II, doc. 24, fila 1-6

Prot(opopul) Peșteșului Dragă părinte Alexandre,

(...) Pentru a avea o consemnare cu rost a opurilor literare ori filosofice, adresează- te librăriei „Minerva” în București ori la „librăria școlilor” a lui C. Sfetea, tot în București.

De-altfel și „Librăria diecezană” din Caransebeș are un depozit frumos de cărți bune; cere-le un buletin de prețuri și-Ți vei alege. Maiiorescu, Iorga, Caragiale,

Conta, A.C. Cuza, Stelian, iată în fuga gândului, câțiva bărbați mărimi la noi români, apoi cu ei poți străbate jșor mai departe, comandeză-le opera.

Mă bucur că ți-a sosit primul fascicol din Dicționarul Carol. Cu noroc înainte!
M. Telegd (=Tileagd), 27 Faur (11 Martie) 1908.

Cu dragoste:

Alesandru Munteanu prot(opop)

On Al Drimba, preot ort. rom. Cetea
600/1908

Onoratalui Domn

Alesandru Drimba
preot ort. român
Cetea

Deoarece în urma concursului publicat pentru îndeplinirea în mod definitiv a postului învățătoresc vacant din Cetea nu s-a prezentat nici un învățător cvalificat D(omnia) Ta, până la alte dispoziții, ești prin aceasta îndatorat a prevedea învățământul la școala noastră confesională ort. română din Cetea, cu datorințele și drepturile avute înainte de a renunța la acest post.

Școala vei începe-o numai decât, având a Te îngriji de toate trebuințele școalei și a face raport în regulă despre progresul lunar, frecvențiune și alte chestiuni, cari ar promova ori zădărnici învățământul în școala de-acolo.

M. Telegd. (=Tileagd), 25 octomvrie 1908 Alesandru Munteanu Protopop

Arhiva parohiei Cetea, Dosar II, doc. 26.

646/1908 Protopopul Peșteșului On. Domn: Alesandru Drimba, preot înv(ățator) ort(odox) rom(ân) Cetea

Instituirea D-tale de învățător la școala ort. română din Cetea conf. ord. Veneratului Consistor dtto 11/24 Nov. No. 2547/280 șc. 1908, în urma excepționării inspectorului regesc prin hârtia sa de sub No.5885 din 20 Nov., este nevalidă, iar întrucât să dispune ca în termen de 30 de zile să se ia măsuri pentru aplicarea unui alt învățător, ești pofit a Te interesa de aflarea unuia, căci la caz contrar, cum zice ordinul, se vor face dispozițiuni din partea autorității civile, pentru a se pune în curgere înființarea unei scoale comunale.

Despre demersurile D-Tale în privința aceeașta aștept neamănat, dar cel mult în 8 zile raport.

M. Telegd (=Tileagd), 20 Nov./S Dec. 1908.

Cu dragoste, Al Munteanu prot(opop)

Pe verso: în urma celor din lăuntru pe ziua de 23 Noem./6 Decern. 1908 s-a convocat sinod par(ohial) care cere un pedagog de cursul IV din Arad, ca înv(ățator) pe anul 1908- 9 școlar. Vezi protocolul sinodului.

Arhiva parohiei Cetea, Dosar II, doc. 27.

PROTOCOL

Luat în ședința comitetului și sinodului parohial ort. rom din Cetea, r.nută la 10/23 maiu 1909, sub președinta domnului Alexandru Drimba preot, notar fiind Dimitru Mihance Ștefani.

Nr.1

După cuvântul de descidere președintele având în vedere starea ibnormală a învățământului de la școala confesională din loc, precum și reorganizarea postului învățătoresc din cauza salariului nestaverit învățătoresc, cari toate au dat cauză la

prigonirea școalei noastre din Darteia aut(orită)-ților străine - apelând la dorul de progresare a susțitorilor de școală, roagă atât membrii comitetului cât și a sinodului parohial, că având la inimă soarta școalei noastre precum și posibilitatea îndeplinirii postului învățătoresc - salariul stabilit în protocolul din 1893 în sumă de 520 cor. să se îngrijească a-1 vota din izvoarele pe care le vor afla de bine în așa mod ca salariul existent până izi și electat pe locuitori în sumă de 204 cor. să se întrească din alte izvoare de venit la suma de 520 cor. ca astfel în decursul verii să se roată executata alegerea de învățător fără vreo pedecă.

După deliberare mai îndelungată, la propunerea membrului Dimitrie Mihance, comitetul hotărăște eară sinodul aprobă următoarea r.odalitate de întregire:

ad. Nr.1.

a) Salariul repartizat pe locuitori în suma de 204 cor. va rămâne repartițiat și pe viitor.

b) Venitul anual din erarândarea dealului Pinteii se va adauge în :ot anul la salariul repartițiat ear

c) Diferința de la acestea două sume până la suma de 520 cor., va I a se acoperi din perțentele fondului bisericesc comunal, administrat de comitetul urbarial.

Se notifică că competența înv(ățătorească) de lemne provăzută în protocolul din 1893 va sta la placul comitetului parohial - a o servi în -.aturale ori a o rescumpăra în bani gata după prețul staverit în numitul protocol.

Ne mai fiind alte obiecte de pertractat, după mulțămăita președintelui adresată comitetului și sinodului parochial pentru hotărârea vrednică de laudă ce au adus - ședința se ridică.

D.c.m.s.

Alexandru Drimba Mihance Mitru

președinte notariu

Membrii comitetului parohial:

Maruska Ștefan, Mihance Mitru a Mikulai, Blaga Janos, Antoneszku Ștefan, Tyrogye Mikulae, Stancu Miculae, Mărușca Peter, Tyrogye Văzul, Mărușca Krăceun, Ventwer Nuț

N.B. În actul de Dotațiune înv(ățătorească) înaintat Ven(eratului) Cons(istor) din șed(ința) Comit(etului) paroh(ial) s-a luat ca salariu pozițiile: Salar înv(ățătoreesc) fundamental = 204 cor. (cei repartițiați pe locuitori) 2. Adaus personal 316 cor. (cei dați din Dealul Pinti și din fondul bisericesc). Grădina și locuința prețuită în 20 cor., ear spese de călătorie la conferință 8 cor. anual.

Cetea 14 Nov(embrie) s.n. 1909

Alexandru Drimba

președinte

Arhiva parohiei Cetea, Dosar II, doc. 30

Dimitrie Mihance

notariu

PROTOCOL

Luat în ședința comitetului și sinodului parohial gr. or. rom. din comuna Va-leamare, ținută la 17/30 Iunie 1907 sub președinta lui Alexandru Drimba paroh ort. rom., notar -, Nicolae Pantiș.

Nr.1

După deschiderea ședinței președintele pune la ordinea zilei censurarea socoților epitropiei parohiale precum și a fundațiunilor bisericești depe anul 1906.

ad. 1.)

Comitetul și sinodul censurând și examinând punct de punct ambele socoti, le primesc și aprobă, îndrumă totodată pe notariu, de ale subșterne Veneratului Consistoriu spre aprobare mai înaltă.

Nr.2.

După ce președintele printr-o vorbire arată starea tristă a comunei din lipsa de învățătoriu, precum și daunele colosali cari rezultă din aceasta împrejurare, provoacă comitetul și sinodul parohial de a se consulta asupra dotațiunei învățătoarești și ca, în coînțelegere cu P. On. Domn Protopop ca inspector tractual de scoale, să deschidă concurs cât de curând pentru postul vacant de învățător.

ad.2).

Comitetul și sinodul parohial constată povârnișul primejdios pe care luncă tineretul satului în lipsă de luminător, deci cu însuflețire decid a deschide concurs, staverind emolumintele(1 în următoarele:

- 1). bani gata electați în comună 171 cor.
 - 2). din cassa V(eneratului) Consistor 100 cor.
 - 3). cucuruz sfărmat 6 cubule a 10 cor.=60 cor.
 - 4). 2 vici de păsulă a 4 cor =8 cor.
 - 5). 12 metri de lemne din care are a se încălzi și sala de învățământ a 4 cor. =48 cor.
 - 6). întregire dela stat 343 cor.
 - 7). Pentru cantorat 40 cor. În numărariu și 30 vici păpușoiu nesfărmat a 1 cor.=70.
 - 8). Pentru conducerea școalei de repetiție un onorariu de 40 cor.
- Toate laolaltă dau suma de 840 cor. Locuință și grădina de 300 2.
Se notifică, că învățătorul ales va beneficia ca cantor la funcțiunile ^bveniende, stoalele usuale.

Nemai fiind alte obiecte de pertractat, ședința să încheie.

D.C.M.S.

Alexandru Drimba

Niculae Pantiș

preș(edintele) com(itetului)

notariu

și sin(odului) paroh(ial)

În 1909 Novemb. 24 s-a subșternut actul de dotațiune învățătoarească din Valeamare în 3 exempl(are) of(iciului) rrot(opopesc) îndeplinite cu suma pur învățătoarească și cantorală de 481 cor. din cari pur înv(ățătorească), 406 cor.

In aceste 406 cor. să subînțeleg 4 cor. diurne de conferințe, 5 cor. venite stolari, 15 cor. locuință și grădină. Valeamare 1909 Novemb(rie) 24 s.n.

Alex. Drimba

Georgiu Fâșie

preș(edintele) sen(atului) sc(olar) notariu

Arhiva parohiei Cetea, Dosar II, doc. 10.

Prea Cuvioase Părinte, Venerabile Consistoriu!

După trecerea alor 3 ani de funcțiune ca preot în Cetea - Valea Mare, făcând o reprivire asupra activității mele, mă cred în stare ca pe baza activității publice ce am prestat - recunoscute și de superioritatea mea¹ și poporeni din Săldăbagiu dorindu-mă de preot al lor, rog Veneratul Consistoriu, ca în considerarea dispozițiilor Regulamentului pentru parohii & 17 alinia 3-a, dela clasa a III-a să fiu promovat la clasa a II-a imediat superioară.

Activitatea mea în liniamente generali este următoarea: Pe lângă satisfacerea promptă a îndatoririlor mele oficiali, în viața pastorală și'n conducerea administrativă a parohiei, am realizat progrese simțitoare și anume:

- 1). Asigurarea caracterului confesional al școalei noastre din Cetea, prin regularea salariului.
- 2). Regularea salariului învățătoresc în Valeamare.
- 3). Acoperirea casei parohiale din Cetea precum și ridicarea de nou a supraedificatelor.
- 4). Acoperirea școalei și adaptarea ei în Valeamare, precum supraedificatele necesare, ridicate din nou.
- 5). Prevederea școalei din Valeamare cu toate reuisitele prescrise de noua lege școlară.
- 6). Facerea corului în biserica din Valeamare.
- 7). Înființarea fondului bisericesc în Cetea care azi stă peste 1.000 coroane, împreună cu fond de bucate.
- 8). Înființarea fondului „Bisericesc urbarial” care azi stă la 3.000 coroane și din procentul(2 căruia se întregeste salariul învățătoresc. Acest fond mai înainte era curat a urbarialilor din Cetea.
- 9). Exoperarea facerei unei fântâni arteziene din partea statului, pentru casa parohială și poporeni.
- 10). Câștigarea unui intravilan corespunzător pentru școala confesională, ce ar fi a se ridica în Cetea.

În speranța că Veneratul Consistoriu - voind să stimuleze activitatea mea și pe viitor - îmi va împlini cu părintească bunăvoință rugarea, sum

Al Veneratului Consistoriu

Devotat serv:

Alexandru Drimba

preot ort. rom.

Cetea, la 14/27Decembrie, 1909

Adnotații ale părintelui Drimba: Nr.132/1909; expd. În 17/XII. 1909 „Răspuns negativ dar încurajator, primit în 31.1.1910 se află sub nr.14/1910 esib(ite). Rugarea înnoită în 1911.XII.3 s.n.”

Arhiva parohiei Cetea, Dosar II, doc. 34.

PLANUL

Școalelor (șalelor de învățământ) ce sunt proiectate a se ridica atât în Cetea cât și în Valeamare (tractul Peșteș)

Măsurile:

- 1). Lungimea e de: 10 m
- 2). Lățimea e de: 8 m
- 3). înălțimea e de: 3 1/2 m

Ferestre: 4 sau 5. Nalte de 1,80 m. Late de 1 m. Fundamentul de piatră naturală. Păreții de vaioage. Copenșul de cărămidă roșie. Înainte cu o verandă, pentruca să nu intre băieții drept în sala de învățământ). Poziția locului atât în Cetea cât și în Valeamare e una formă.

Nr. 1183/64 șc/1911

„Acest plan din partea Consistorului se aprobă”. Oradea-mare, din ședința senatului școlar ținută la 4/17 iulie 1911. Vasile Mangra vicar episcopesc.

**REUNIUNEA DE PĂSTRARE ȘI CREDIT DIN JURUL BORODULUI-MARE, CA ÎNSOȚIRE
NAGYBÁRÓD VIDÉKI TAKARÉK ÉS HITELEGYLET MINT
SZÖVETKEZET**

Borodul-mare, la 21 august 1911

Recunoștință

Subscrisul recunoscu a fi primit de la Dl. Alexandru Drimba preot ort. rom. din Cetea, suma de 2.489 cor. adică Două mii patrusute optzeci și nouă cor. veniți dela Ven. Consistoriu ort. din Orade, pentru scopul zidirei de școală conf(esională) în comuna Valeamare. Acești bani i-am primit în numerariu 900 cor, ear în libel de depunere 1.589 cor. De tot Douaămii patrusute și optzeci și nouă cor. Una cor. afară de acești bani s-a solvit la poșta pentru porto.

Borod, 1911 aug. 21 s.n.

înaintea noastră

Emil Perenyi Marușca Filip

Opre Flore episcopul Valemarii

PROTOCOL

Luat în ședința sinodului paroh(ial) ort(odox) rom(ân) din Cetea, ținută la 21 aug. s.v./3 septem. s.n. 1911.

Nr.1.

După deschiderea ședinței președintele face cunoscut sinod(ului) paroh(ial) urgenta apropiere a timpului începerei anului școlar, care ne constrânge a ne pregăti, respective, a ne apuca de zidirea școalei noi și mutarea școalei vechi, provoacă, deci, sinod(ul) paroh(ial) a aduce hotărâre cu privire la conducerea lucrului. E a se hotărî că lucrurile ce vor fi cu mutarea și cu zidirea școalei și a locuinței înv(ățătorești).

Ad. Nr.1.

Pentru conducerea părții materiale-financiare a lucrărilor se numește și alege Petru Chirode a Petri la care se predă și cărticica de depunere a fondului școlar primit de la Consist(oriu) în valoare de 2.095 cor. ceia ce respectivul quitează prin subscrierea acestui protocol și îl și împuternicim a conduce toate cheltuielile, având a lua quitanță din toate locurile. Ea se aduce în săptămâna viitoare lemnele din Hodin, varul din Vad, cărămida din Orade și vaiogeale din Râțul Plechi.

Pentru mutarea locuinței învățătorului să alcăzască Teodor Motoca și Dimitrie Pup Nicoară cu suma de 100 cor., având a primi ajutoi brachial și cu carul și fiind dator a o muta și ridica pe locul cel nou și a o acoperi.

Nemai fiind alte lucruri de pertractat, ședința se ridică.

D.c.m.s.

Alexandru Drimba președ(intele) sinod(ului) paroh(ial)

Mihance Mitru notariu

Tyirogye Peter conducătorul socoatei

Arhiva parohiei Cetea, Dosar II, doc. 45.

Luat în ședința extraordinară a sinodului parohial ortodox româr din Cetea, ținută la 23 martie/5 aprilie s.n. 1914

Nr.1.

Mandatarul protopopesc Alexandru Drimba, preot, după deschiderea ședinței aduce la cunoștința sinodului parohial că, Ioan Madar, locuitor în Lunșoară, care are o pădure ca de 1 1/2 jugh.cat. cu lemne crescute, imediat lângă pădurea parohială din Culme, și prezentat la Oficiul parohial cu propunerea, că deoarece pădurea e cam departe de dânsul și e în mezuina celei parohiale, ar fi învoit a o vîndi bisericeii din Cetea, cu un preț convenabil.

În urma acestui ofert, mandatarul protopopesc, membrii biroului parohial, să între în dezbaterii chestiunii și să o rezolve precum voi afla mai bine, cu atât mai vîrtos, că numitul o va vinde la caz contrar altora-poate la Tăuți - care ar fi niște vecini păgubitori pentru pădurea parohială.

Ad. Nr.1.

Sinodul ia cunoștința de cele relatate și, fiind de față și proprietarii Ioan Madar și soția Ana Hoblea, intră în târguiala cu dânsii.

Rezultatul e, că părțile se învoiesc la următoarele: Biserica cumpără pădurea din vorbă pe vecie, cu vatră cu tot, pentru suma de 250 cor. (Doauă sute cincizeci coroane) în așa fel, că prețul acesta de cumpărare epitropia îl va solvi numai la 31 Decembrie a.c, fără nici o camătă, ear după această sumă vânzătorului i se va da obligațiunea până la acel termen. Spesele de ntăbulare precum și făcutul contractului, le va suporta biserica. Lemnele câte sunt făcute stângeni (ca la 12 metri), vânzătorul le cedează bisericeii. Întrucât pădurea se află la Cartea funduară indusă pe numele mamei vânzătorilor prezenți și, întrucât aceasta e în stare slabă sanitară ba și cuprinsă de neputința bătrâneților, Sinodul îndrumă organele parohiale de a face pașii necesari la Veneratul Consistoriu în termenul cel mai scurt pentru aprobarea acestei cumpărări, ca astfel contractul de cumpărare să se poată lega cât mai iute. După citirea protocolului de față, nemai fiind alte obiecte de pertractat - ședința se ridică.

D.C.M.S.

Alexandru Drimba
preot, mandatar protopopesc
precum și plenipotențiar Iosif Leț,
și subscrietor de nume
Lunșoreni, ca vânzători

Ion Madar și soția Ana Hoblea

Dumitru Mihancea Notariu

Bărbați de încredere

Ștefan Antonescu, Mitru Mihance Miculai

Nr. 1490 Ep.1914 Deciziunea sinodului parohial, se aprobă. Oradea-mare din ședința senatului episcopesc, ținută la 6/19 maiu 1914.

Vasile Mangra
vicar episcopesc

Arhiva parohiei Cetea, Dosar II.

Nr. 14,5.11.1918

On(orate) D-le Părinte,

Ca unuia care pe vremuri mi-ai fost om de-aproape și astfel te-ai manifestat și de la a doua alegere în Cetea încoace - îți comunic o veste de bucurie a mea: ieri am cetit în Tel(egraf) Rom(ân) că sunt urzitorul fondului Metropolitan V. Mangra, pentru catiheții cari vor produce rezultat bun în studiul religiunii între meseriași. Cred că, prin aceasta s-a ridicat și cinstea tractului în toată Metropolia.

Te salut cu drag: Al. Munteanu protopop Arhiva parohiei Cetea, Dosar III, doc. 27/a

Răspuns la Nr.5/1918 protopopes

P(rea) O(norate) D(omnule) Prot(opop),

Cu multă plăcere am luat la cunoștință recunoașterea P(rea) On(oratului) D(omniei) voastre ca urzitorul fondului V. Mangra.

În vremea de renaștere a omeniei din zilele noastre se adevărește mai eclatant că oricare popor din lume numai atâta prețuiește în cât se poate și, mai cu seamă, în cât se știe afirma.

Condiția de afirmare însă e pendentă dela nivelul înalt al idealismului ce-l posed fiii aparținători.

Fericit va fi acel neam, la a căror fii vor arde candelile în „așteptarea Mirelui”.

Vă doresc din inimă curată, să nu se gate „Unt-de-lemnul”, până la „Intrarea la Nuntă”.

Sincerul edict: Al. Drimba preot

Pe verso: 18 Februarie 1918

Arhiva parohiei Cetea, Dosar III, doc 27/b.

P.T. Domnule!

„Asociațiunea” pentru literatura română și cultura poporului român, din lipsuri materiale amenință cu faliment. Frăția Ta, ca amic al culturii noastre, și ca un semn de recunoștință pentru prevederea gratuită, în 10.000 exemplare, de cărțile de rugăciune, pe seama eroilor noștri de pe la fronturi, care le-a trimis „Asociațiunea” - să contribui atât D-ta cât și să îndemni pe alții să contribuie cu sume mai însemnate, pentru crearea fondului neatacabil în scopul susținerii școlii civile de fete și pentru promovarea intereselor culturale ce le urmărește asociațiunea.

Sumele să se trimită sau la adresa „Albinei”, institutului de credit și economii; sau la adresa biroului „Asociațiunei”, în Sibiu, strada Șaguna Nr.6.

Despre rezultat vei încunoștința și pe subsemnatul ca să fiu orientat.

M. Telegd (=Tileagd), 24 Feb./9 Martie 1918

Cu dragoste: Al. Munteanu protopop

Arhiva parohiei Cetea, Dosar III, doc. 28.

Ad.435/1918

On(orate) părinte,

Sentimentele mele naționale sunt de toți ai mei prea bine cunoscute. D-ta și amicii de aceleași păreri știu, că eu deja de multă vreme prorocesc desnodământul în felul acesta.

La culegerea roadei muncii noastre, lasă, mai vie și alții. Sunt trecuți zece ani de când ne cunoaștem. Poți adevărat din experiență, că român bun ori slab am fost. Cu toate acestea Dl. Dr. Aurel Lazăr ori și alții, la Alba Iulia au aflat prilejul să mă pedepsească pentru așa-numitul „mangrism”, căci aleseră în marele sfat al neamului, pe harnicul învățător Iosif Tripon, din Bratca, ear când preotul din Săbolci m-a propus pe mine, cu un „eh” unguresc, am fost dat gata, spre crucirea și mirarea multora! - Când s-au petrecut acestea, ieram absent dela consfătuire. - Ei, dar mult nu-și vor bate joc de mine domniile mari. fii liniștit.

Cvitanța se alătură viduată. Să ai noroc de bani. Sărbători fericite!

M. Telegd (=Tileagd), la 20 Dec. 1918

Cu dragoste sinceră: Ales. Munteanu protopop

Pe aceeași pagină, notat cu creion chimic:

„în „Zile trăite” de Episcopul Roman Ciorogariu se lămurește minunat ce-i cu „mangrismul” și cine au făcut parte din tabăra fiertatului... Vasile Mangra, metropolit, mort în mod misterios la Budapesta, pe vremea când la Alba Iulia se dezbăteau problemele mari, naționale.- Vasile Mangra a căzut victimă în mâna ungarilor, așa cum caută și astăzi ungurii să ne câștige și pe noi preoții pe seama lor... Oricâte vom suferi noi românii, nu ne vindem neamul și legea. Preot Emil Bendorfeanu, paroh, 15 V. 1943”.

Arhiva parohiei Cetea, Dosar III, doc. 30

Nr.687.1919.Pres.

CIRCULARĂ

cătră toate oficiile protopresbiteriale și parohiale de sub jurisdicțiunea Consistoriului ortodox român din Oradea-Mare

În sfânta zi de sărbătoare a Adormirii Născătoarei de Dumnezeu din anul 1916 a intrat viteaza oaste română în războiul pentru eliberarea noastră și unirea tuturor românilor sub gloriosul sceptru a regelui nostru Ferdinand I.

După jertfe care întrec toată închipuirea omenească, cu ajutorul lui Dumnezeu, a ieșit învingătoare viteaza armată română, care după strălucita învingere de la Tisa, la începutul lunii curente și-a ținut intrarea triumfală în Budapesta.

Cuvine-se să sărbătorim, cu deosebită solemnitate acest mare eveniment istoric, dreptce ordonăm:

În sfânta zi a Adormirii Născătoarei de Dumnezeu din 15/28 August, când se vor împlini 3 ani dela urzirea războiului pentru eliberarea noastră și pentru apărarea dreptății, să se facă rugăciuni de mulțumită în toate bisericile parohiale pentru strălucita învingere a armatei române și să se țină parastas întru odihna sufletelor și pomenirea eroilor noștri căzuți pe câmpul de luptă pentru întregirea neamului.

Acest serviciu divin să fie însoțit de cuvântări patriotice întru glorificarea armatelor noastre, care au intrat biruitoare în Budapesta, centrul de odinioară a teroarei de unde era amenințată cu distrugere o însemnată parte a Europei.

Să se arate misiunea istorică a Românilor, ca apărător al culturii creștine contra barbarismului și misiunea civilizatorică în prezent și viitor, ca apărător al dreptății, paznic al ordinii în mijlocul atâtor curente destructive și mijlocitor al civilizației creștine.

Oficiul parohial va invita oficios la această sărbătoare națională autoritățile militare și civile din localitate.

Oradea-mare, la 1/4 August 1919

Roman R. Ciorogariu m.p. vicariu episcopesc

Arhiva parohiei Cetea, Dosar IV, doc.2

51-1919

Onorate Domnule,

Drept răspuns la rugarea învățătorilor ort. români, despărțământul Peștes al Reuniunii învățătorilor ort(odocși) din Bihor, On. Consiliu Diligent, Resortul Cultelor, prin actul No.7896-1919 aprobat, în principiu, înființarea unui gimnaziu românesc, de stat, cu patru clase în opidul(1 Aleșd.

Pentru discutarea acestei probleme de mare importanță, pe motivul că am condus de la început această afacere, vă invit cu drag la o conferință, în Aleșd, pe ziua

de 12/25 Sept. 1919, cu care prilej să aduceți cu Dvoastră intelectuali și țărani cu dare de mână și cu suflet înțelegător ca să putem crea bazele unui mare focar de cultură românească în Aleșd.

Programul: 1). Deschiderea conferinței prin protopopul Ales. Munteanu. 2). Constituirea unei Eforii școlare care să facă lucrări pregătitoare. 3). Înscriere de membri fondatori, pe viață, ordinari și ajutători.

Tileagd, la 26 Aug. (8 sept.) 1919.

Al. Munteanu protopresbiter

Pe verso: în favoarea Gimnaziului preotul A. Drimba trimite în 25.DC. 1919 suma de 20 cor.

A. Drimba

Arhiva parohiei Cetea, Dosar IV, doc. 4.

Ad 1295 PI./1919

Consistorul ortodox român din Oradea-mare certifică că credincioșii parohiei Cetea, din districtul acestui Consistor, au luat hotărârea de-a zidi lăcaș nou Atotputernicului Dumnezeu, în locul celui-dărăpănat.

Spesele zidirei întrecând prestațiunile credincioșilor, slab înzestrați cu bunuri materiale, Consistorul nostru în vederea nobilului scop și a sfintei evlavii cu care mulți din credincioșii acelei parohii s-au decis a aduna suma necesară la zidire, roagă toate autoritățile bisericești și civile să dea colectanților parohiei CETEA tot concursul, ușurându- li acțiunea spre atingerea nobilului scop.

Dorim ca noul Sion ce se va ridica în parohia Cetea, la colțul vestic al țării, să vestească prin vremuri dărnicia credincioșilor bisericii noastre dreptmăritoare și să fie dovadă vie a unității sufletului românesc.

Oradea-mare, la 31 ian./13 febr. 1920

Consistorul gr. or. român eparhial.

Din încredințare Î.P.C.S. D-lui vicar episcopesc: Dr. Aurelian Magier Secretar consistorial

Tuturor autorităților eparhiale ale bisericii dreptmăritoare răsăritene din cuprinsul ROMÂNIEI-MARI

Arhiva parohiei Cetea, Dosar. IV, doc.6.

Nr.7/1920

Cătră

Consiliul Dirigent Resortul Cultelor Cluj

Credincioșii bisericii noastre gr. or. din comuna Cetea (plasa Aleșd, jud. Bihor), în adunarea lor sinodală din 1/4 Ianuar 1920. decizând ridicarea unui nou Sion D-zeesc în locul celui vechiu care se dărâmă, a primit concesiune de colectarea ajutoarelor bănești pe întreg teritoriul României-Mari, sub Nr. 1925 PI./1920.

Cum însă colectanții vor fi trimiși și afară de Eparhia Aradului, pentru încunjurarea inconvenientelor eventuali cu forurile civile și bisericești,

Venim în numele credincioșilor noștri să binevoi-Ți a ne acorda licența și din partea înaltului Consiliu, ear cărticelele de colectă alăturate să binevoi-Ți a le prevedea cu clauzula aprobării.

Deoarece timpul potrivit pentru colectare e sezonul iernei ne rugăm cu tot respectul și insistența, să binevoi-Ți a ne libera Licența cu re-ntoarcerea curierului întru cât e posibil, pentru că toată minuta pierdută e ban pierdut.

Cu distinsă reverință

Alexandru Drimba preot ort. rom.

Petru Chirode episcop

Cetea, la 24 februar 1920

Pe verso: Resortul cultelor către Resortul de interne Cluj. Se transpune cu recomandare pentru încuviințarea colectei. Cluj, 25 Februarie 1920. Din încredințare: Virgil Nistor, șef de serviciu.

Arhiva parohiei Cetea, Dosar IV, doc. 7

Regatul România Pretura plasei Aleșd

1848/1920 reg.

Alexandru Drimba preot Cetea

La Oradea mare apare sub direcțiunea unui comitet și prin colaborarea celor mai vestiți oameni literari din România Mare o revistă literară numită „Cele trei Crișuri”. Că ce însemnătate are o revistă literară bine redactată în viața culturală a unui popor, cred, nu e lipsă să o explic căci toți o știu. Țin să accentuez însă că în România și în deosebi în Ardeal și părțile ungurene, unde viața culturală românească abia acum se înfiripează, o foaie de janerul(1 celei în chestie e pâinea de toate zilele a culturii românești!

Și bine să înțelegem: cultura e o bogăție comună, internațională, menită ca, pe lângă distracția spirituală, să înfăptuiască un teritor comun de bunăînțelegere pe care teritor întâlnindu-se interesele divergente de clase ori ale particularilor își pierd ascuțișul, lin pe lin se armonizează, pregătind astfel terenul (pentru) iubirea reciprocă! Având cultura chemarea aceasta, e datorința fiecărui om să o spriginească, dar mai cu sama să impune datorința aceasta intelectualilor, căci pentru ei cultura e taina, rostul și baza existenței! Chiar din acest motiv intelectualii să nu aștepte ajutorul anevoios al statului care în stadiul refacerii de azi poate nici nu e capabil încă să sprigească material încercările noastre culturale, ci fără șovăire și cu cea mai mare abnegație să grăbească spre ajutorul oricărei încercări culturale!

Vă rog deci D-lor ca prin abonamentul D-voastră și prin propaganda pentru abonament să procurați revista literară „Cele trei Crișuri”. Abonamentul e 100 cor., la an. Vă rog să-l trimiteți preturei espunând celor numele, ocupația și domiciliul procuratorului. Ar fi consult ca revista să o procure și comunele. Colecta abonaților și abonamentele să mi se transpună până la 1 Julie 1920.

Aleșd, la 9 Junie 1920.

I. Sfurlea primpretor

Notă pe verso: De mult abonată. D(rimba).

Arhiva parohiei Cetea, Dosar IV, doc. 15

Nr. 1388/PI. 389-1920

CIRCULARĂ

cătră toate oficiile parohiale și toți învățătorii confesionali din eparhia ortodoxă română a Orăzii-mari.

Guvernul nostru, împlinind dorința exprimată de M.S. regele Ferdinand I ca fiecare cetățean vrednic să-și aibe pământul său - pe lângă toate greutățile ce le întâmpină, cu încetul dar cu atât mai sigur, realizează reforma agrară. Aceasta lege până acum s-a executat în mai multe locuri și este în scurgere.

În sensul legii acesteia care dispune să aibe pământ atât parohiile cât și bisericile și școalele, îndrumăm pe fiecare preot respective comitet parohial, ca imediat să compună o rugare adresată către comisiunea agrară județeană, în care să ceară numind și locul de unde să se deie pământul - întregirea pământului parohial la 32 jug. catastr. și anume: dacă de prezent preotul are 12 jug., se mai poate cere 20 jug. cat., să fie 32 jug. Tot în aceea rugare se poate cere 16 jug. cat. pentru învățător, sau dacă are biserica pentru învățător 6 ori 8 jug. se va cere întregirea acelor 10 respective 8 jug. cat. la 16 jug. catastr. Fiind cele mai multe biserici sărace, se poate cere de fiecare biserică 5 jug. cat., ca din venitul acestui pământ, să se acopere trebuințele cele mai ardente ale parohiei.

Toate acestea se vor cere printr-o rugare, carea se va insista pe calea cea mai sigură la comisiunea agrară județeană, cel mult în 8 zile dela primirea acestui circular.

Dacă pe teritoriul parohiei n-ar fi pământ suficient, se poate cere - dacă parohia din vecinătate are un surplus de pământ domeniial - și din hotarul cel mai apropiat.

Dacă parohia n-ar avea bani disponibili, se va recurge pentru împrumutul favorabil la băncile anume înființate spre acest scop, cum este banca agrară din Cluj. Nefiind bani de fel, pământul cumpărat acum se va da în arândă atâta timp, cât timp se va replăti împrumutul ridicat.

Despre executarea acestui ordin de mare importanță, se va raporta oficiului protopopesc, în termen de 15 zile, arătându-se totodată și eventualele piedici la executarea celor cuprinse aici.

Oradea-Mare, la 2 Noemvrie 1920.

Consistorul eparhial ortodox român

Roman R. Ciorogariu m.p. Arhimandrit, vicar episcopesc

Pe verso: S-a cerut în Valeamare 30 jug. pentru preot, 16 jug. pentru învățat(or), 5 jug. pentru biserică din moșia Friedman Beno, grădina curții de lângă vale. În 26.XI. 1920. A Drimba. Semnături: Ioan Pantiș Gavrilă, primar, Simuț Florin, Nuțu Olar Petri, Ioan Simuț, Ioan Olar, Ioan Maruska, Dimitrie Olarțuloaie, Petru Tuș negri, Ioan Bulzan Zahari, Bulzan Petru filipi, Nicolae Negruț, Ioan Olar, Nicolau Bulzan, Georgiu Fășie și ca subscrisor de nume.

Arhiva parohiei Cetea, Dosar IV, doc. 16

Pe verso la aceeași circulară, adresată parohiei Cetea: S-a cerut de către Comitetul din Cetea, 25 jug. din Borozăl moșia Paladi pentru preot; 16 jug. Învățătorului și 5 jug. bisericii, din grădina lui Friedmann Beno (Borod). În 26.XI.1920. A. Drimba.

Arhiva parohiei Cetea, Dosar IV, doc. 17.

Regatul României Pretura plasei Aleșd

Nr.4000/1920

APEL

către inteligența și fruntașii plasei Aleșd

Independența fiecărui popor numai atunci e completă dacă își isigură neatâr-narea materială. Masa imensă a poporului român e necultă, interesele lui culturale deci cari singure sunt conduse de conducătorii ei firești sunt foarte puține până când interesele ei materiale sunt nenumărate, și de aici obvine ca conducerea poporului

român, în cea mai mare parte e influențată de geșeftar, de străini și, în multe cazuri, chiar de dușmanii românismului.

Pentru a asigura independența materială a poporului român din plasa Aleșd, avem lipsă de înființarea prin concurgerea tuturor factorilor de samă a poporului român din plasă, a unei cooperative.

Pentru această înființare s-a definit termen ziua de joi 30 Decemvrie 1920 st.n., cară 11, la pretura din Aleșd, unde se vor prezenta delegatul Ministerului Muncii și a ocrotirei sociale, sub a cărui protecție să va înființa această instituțiune, și Dr. I. Văleanu ca jurisconsult.

Voind a asigura majoritatea români a (posesorilor) acțiilor și a conducerii cooperativei, vă rog cu toată căldura să faceți cea mai agilă propagandă ca la adunarea de înființare să participe fiecare preot, fiecare învățător, fiecare primar și secretar comunal, și toți aceia rruntași țărani români cari poartă interes față de statul român și față de binele său propriu.

Vă comunic totodată că costul acțiilor variaază dela 100-3.000 lei plus 10 % taxa pentru spese. Toți aceia cari voiesc să fie acționari, să se provadă cu sumele ce voiesc să însemneze.

Aleșd, la 27 Dec. 1920 I. Sfurlea

primpretor

Pe verso: în 30 Dec. 1920 am semnat 2 acții solvind suma de 220 lei. Alex. Drimba, preot.

Arhiva parohiei Cetea, Dosar IV, doc. 20/a 231/921

Protopopul Peșteșului Sfinției Sale

Părintelui Alexandru Drimba

Cetea

În temeiul ord. Ven(eratului) Conzistor Nr. 2011 PI/921 parohia Cetea a primit 5.000 lei (cinci mii) ca ajutor pentru edificarea de biserică în acea comună.

Banii se administrează la Ven(eratul) Conzistor, s-au depus la Bihoreana, în libelul parohiei Nr. 7827. Ven(eratul) Conzistor de odată cu aceasta îndrumă epitropia parohială ca toate sumele ce vor incurge pentru scopul zidirii sfintei biserici, să se administreze la Conzistoriul diecezan pentru ca să fie depuse în acelaș libel.

Tileagd, 6/19 Dec. 1921

Cu drag:

Alexandru Munteanu protopop

Pe verso: Luat la cunoștință. A. Drimba Arh. parohiei Cetea, Dosar IV, doc. 24.

Nr. 9/22

D-lor Mihai și Alex. Drimba

preoți j ^

Cetea

Valeamare

Partidul național-liberal din Județul Bihor sub prezidiul D-lor Miniștri: General Moșoiu1, Constantin Banu2 și dr. Nicolae Zigre3, au binevoit să mă candideze, oficios, pentru scaunul de senator al cercului Tileagd.

D-voastre cari, cei mai mulți, îmi cunoașteți trecutul, frații preoți, învățători, intelectuali și popor, știți cine sunt. Viața mea întregă a fost o luptă îndârjită pen-

tru drepturile poporului românesc. Aceste cuvinte, cari le-am scris aici, constituie programul meu de muncă: să duc în Senat un suflet gata de jertfă, pentru Rege, Dinastie și Patrie.

În convingerea că, după dreptate, nu se află nimenea care să-mi conteste marea dragoste de neam și dorul de muncă, Vă rog respectuos ca să binevoiți a-mi da sprijinul valoros, ca să fiu alesul D-voastre la Senat, în baza principiilor cuprinse în programul Partidului național liberal.

Tileagd, datul poștei.

Cu distinsă stimă:

Protopop Alexandru Munteanu

Pe verso: (completare cu creionul, de către același): Dragă Lisandre, Asupra faptului că părintele coleg Horvat⁴ candidează nu mă pot și n-am dreptul a fi supărat, dar în fața candidaturii la Senat a D-lui Dr. Poynar⁵ din Aleșd, cu principiile partidului național, principii de D-sa necunoscute, dar, mai ales neprofesate, mă revolt, cu tot sufletul meu de român adevărat. Te rog să lucrezi cum îți dictă convingerea. Cu drag, Prot. Munteanu.

Nr. crt.		Parohia Cetea	Parohia Valea-mare
1	N-rul caselor și al sufletelor?	N-rul caselor: 152 N-rul sufletelor: 760	N-rul caselor: 139 N-rul sufletelor: 632
2	Cât e sesia preotească, în jug. cad.	8 jug. 1449 stg.	3 jug. 892 stg.
3	Ce pământ mai folosește preotul?	3 cimitire de: 2 jug. și 90 stg.	Cimitirul local de: 1 jug. și 1405 stg.
4	Este casă parohială, în ce stare e și câte camere are?	Este casă nouă parohială cu 8 camere	Este casă parohială veche, în stare slabă, cu 3 camere
5	Este biserică și în ce stare este?	Biserica e din piatră, în stare bună	Biserica e nouă, din piatră, în stare bună
6	Ce venituri mai are preotul de la enoriași?	Stolele legale și 1/2 zi de lucru de fiecare casă	Stolele legale
7	Bir, pășune, lemne?	Pășune și lemne	Bir și lemne. Birul foarte puțini îl dau

Tot aici, nota lui A. Drimba: Răspuns în 25. II. 1922.

Arhiva parohiei Cetea, Dosar IV, doc. 27

34/922

Protopopul Peșteșului

On(oratului) Domn Alexandru Drimba preot Cetea

Pentru conducerea agendelor spirituale și oficioase în .Josani-Butan-Măgești, prin aceasta te numesc administrator parohial, rab rezerva aprobării superioare.

Arhiva și oficiul parohial le vei lua în primire de la preotul Samuil Jicob.

Vei pregăti inventarul în trei exemplare și-1 vei trimite aici în 14 zile.

Tileagd, 28febr. 1922

Alex. Munteanu Protopop

Pe verso: Instituirea ca administrator a fost aprobată de V(eneratul) Consist(or) prinNr.410/1922.

Arhiva parohiei Cetea, Dosar IV, doc. 28

Domnule Primar al comunei Cetea

Conform ordinului telefonic al Prefecturii Jud. Bihor, Vă rog să binevoiți a lua la cunoștință că marți, adică în ziua de 2 Ianuarie 1934. la oarele 14 va avea loc adică se va ține înmormântarea fostului prim ministru I. Duca la București. Din motivul acesta, vă rog D-le primar să momentan să aduci la cunoștință D-sale D-lui preot din comuna Dvs. că în ziua susamintită și la orele fixate și în Sfânta Biserica Dv., să se țină serviciul Divin la care vor lua parte toți membrii consiliului comunal și școlar și cât se poate mai mulți locuitori din comună.

Prăvăliile din comună la orele 14 vor fi închise.

Borozâl, la 1 Ianuarie 1934

pentru notar: Buzle

Pe verso: Luat la cunoștință. Pr. E. Bendorfean, Cetea la 2 Ian. 1934, ora 15 1/2.

De aceeași mână: Asasinarea Prim-Ministrului I.G. Duca la Sinaia

Arhiva parohiei Cetea, Dosar IV, doc. 38.

Parohia Ortodoxă Română Copie

Cetea

Prea Onorat Of. Protopopesc „Peșteș” sediu: Aleșd

Prea Cucernice Părinte,

La Ord. D-voastre Nr.34/1937 cu onoare înaintăm Prea Onor Oficiu Protopopesc „tabloul” despre veniturile preoțești din parohii Cetea și Valea-mare de Criș.

Cetea la 4 Februarie 1937 Preot E. Bendorfean

Genealogia neamului Antonescu din corn. Cetea jud. Bihor, privitoare la certificatele ce trebuie să le eliberez pentru familia d-lui. Virgi 1 Antonescu, director de bancă, Oradea și pentru familia Cami! Antonescu notar în Arad.

Cetea, 18 februarie 1937

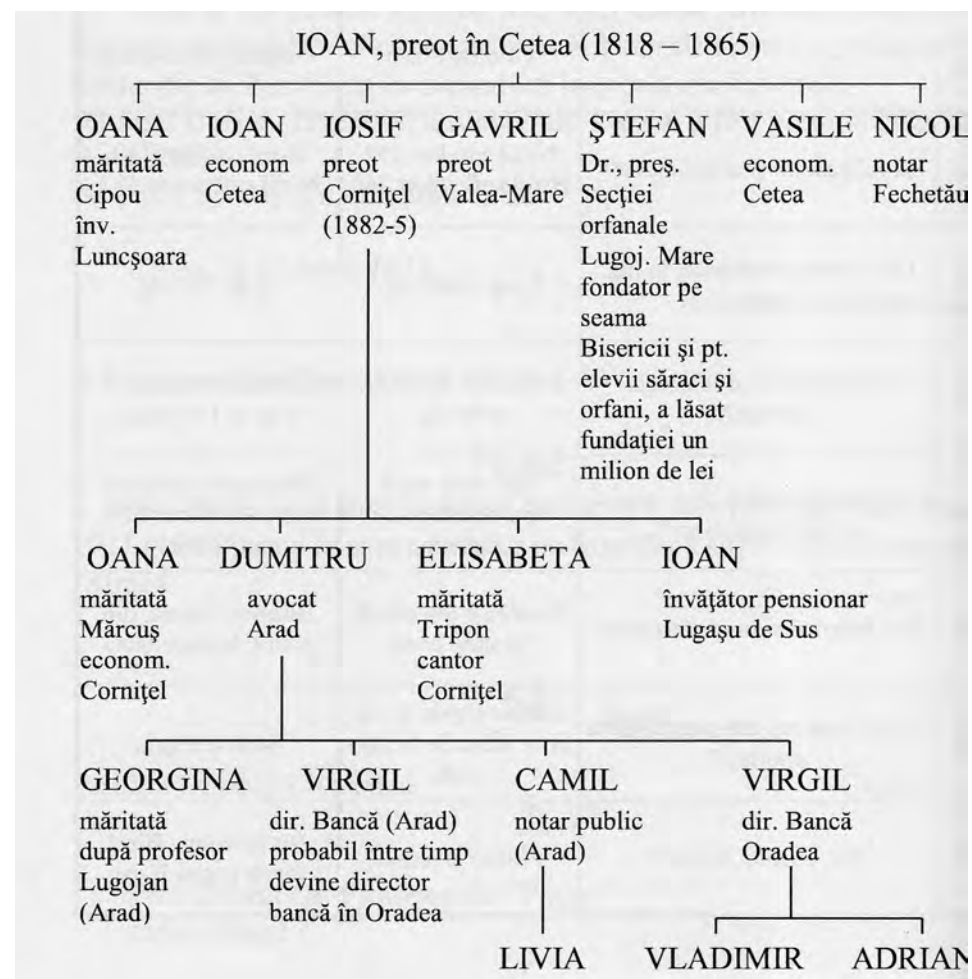
Certificatele pe care le eliberez vor servi ca dovadă că N.N. etc. se trage din neamul Antonescu din Cetea înrudită cu fondatorul Ștefar. Antonescu și elevii de liceu din acest neam vor primi ajutoare de fundațiune.

Arhiva parohiei Cetea, Dosar IV, doc. 45.

CĂMINUL CULTURAL DIN COMUNA CETEA - BIHOR

Prin munca și străduința d-lor: preot Bendorfeanu, notar Vasile Pop și primar Nicolae Mărușca, pe lângă înțelegerea deplină a sătenilor, s-a ridicat în comuna Cetea-Bihor, un frumos cămin cultural, al căru: botez și inaugurare se va face în curând. Faptul merită cu atât mai mult: să fie subliniat, cu cât locuitorii comunei Cetea, deși lucrători cu ziua prin vechiul regat - fiind în regiune muntoasă cu lipsă de pământ - au reușit, totuși să aibă o școală frumoasă, o biserică înălțătoare și acum ai cămin cultural de toată frumusețea.

Arhiva parohiei Cetea, Dosar IV, doc. 54 (decupaj dintr-un ziar local. probabil Gazeta de Vest)



Protopopia ort. rom. Aleșd
Nr. 155-1940

Cucernice părinte,
În urma evenimentelor precipitate, vă comunic următoarele:

1. Nici un preot, sub nici un motiv, nu este permis a-și părăsi parohia și nici enoriașii care au cea mai mare nevoie azi de a-i susține și încuraja și mângâia.

2. Cel ce va părăsi parohia fără motivare binecuvântată, va fi stigmatizat ca dezertor dela datorie (ca) și năimitul din Sf. Evanghelie.

3. Cei cari sunt constrânși a-și părăsi postul, să nu lase fără predare reglementară Consiliului Parohial și Inventar și avizarea Of protopopesc precum și propunerea, prin cine se va putea administra parohia în viitor.

4. Corespondența oficială se va face ca și până aci.

5. Rapoartele despre situația obvenită în parohie trebuiesc a se aduce zilnic la cunoștință acestui oficiu.

6. Feriți populația dela acte ostile contra noului Guvern și-l determinați la ordine, ascultare și supunere.

7. Preotul e busola corăbiei, nu se poate corabie fără busolă, ori, în acest caz și Căpitanul e expus la nimicire.

8. (șters complet).

9. Mântuitorul ne spune: „Păstorul cel bun sufletul și-l pune pentru oi iar năimitul lasă oile și fuge”.

10. Mântuitorul, văzând pe Petru cum fuge din Roma, i-a zis: „Dacă tu fugi dela frații mei, mă duc să mă răstignească a doua oară”.

11. Aduceți-vă aminte de zisa Mântuitorului care ne-a spus că: „Celui ce i s-a dat mult, multe se vor cere de la dânsul” și odată fiecare va răspunde pentru sufletele celor slabi și a celor neorientați. Fericirea noastră personală ne privește pe noi dar de nenorocirea păstoriților noștri suntem direct responsabili.

12. Cei care vor rămâne la datorie, vor beneficia (de) salariul pe trei luni drept Premiu Național, afară de salariul regulat iar cei absenți nu se vor bucura de acest favor.

13. Salariul se va primi în săptămâna viitoare tot de la acest oficiu și numai pentru aceia care mă vor aviza de urgență că rămân la datorie.

14. Canonicește vom aparține la Eparhia Clujului, până la alte dispoziții.

15. Să știe fiecare că precum am fost în stat constituțional, tot asemenea vom fi și în viitor într-un stat care în baza convențiilor ce s-au stabilit între guverne, va avea strictul obligament de a garanta avutul și libertatea personală a fiecărui cetățean de orice limbă și lege, precum și respectarea și susținerea în condițiile din trecut a tuturor instituțiilor existente și create în viitor. Deci, nici unul dintre noi să nu fie nedumirit asupra acestor îndatoriri de stat.

Aleșd, la 3 Septembrie 1940

A. Drimba

Arhiva parohiei Cetea, Dosar VII, doc. 1/a

5.IX.1940

Frate Părinte Emil,

Scriu în fugă. Mulțumesc pentru rândurile trimise din cari transpiră adevărata conștiință de datorie, pe cari sunt unii care nu o înțeleg. În vremurile de liberă contemplație îmi scri atât pentru mine cât și pentru autoritățile noastre ca o dovadă a înțelegerei vremurilor și document de sacrificiu național și de apostolat.

Stați tari în credință și nu lăsați frații noștri la decepționare pentru că nu-i nici un motiv.

Capacitează și pe Todor și George etc, să nu cumva să dezerteze, cei rămași vor primi premii de 3 luni, afară de salar.

Cu bine și noroc!

Frate în Hristos, Alex(andru Drimba)
(P.S.) Distribuște circularul, de urgență.

Arhiva parohiei Cetea, Dosar VII, doc. 1/b
CONSISTORUL ORT. ROM. DIN NAGYVÁRAD-ORADEA
Nr.3824/1940

CIRCULARA

către Cucernicii preoți, Onoratele oficii parohiale și Corporații bisericești din protopopiatul ort. rom. PEȘTEȘ (Aleșd)

Facem cunoscut tuturor că, prin expulzarea părintelui Alexandru Drimba, rămânând protopopiatul Peșteș (Aleșd) fără protopop, cu conducerea celui protopopiat, până la alte dispoziții, este încredințat Prea Cucernicia Sa părintele Ioan Gligor, protopopul Tileagdului, cu reședința în Ineu-Köröskisjenő. Aducându-Vă aceasta la cunoștință, Vă îndrumăm, ca în toate cele :e privesc oficiul de protopop, cu toată încrederea, să Vă adresați Prea Cucerniciei Sale părintelui protopop Ioan Gligor și să-i dați cinstea și ascultarea cari, după rânduiala sfintelor canoane și a legilor în vigoare, se cuvin Prea Cucerniciei Sale ca unui protopop legiuit al Protopopiatului Peșteș (Aleșd).

Nagyvárad-Oradea, din ședința Consistorului ortodox Român, ținută la 31 Decembrie 1940.

Protosincol Ioan Dinu Evițianu Ioan
Vicar, președinte secretar
Arhiva parohiei Cetea, Dosar VII, doc. 4.

PAROHIA ORT. ROM. CETEA

Copie

Eparhia ORADEA
Nr.26/1941

Venerat Consistoriu Eparhial,

Un fost enoriaș de-al meu cu numele Dumitru Negruț, plecat din Cetea și mutat cu familia în comuna Cian, jud. Sălaj, poșta Tășnad, a venit zilele trecute la mine și mi-a povestit și unele chestiuni privitoare la Biserica Ortodoxă din comuna Cian.

Subsemnatul, cu supunere fiiască, vin a vă raporta că, în urma cedării Ardealului de Nord, Ungariei, prin plecarea preoților în România, a rămas și parohia Cian fără preot iar tot ceea ce se afla în capelele parohiilor Tășnad și Cian au fost depuse de către protopopii, din Cărei la casa susnumitului credincios.

Declară susnumitul enoriaș că autoritățile maghiare au ridicat obiectele sacre din casa lui iar înainte de ridicare, le-a administrat celor din familie o bătaie, și obiectele au fost profanate prin călcarea veșmintelor, a potirului și crucei, în picioare. Urmă despre profanare se cunoaște.

Prin faptul că Jandarmeria a ridicat obiectele și le-a aruncat la postul de Jandarmi fără nici o scrisoare, mă roagă Dumitru Negruț ca să-l sfătuiesc ce-i de făcut fiindcă el a preluat toate obiectele cu inventar dela părintele protopop din Cărei.

Cred de bine ca să raportez acest caz Veneratului Consistoriu din Oradea, rugându-Vă a aduce cazul la cunoștința Sfintei Episcopii din Cluj, Prea Sfințitului Episcop Nicolae, pentru a decide de starea lucrurilor din Cian. Fiindcă n-au nici preot ortodox în jur, catolicii fac prozelitism mare printre ortodocși.

Cetea, ta 15 Martie 1941.

Preot, Emil Bendorfeanu
Arhiva parohiei Cetea, Dosar VII, doc. 12.

CONSISTORUL ORTODOX ROMÂN
NAGYVÁRAD-ORADEA
152/1941

Cucernice Părinte,

Vă trimitem spre știre și conformare, în copie și traducere românească adresa No.5322/1941 a subprefecturii județului Bihor, în cauza extrădării extraselor matriculare de către conducătorii oficiilor parohiale.

I. Copie. II Traducerea dela subprefectura județului Bihor
No. 5322/1941

Obiect: Primirea extraselor matricole de botez, cununie și moarte, actate cu litere latine și în limba confesiunilor din țară.

Venerat Consistor ortodox român, Nagyvárad

În legătură cu adresa Dvs. No. 106/1941 dată din 5 Martie 1941, avem onoarea a vă comunica următoarele: Natural, că din matricolele românești, conducătorii acelor matricole numai în limba românească pot elibera extrase autentice. Un extras matricular redactat în felul acesta în înțelesul art. de lege XXXIII 1894 & 93. este act public.

Ordinațiunea No.844/1940 nu se referă la matricolele bisericești, aceste matricole extrasele se formulează în limba în care este condusă matricola.

Deci, întrucât o oarecare autoritate refuză primirea acestor feluri de ie matricolare, procedura ei nu este reglementară, pentru că nu este o dispoziție reglementară pe baza căreia să se poată pretinde ca o biserică care nu-și conduce matricolele în limba maghiară să formuleze extrasele în limba maghiară.

Autoritățile însă, ori de câte ori vor constata necesitatea, pot obliga părțile la anexarea în traducere autentică a actului redactat în altă limbă.

Dealtfel despre acestea am dat îndrumări autorităților subalterne.

Nagyvárad, la 14 Martie 1941

Pentru autenticitatea actului: Indescifrabil m.p. L.S. directorul cancelariei jud.

Dr. Osvald m.p.

pentru subprefect

Nagyvárad - Oradea, la 29 Martie 1941

Vicar-Președinte, Consilier eparhial,
Protosincol Ioan Dinu Evițianu Ioan
Arhiva parohiei Cetea, Dosar VII, doc. 11.

Nr.25/1941

Prea C. Părinte Protopop,

La ord. P.C. Voastre Nr.51/941 vin a vă raporta că subsemnatul, pe lângă parohiile cari le-am avut în România, mai administrez, de când e Ungaria pe aici și parohia Cornițel care a fost administrată de către părintele Gligor Pop învățător-director în corn. Borod. Părintele Pop Gligor a plecat în România cu familia și în prezent se află în corn. Remetea, jud. Bihor, unde locuiește și funcționează ca învățător-director la aceia școală.

S-a refugiat în ziua de 15 Octomvrie 1940 în România. După părintele Pop Grigore n-a rămas nici un impozit restant sau curent, la nici o autoritate.

Cetea, la 18. IV 1941

Preot Bendorfeanu

Arhiva parohiei Cetea, Dosar VII, doc. 17.

PAROHIA ORT. ROM. CETEA Eparhia ORADEA

No. 40/941

Veneratului Consistor Eparhial ort. român, Oradea Venerat Consistor Eparhial,

Cu onoare răspundem la ordinul No. 160/941 dat de Ven. Consistor Eparhial din Oradea, referitor la complectarea chestionarului Nr. 160/941, cu privire la procedura de urmat a parohiilor depozitate de pământurile bisericesti și școlare; proprietăți vechi, precum și a sesiilor primite prin reforma agrară română.

Atât parohia Cetea cât și Valea Mare și Cornișel, de sub păstorirea subsemnatului n-au primit nimic prin reforma agrară română iar în decursul anului 1940 sau 1941 nu s-a făcut nici o depozitare sau conturbare de posesiune din partea nimănui.

Nefiind cazul de a intenta proces în această chestiune, restituim 3 exemplare, procură.

Cetea, la 3 iunie 1941

Preot,

Emil Bendorfeanu

Arhiva parohiei Cetea, Dosar VII, doc. 19.

Episcopia ortodoxă română a Vadului, Feleacului și Clujului 3066/1941

NICOLAE,

Din mila lui Dumnezeu dreptcredinciosul Episcop al Eparhie Vadului, Feleacului și Clujului.

Iubitului cler și popor har și milă și pace dela Dumnezeu tatăl și dela Domnul nostru Isus Hristos

Iubiții mei fii sufletești,

Un foc îngrozitor a mistuit astă toamnă peste 40 de gospodării în frunza noastră parohie Tresnea din protopopiatul Ungurașului. Frații noștri loviți de cumplita năpastă s-au văzut pe neașteptate lipsiți de averea pe care-n ani îndelungați și-au adunat-o cu osteneală și sudoare multă. Nu le-a rămas - cum se spune în Scriptura Sfântă - nici unde să-și plece capul; și numai Dumnezeu știe cum au izbutit să treacă peste grelele zile ale iernii.

Noi, cei pe cari bunul părinte ceresc ne-a ferit de un asemenea prăpăd, se cuvine să ne gândim la marile lipsuri ce le îndură și astăzi frații noștri din Tresnea. Se cuvine să le sărim în ajutor cu toată creștineasca noastră dragoste, ca să-și poată reface măcar în parte gospodăriile lor pustiite și să poată avea și ei - măcar pe iarna viitoare - adăposturi cât de smerite.

De aceea, din părintească grijă ce vi-o port, am hotărât să întreprind o colectă pentru grabnica ajutorare a fraților din Tresnea.

Ajutoarele le vor aduna preoții, cu liste pe cari se va însemna numele și darul în bani al fiecărui iubitor de Hristos și de frate.

Dați, deci, iubiții mei fii sufletești, dați din multul ca și din puținul Vostru, dar dați din toată inima - și fapta voastră va fi bineprimită de Tatăl nostru cel din ceruri.

Aduceți-Vă aminte de cuvintele Scripturii celei Sfinte, care spune că „pe Dătorul de bună voie iubește Domnul” (II. Cor. 9.7.) și că „mai fericit este a da decât a lua” (Fapte 20, 35). Dați, căci, făcând astfel și Hristos Domnul nostru își va aduce aminte de voi în ziua judecării spunându-vă „Veniți binecuvântații Părintelui meu, moșteniți împărăția care este gătită vouă de la întemeierea lumii. Că am flămânzit și

mi-ați dat de-am mâncat, am însetat și mi-ați dat de-am băut, strein am fost și m-ați primit, gol am fost și m-ați îmbrăcat” (Matei 25, 34-36).

Eu, dragii mei, sunt încredințat că veți da ascultarea cuvenită chemării mele și Vă veți arăta și de astădată creștineasca și româneasca Voastră jertfelnicie.

Darul domnului nostru Isus Hristos, dragostea lui Dumnezeu Tatăl și-mpărțirea Sfântului Duh să fie cu voi, cu toți.

Cluj, la 12 Iunie 1941

Cu arhieresti binecuvântări, Nicolae Colan

Pe verso: Subsemnatul am colectat din parohiile păstorite de mine următoarea sumă de bani:

Din Cetea 162 Pengei

Din Valea Mare 118 Pengei

Din Cornișel 126 Pengei

Total 406 Pengei²

Preot, Emil Bendorfeanu

Arhiva parohiei Cetea, Dosar VII, doc. 22.

CONSISTORUL ORTODOX ROMÂN, Nagyvárad, Oradea. Nr. 261/1941

ONORATULUI OFICIU PAROHIAL ORTODOX

ROMÂN

In Cséklye-Cetea

U(ltima) p(oștă) Nagyvárad

Cucernice Părinte,

Spre orientare și strictă conformare Vă trimitem aici în copie Ordinul Nr. 1531/941, dat de către Prea Sfinția Sa EPISCOPUL nostru NICOLAE COLAN din Cluj, în cauza corespondentei oficiale și a estraselor matricolare.

Nr. 1531/941, venerat Consiliu Eparhial ortodox român. Nagyvárad, Oradea. Spre a preîntâmpina orice nedumerire, Vă rugăm să binevoiți a aduce la cunoștința oficiilor parohiale, că limba oficială a Bisericii noastre este cea românească. În afară de corespondenta oficială cu organele Statului, care se face în limba maghiară, toate celelalte acte se fac în românește. Estrasele din matricole se fac ic românește, aceasta fiind limba în care se conduc matricolele. Cluj, dir ședința Cons. Eparhial dela 28 Aprilie 1941. EPISCOP NICOLAE s.s. (L.S.) Secretar: V. Bogdan s.s.”

Vi se trimite aceasta în legătură cu cele dispuse de noi cu Nr. 151 din 29 Martie a.c.

Nagyvárad, Oradea, din ședința Consistorului ortodox român dela 20 Mai 1941

Protosincol, Ioan Dinu Evuțianu Ioan

președinte consilier eparhial

Arhiva parohiei Cetea, Dosar VII, doc. 18.

Oficiul Protopopesc Ort. Rom. Tileagd-Peșteș

Nr.86/1941

Cucerniciei Sale Părintelui Emil Bendorfean Cetea

Deodată cu dispozițiunile date de Veneratul Consistor din Oradea cu Nr. 338/1941 și de Sf. Episcopie din Cluj cuNr. 1944/1941, ne-a fost trimisă și copia răspunsului ce Prea Sfinția Sa Episcopul nostru Nicolae din Cluj a primit dela Onor. Minister al Cultelor și Instrucțiunii publice dat cu Nr. 55102/1941, prin care ne recunoaște dreptul de a întemeia școli confesionale ortodoxe cu limbă de predare românească.

În scopul întocmirii actelor ce trebuiesc înaintate Onor. Minister spre aprobare, în ziua de 3 Iulie a.c, ora 6 p.m. voi fi prezent în parohia Corniței, care are local de școală confesională. Pentru aceasta veți convoca pe membrii Consiliului parohial în ședință extraordinară ce se va ține sub președinția mea.

Conducătorii oficiilor parohiale din parohiile de reședință ori administrate, care nu au local propriu de școală confesională, vor raporta cu reîntoarcerea poștei, dacă în localitate este vre-un edificiu corespunzător și parohia respectivă este în stare a închiria acel edificiu ca local de școală confesională.

Suntem convinși că atât clerul cât și poporul credincios va da : uvenita atenție acestei probleme de o covârșitoare însemnătate pentru viața religioasă, culturală și națională.

Ineu, la 23 Iunie 1941 Ioan Gligor
protopop

(P.S.). În ziua de 4 Iulie a.c, ora 8 a.m., ședința la Cetea și la ora 11 Valea-Mare. Din Corniței să ne ducă o căruță la Cetea în acea zi. Probabil că voi merge cu soția

Arhiva parohiei Cetea, Dosar VII, doc. 20.

PROCES VERBAL

Dresat în ședința consiliului parohial ortodox român din comuna Cetea, județul Bihor, ținută astăzi, în 4 Iulie 1941, fiind de față următorii membri: Părintele protopop Ioan Gligor, preotul Emi*. Bendorfeanu, președinte, Nicolae Mărușca, secretar Dumitru Mărușca. Ioan Bochiș, Gheorghe Boca, Petru Mermeze, Ștefan Mihancea. Nicolae Venter, Teodor Topai, Dumitru Straniș.

Constatându-se prezența reglementară a membrilor consiliului parohial, părințele președinte deschide ședința după care Părintele protopop Ioan Gligor citește ordinul veneratului ConsistorNr.333/941. cuprinzând dispozițiunile date de către Prea Sfinția Sa Episcopul nostru Nicolae din Cluj, cu Nr. 1944/941 privitor la re-deschiderea școalelor confesionale.

Hotărâre:

Consiliul parohial luând cunoștință de dispozițiunile în cauză și apreciind importanța deosebită a învățământului confesional, Hotărăște redeschiderea fostei scoale confesionale și îndrumază oficiul parohia, să îndeplinească formalitățile de aprobare cerute.

În acest scop consiliul parohial aprobă să se prevadă în bugetul parohiei suma de 240 pengei, salariul anual al învățătorului iar cheltuielile de întreținere, încălzit, luminat, etc. sunt asigurate de comuna politică în natură.

Ne mai fiind alte chestiuni la ordinea zilei, președintele închide ședința iar pe pagina următoare urmează semnăturile.

Preot, Emil Bendorfeanu Nicolae Mărușca
președintele cons. parohial secretar

Pe verso: Membrii consiliului parohial: Petru Mermeze, Ioan Bochiș. Mărușca Dumitru, Mihance Ștefan, Nicolae Venter, Boca Gheorghe. Topai Teodor, Straniei Dumitru.

Arhiva parohiei Cetea, Dosar VII, doc. 24, fila 4

Prea Sfinției Sale
Episcop Dr. Andreiu Mager Episcopul Aradului

Prea Sfințite Stăpâne,

Fiasca dragoste ce-o port față de Arhiepiscopul care m-a hirotonit pe mine, mă îndeamnă să îndrănesc a Vă scrie că eu, preotul Emil Bendorfeanu din Cetea, astăzi vremelnic în Ungaria, cu mare cucernicie mă gândesc la Prea Sfinția Voastră.

Am rămas aici în parohia unde Prea Sfinția Voastră m-a trimis după hirotonire să lucrez în via Domnului.

Se împlinesc 10 ani de când P. Sf. Voastră V-ați luat răspundere pentru mine înaintea lui Dumnezeu. Vă rog P. Sf. Stăpâne permiteți-mi a Vă asigura că-n tot timpul îmi aduc aminte de marea chemare ce-o am, și Vă promit că mă străduiesc ca să-mi fac în mod conștiincios datoria față de Biserică și Neam.

Noi, preoții, cari am rămas pe aici ne dăm seama de marea rol ce-l avem de îndeplinit în apărarea și întărirea credinței noastre strămoșești și nicicând nu uităm că suntem români.

Frații noștri de pe aici ne înconjoară cu mare drag și, dacă ne aflăm mai mulți la olaltă, și din ochi ne pică lacrimi, poate ști oricine că sunt lacrimi de durere și suferință. Ne doare inima când mergem pe la Sf. noastră Episcopie din Oradea.

Vă sărut dreapta Prea Sf. Voastre supus fiu sufletesc:

Preot Emil Bendorfeanu
Cetea, la 5. II. 1942

Arhiva parohiei Cetea, Dosar VII, doc. 47, fila 1.

Cucerniciei Sale
Emil Bendorfean
Cetea

Revizorul școlar din Nagyvárad-Oradea, cu adresa Nr.6196/1941 a făcut cunoscut Episcopiei ortodoxe române din Nagyvárad-Oradea, că nu permite folosirea cărților de rugăciuni tipărite în București.

Pentru a evita orice alte eventuale neplăceri, în privința aceasta, cu vre-o autoritate de stat, subsemnatul am tipărit o nouă carte de rugăciuni, cu aprobarea autorității bisericesti și având și concensiunea dela Parchetul din Nagyvárad-Oradea (Nagyvárad Kir. Ügyészség, Nr.133/1942 din 13 Martie a c.) pentru a fi răspândită. (...) Trimit Cucerniciei Tale pentru desfacere 20 exemplare cu prețul de 3,50 exemplarul.

Desocotirea să o faceți până la 1 Iunie 1942.

Nagyvárad, la 18 Martie 1942.

Prot. I. Evuțianu consilier referent

Arhiva parohiei Cetea, Dosar VII, doc. 40.

PAROHIA ORT. ROM. CETEA Eparhia ORADEA
No.22/1942

Prea Cucernice Părinte Protopop,

Cu onoare înaintea un raport către veneratul Consistor Eparhial ort. român din Oradea, rugând și pe Prea Cucernicia Voastră să binevoiți a dispune referitor la chestiunea procesului intentat contra mea de Prefectura Poliției din Oradea pe motivul că subsemnatul în ziua de 26 Sept. 1941 am provocat scandal public în gara Orăzii.

Eu de fapt, m-am prezentat în ținută demnă de un preot și, fiindcă nu știu unguerește, am întrebat românește pe niște persoane, de mersul autobuzului. Drept răspuns am primit insulte la adresa noastră, a românilor. Amestecându-se poliția din gară și invitând persoanele întrebate de mine să protesteze la îndrăsneala mea de-a vorbi românește, după un interogator am fost deținut și mi s-au dresat acte de dare-n judecată.

Am fost pedepsit cu 30 p(engo) sau închisoare pe 5 zile, însă fiindcă am făcut apel, m-au chemat aproape lunar la debateri. Pe lângă cheltuielile mari de până acum și pe lângă neliniștea ce mi-au cauzat-o și mi-o cauzează umilindu-mă într-ata ca să recunosc acuzația lor. sunt îngrijorat că acest proces se va termina în defavoarea mea și e deajuns astăzi să ajungi la închisoare ca să rămâi pe acolo.

Cu deosebită stimă: Preot Emil Bendorfeanu
Cetea, la 10 Iulie 1942,

Arhiva parohiei Cetea, Dosar VII, doc. 47, fila 3.

AGENȚIA CENTRALĂ DE INFORMAȚII

A CRUCII ROȘII UNGARE

Agence centrale de Renseignements de la Croix-Rouge Hongroise

Budapest. VIII. Baross-utca 15

No.20/1942

Telefon: 142-512

Onoraților aparținători ai lui Mermeze Pașa (Pașcu)

Cetea

Cu adâncă durere vă înștiințăm că soldatul Mermeze Pașa care s-a născut în Cetea, în 1910, mama Sety Anna2, la 28 iunie 1942, cu prilejul cruciadei împotriva sovietelor, a căzut eroic în apărarea Patriei sale, la Mescerskie-Dwory, tovarășii săi de arme așezându-l cu pioșenie întru odihnă veșnică acolo.

Împărtășim cu toată căldura sufletului nostru marea durere pricinuită de greaua pierdere și în timp ce ne exprimăm întreaga compasiune familiei îndoliate, rugăm pe Dumnezeu Ungurilor să vă dea Dumneaboastră putere și resemnare căci Eroul Decedat și-a sacrificat viața pentru ceea ce avem mai sfânt: Patria.

Fie-i binecuvântată amintirea de erou!

Budapest, 31 iulie 1942.

Cu stimă patriotică:

(ss) Indescifrabil

director central al biroului de informații

Pe verso: (nota preotului E. Bendorfeanu): Eroul Pașcu Mermeze căzut pe câmpul de luptă în războiul antibolșevic din Rusia, în 28 iunie 1942.

Arhiva parohiei Cetea, Dosar V, doc. 43 (originalul în l. maghiară)

copie

PAROHIA ORT. ROM. CETEA Eparhia Oradea Nr.32/1946

Onor.

Fundația Regală Regele Mihai I

București

Membrii Căminului cultural din comuna Cetea, Plasa Aleșd. județul Bihor, cu onoare Vă rugăm să binevoiți a ne lua în considerare următoarea cerere:

În anul 1940, prin luna Iunie, s-au terminat toate lucrările la căminul cultural din comuna noastră, care edificiu a fost ridicat prin truda și spesele locuitorilor din comună deși regiunea e muntoasă și locuitorii cam săraci, totuși dragostea pentru un cămin cultural a făcut să (se) uite orice greutate.

Mare ne-a fost durerea deoarece prin arbitrajul de la Viena, noi am rămas sub unguri - cari au căutat să dea altă destinație căminului: cultural - însă noi ne-am opus și ne-am păstrat edificiul în deplină ordine.

Acum, când ne vedem iarăși cu toții la olaltă și avem posibilitate ca să ne aranjăm Căminul cultural, Vă rugăm să binevoiți a ne încadra și pe noi pe linia trasată de conducătorii Fundației Regale și a ne dăruie pe seama Căminului cultural din comuna Cetea, o bibliotecă cu cărți folositoare poporului, fiind cu toții doritori de cât mai multă lumină de carte.

Sperând că cererea noastră va fi luată în considerare rămânem

Cetea, la 5 Aprilie 1946

Pr. Emil Bendorfeanu

paroh

președintele Căminului cultural din Cetea

Arhiva parohiei Cetea, Dosar VIII, doc. 43.

PAROHIA ORT. ROM. CETEA Eparhia Oradea No. 61/1946

Prea Cucernice Părinte Protopop, /j/f-

Cu onoare Vă rog binevoiți a-mi elibera un certificat de serviciu preoțesc având lipsă de el ca să mă pot prezenta la concurs și să candidiez la postul de paroh în parohia Daneș din județul Târnava Mare.

Subsemnatul sunt hirotonit de către Prea-Sfințitul Episcop Dr. Andreiu Mager, în 8 Martie 1932, în Oradea.

Am fost instalat în parohia Cetea, la 27 martie 1932 iar în parohia Valea-Mare la 1 Ianuarie 1933.

În decursul acestor ani, dela instalare și până în prezent, pe lângă serviciul preoțesc, m-am străduit ca să înfăptuiesc în parohia Cetea și Valea Mare cât și în parohia Corniței, următoarele lucruri mai însemnate și anume:

în anul 1932, când m-am instalat în parohie, am aflat atât casa parohială cât și dependențele casei parohiale într-o desăvârșită ruină, prin faptul că parohia Cetea, după plecarea Părintelui Drimba, a rămas vacantă 10 ani.

Prin conducerea mea s-a renovat în anul 1932 casa veche parohială cât și dependențele ei.

În anul 1933, neavând casa parohială fântână deloc, am făcut fântână, în anul 1934 am împrejmuit cu gard de lațuri atât curtea casei parohiale cât și grădina casei, împreună cu grădina bisericii.

În anul 1935, în parohia Valea Mare, am edificat Sfânta biserică.

În anul 1936, am edificat casa nouă parohială din Cetea.

În anul 1937, am sădit pomi roditori de mai multe specii în grădina bisericii și a casei parohiale, cât și în cimitirul din parohia Cetea și Valea Mare.

În anul 1938, am dat concurs învățătorului director din Cetea la edificarea locuinței de la școală.

În anul 1939 s-a edificat prin concursul meu căminul cultural din comuna Cetea, în anul 1940, prin concursul meu s-a edificat în parohia Valea-Mare căminul cultural la care se lucrează în prezent pentru terminare.

Direcțiunea Școalei primare de Stat Borod
Domnule director,

Apelez la bunătatea D-voastră rugându-vă ca să-mi permiteți atât mie cât și credincioșilor mei ortodoxi români din comuna Borod ca să ne adunăm în zilele de Duminecă în vreo sală de învățământ de la Școala primară, pentru a oficia Sfânta Liturghie după ritul ortodox român. Totodată vă înaintăm și cerere către Onor. Inspectorul școlar din Oradea, prin care vă solicităm aprobare de a săvârși Liturghie și în zilele de duminică să folosim o sală de învățământ drept capelă ortodoxă română.

Cetea, la 5 aprilie 1948

Pr. Emil Bendorfeanu, paroh

Pe verso: Am primit aprobare pentru a săvârși Sf. Liturghie în școala primară de stat din Borod, pentru credincioșii ortodoxi români

Pr. E. Bendorfeanu, paroh.

Cetea, la 9 apr. 1948

Arhiva parohiei Cetea, Dosar VIII, doc. 88.

Parohia ort. rom Cetea Nr. 52/1948

Prea Cucernice Părinte Protopop.

Cu onoare vin a vă raporta că în ziua de Duminecă, 11 aprilie a c, am săvârșit în comuna Borod prima Liturghie pentru credincioșii noștri ortodocși români de acolo.

Cu o săptămână înainte am fost la Borod și am aranjat Paraclisul în școală primară de stat și, totodată, mi-am vizat credincioșii, umblând pe la casele lor.

Mare mi-a fost bucuria Duminecă văzând că la sala de învățământ de Borod a devenit neîncăpătoare de mulțimea credincioșilor noștri ortodoxi români cât și din cei greco-catolici

În tabloul care l-am înaintat cu raportul nr. 131/1947 au fost înscrși credincioși ai Filialei Borod, însă cercetând cu amănuntul pe toți credincioșii am mai aflat încă 35 de ortodoxi.

În Dumineca a IV-a a sfântului post am avut la Sf. Liturghie în total 150 credincioși ortodoxi români.

Înainte de a începe Sfânta slujbă am oficiat, după rânduială, sfințirea apei, iar până ce cântăreții au făcut Utrenia, eu am mărturisit: 50 credincioși.

În decursul Sf. Liturghii m-am rugat împreună cu credincioșii și ei cu mine, putând citi pe fețele lor adâncă satisfacție că și au prilejul să se roage după ritul ortodox român.

Le-am comunicat că, la Dumineca Floriilor, voi fi din nou la ei și îi voi mărturisi și împărtăși.

Cetea, la 12 aprilie 1948

Pr. Emil Bendorfeanu, paroh

Arhiva parohiei Cetea, Dosar VIII, doc. 88, fila

Parohia ort. rom. Cetea Nr. 52/1948

Prea Cucernice Părinte Protopop,

Cu onoare vin a vă raporta că paraclisul nostru din Borod e cercetat de toți credincioșii noștri din Borod, cât și de o sumedenie de greco-catolici.

În Dumineca Floriilor am săvârșit Utrenia și Sf. Liturghie și am mărturisit și împărtășit un alt număr de 85 credincioși de-ai noștri. Corul Oastei Domnului din Valea Mare a cântat la Sf. Liturghie.

În noaptea Paștilor, la ora 1 am săvârșit Sfânta înviere și le-am împărțit, după datină, „paști” la toți credincioșii, cari erau de față în număr mare.

În prima zi de Paști și a II-a zi, credincioșii din Borod au luat parte la sfintele slujbe în bisericile din parohiile: Valea Mare, Corniței și Cetea.

A III-a zi de Paști am săvârșit împreună cu Părintele Cornic, Utrenia și Sf. Liturghie în capela din Borod și am citit Pastorală Preasfințitului nostru Nicolae, fiind un număr de câteva sute de bărbați, femei și copii, prin faptul că era zi de târg. N-au încăput nici în coridorul școalei primare ci stăteau prin curte și la geamurile școalei de către șosea.

Am încheiat un legământ cu Ioan Creț, comerciant în Borod și mi-a oferit din fosta casă a profesorului dr. Leontin Paladi, două camere pentru Paraclis, un antreu și o cameră de 4/5 metri. Deși e mică camera pentru capelă, totuși cu antreul am putea să aranjăm un Paraclis frumos și să ne procurăm toate cele de lipsă pentru serviciul divin.

Am câștiga enorm de mult la Borod dacă vom putea merge împreună la Preasfințitul în Lunea după Dumineca Tomii și să vorbim referitor la cumpărarea casei celei mari din piața Borodului, care casă o vinde Feri Schwartz, comerciant evreu din Borod și care mi-a promis că nouă ne-o vinde mai ieftin pentru Biserică ortodoxă.

Cetea, la 4 mai 1948

Pr. Emil Bendorfeanu, paroh

Arhiva parohiei Cetea, dosar VIII, doc. 88, fila 2

Parohia ort. rom. Cetea Eparhia Oradea fără număr)

Prea cucernice Părinte Protopop,

Cu onoare vă aducem la cunoștință că, la dorința credincioșilor mei din parohia Cetea, am fixat de comun acord pe ziua de Duminică, 15 îngust a.c. (Adormirea Maicii Domnului și hramul Sfintei noastre biserici), să se slujească Taina Sf. Maslu pentru obște.

Vă rugăm binevoii a ne face plăcerea de a vă avea pe ziua susamintită în mijlocul nostru.

La autobusul de dimineață Oradea-Cornițel, vă așteptăm la Borozel cu căruța.

CUPRINS

PREFAȚĂ	3
Capitolul I	5
Istoric	
Capitolul II	12
Schisma religioasă din Transilvania	
Capitolul III	19
Cetea - file de istorie	
Capitolul IV	22
Popasuri prin istoria unui sat românesc, Cetea din Bihor	
Capitolul V	26
Cele mai vechi mărturii	
Capitolul VI	30
Câțiva oameni din satul Cetea – Bihor	
Capitolul VII	37
Biografia preotului ortodox Emil Bendorfeanu	
Capitolul VIII	39
Cântăreții din strana bisericii:	
Bochiș Nicolae, Bochiș Ștefan și Munteanu Nicolae	
Capitolul IX	39
Epitropul Mihancea Dimitrie	
Capitolul X	40
Lista preoților din Cetea până în prezent	
Capitolul XI	60
Cuvântări și fotografii de la întâlnirile fiilor satului Cetea cu ocazia aniversării a 600 de ani de la atestarea documentară a localității Cetea-Bihor	
Capitolul XII	71
Istoria Cetei-Bihor...	
Capitolul XIII	73
Drimba, Drimba cel bătrân	
Ne-a fost nouă bun stăpân	
Capitolul XIV	76
Documentele și statutele din dosarele care se găsesc la muzeul parohial din casa parohială Cetea	
Cuprins	111
Imagini din satul Cetea - Bihor	113

Imagini din satul Cetea - Bihor

Monumentul „Poarta Eroilor” din satul Cetea, comuna Borod, județul Bihor
 Proiectant: teh. arh. Alexandru Antonescu, fiu al satului.
 Constructor: ing. Gheorghe Mihancea



Fondatorii Monumentului Eroilor din localitatea Cetea

Efigia cu cap de soldat cu cască purtată în primul război mondial și lista eroilor căzuți în război





Efigia cu cap de soldat cu cască din al doilea război mondial și lista eroilor căzuți în război

Proiectantul Monumentului Eroilor
Teh. arhitect
Alexandru
Antonescu



Imagini de la sfințirea Monumentului Eroilor din Cetea, căzuți în primul și al doilea război mondial



În așteptarea sfințirii Monumentului vorbește Prof. univ. dr. Iancu Crăciun

Sfințirea Monumentului



Mormântul preotului Bendorfeanu și a soției sale Iustina din curtea Bisericii din Cetea



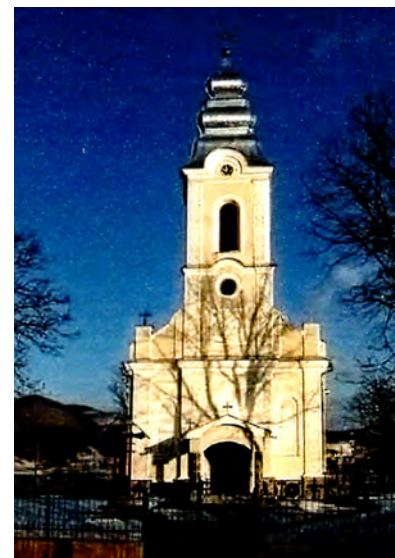
Preotul Megheșan Vasile
pr. paroh sat Cetea



D-na. preoteasă
Megheșan Teodora



Doina Cetea născută
Bendorfeanu
poetă și scriitoare



Biserica ortodoxă din Cetea construită în
1924 cu Hramul Adormirea Maicii Domnului
Sfințită în 15.08.1924 de către Episcopul
Roman Ciorogariu

Biserica ortodoxă din-
Cetea - exterior



Picturi efectuate de
Traian Petrescu în
biserica din Cetea
în 1984 în timpul
păstoririi preotului
Cornel Dejeu



Picturi din
interiorul bisericii
Cetea

Parcul din fața bisericii și
căminului cultural din Cetea,
construit în
de către preot Emil 1935
Bendorfeanu, învățător
Gavril Topai
împreună cu
locuitorii Cetei



Preot
V. Megheșan
împreună cu copii
din Cetea



Preot Vasile Megheșan
.cu fam. Prof
Dr. Mihancea Petru
din Cetea

Doamna preoteasă
Megheșan cu rosofor-ama-
crin Irina din Cetea



Copii cu Viflae-
mul și Steaua de
Copii pregătiți de
colindat în grup
Crăciun
în biserică



Icoane de la biserica veche de lemn aflate în muzeul parohiei din Cetea

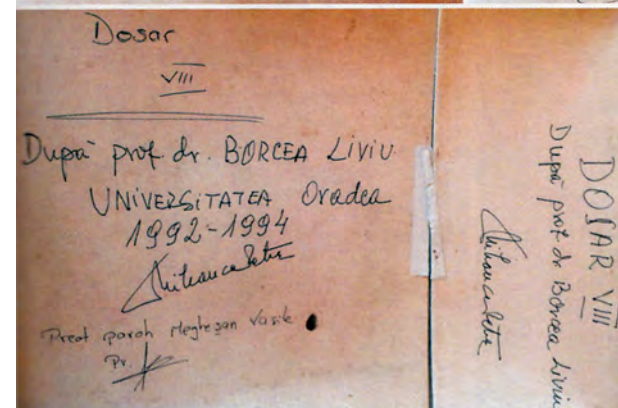
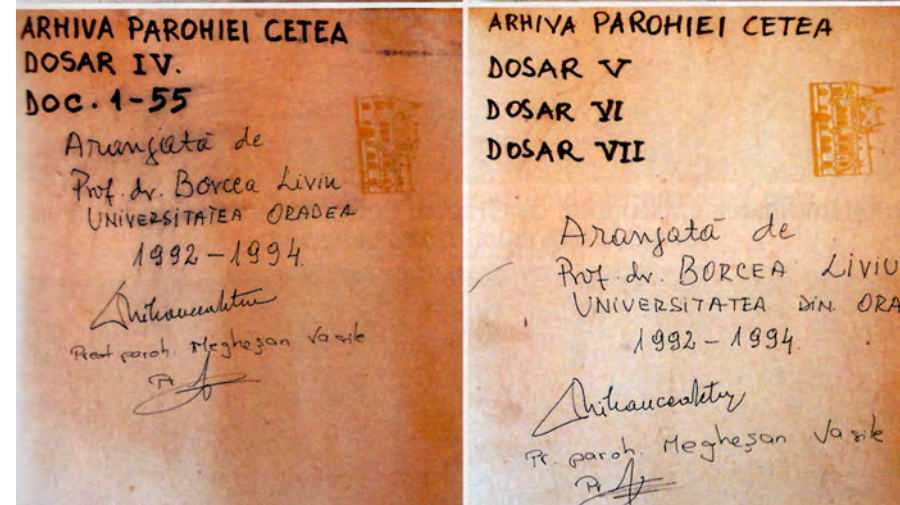
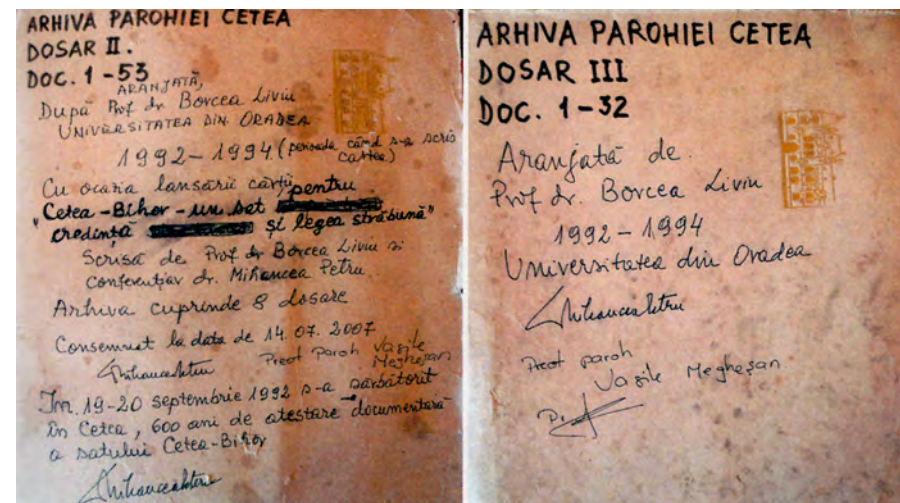
Icoană din vechea biserică de lemn, aflată în muzeul parohiei din Cetea



Sfeșnic din biserica veche de lemn aflat în muzeul parohiei Cetea



Ușile împărătești de la biserica veche din lemn din Cetea aflate în muzeul parohiei din Cetea



Dosarul I se găsește la Biblioteca Gheorghe Șincai din Oradea și cuprinde bibliografia după care dr. Liviu Borcea a scris Capitolul CETEA FILE DE ISTORIE



Episcopul Sofronie Drincec la sfințirea iconostasului nou din biserica din Cetea



Preot V. Megheșan în biserică cu enoriașii



Fam. ing. Ghiță Mihancea împreună cu Prof. dr. Iancu Crăciun în biserică



Prof. Dr. Petru Mihancea, Ing. Ghiță Mihancea, prof. Marioara Iancu la sfințirea Monumentului Eroilor din Cetea

Subprefectul Traian Abrudan și primarul comunei Sorin Sarea la sfințirea Monumentului Eroilor din Cetea



Ing. Ghiță Mihancea luând cuvântul



Fondatori ai monumentului – aspect de la festivitate



Fondatori ai monumentului – aspect de la festivitate



Subprefectul Traian Abrudan la sfințirea Monumentului Eroilor împreună cu primarul Sorin Sarca



Vedere generală din satul Cetea așezat în depresiunea Vad - Borod



Bolțonul din pădurea localității Cetea de la poalele Munților Plopișului.
În apropiere, Calea de bârne și Valea Cailor



Pâlcul de molizi austrieci din pădurea Cetea plantați în 1936
Aici s-a descoperit comoara monetară-



Vârful Totoiu din pădurea localității Cetea, în apropiere de Calea de bârne
care duce în Râțul Bogdan



Coasta Belită din pădurea localității Cetea. În apropiere Calea de Strajă Berkurile, Tearhurile, Pământurile de la Valea Seacă, case de pe ulița dealului

Bibliografie selectivă

1. Valentin Dimitriuc, *Întâmplări cu istoria noastră, vol. I*, editura Blassco, 2014
2. Valentin Dimitriuc, *Întâlniri cu istoria noastră, vol. III*, editura Blassco, 2014
3. Liviu Borcea, Petru Mihancea, *Cetea-Bihor, un sat pentru credință și legea străbună*, Editura Universității din Oradea, 2015
4. Sur Florica, *Satul Josani: Trecut și prezent*, Editura Muzeului Țării Crișurilor, 2014
5. Stelian Vasilescu, *Oameni din Bihor*, vol. I. Ed. Iosif Vulcan, Oradea, 2002